

- ULWENDO -

ULWENDO LWA **MUSHI**

Ukusambilila ifya kwakanya icitemwiko ne
mbila yakwa Yesu

Ulwendo
Amasambililo ya ba Dignity

Ulwendo lwa Mushi

Ukulembwa kwa Cibili, 2024
Bemba

Ifishibisho pa Fyakwambula na Mafunde (Icitabo ca Ntanshi, Disemba 2024)

Uyu mulimo onse fye ni Nsambu shakwambula © Dignity 2023, 2024 kano fye mumo umo twalondolola pe samba mu citabo ici cine.

Bakalemba balifisa insambu shakwambula amashiwi ayali yonse ayaba mu citabo cino. Cino citabo kuti calembululwa fye no kusabankanishiwa na ba Dignity (Worldwide), Akabungwe akaba Nensambu Shonse. Kalilembeshiwa ku England na ku Wales No. 6394480. Inambala ya Bwafwilisho No. 1122656.

Abantu kuti basuminishiwa fye ukukopolola icitabo cimo icakubomya abene beka. Aya masambilisho kuti ya pulintwa fye yonse pamo ukwabula ukwalulwa nelyo panono iyo. Tabasuminisha uku pulintako ifitabo ifingi iyo.

Nga cakuti imwe nelyo akabungwe kenu kafwaya ukulemba ifitabo ifingi ifyakusabankanya, ninshi mulande naba Dignity ukulomba insambu. Kutu mwaipushiwa ukulipilako indalama.

Takufwile ukuba icingalenga umuntu umbi ukulembulula icitabo ici no kushitisha kano fye akabungwe ka Dignity (Worldwide) Ltd.

Dignity
6 Barlow Moor Road
Didsbury
Manchester
M20 6TR
United Kingdom

Emailo: hello@dignityonline.org.uk
Lamya: +44 (0)7340 573 937

Ibumba Lya Lembele Ulwendo

Bakalemba naba Kakondenkanya: Jon Paul Witt, Rebecca Burr, Ethan Witt na Jo Kimball
Ukwelenganya kwa citabo no Kutantika: Akash Sunny na Jo Kimball
Isambililo 8: Ukupepela Pamo mwalibako ne fipande fimo ifya lembelwe na Sarah Small elyo na Tobias Ngala

Amalembo ya mu Cipingo

Ishiwi Iya kw Lesa 2015 (ILL15) Chibemba [Bemba (Zambia)]
Icipingo ca Chibemba Icapitulukwamo. Ukwilulwa uku, no kulembwa nib a Bible Society of Zambia, ca lemelwe mu 2015.

Utukope Twakulangila

Utukope twakulangilila twapangilwe na ba Metro Icon Studio 5 elyo twalembwa na ba SyncFusion. Utukope twabomfiwe nensambu sha bene.

Ifilimo

Ukulanda pa <i>Ulwendo</i>	1
Bacibusa pa Ulwendo	5
Ukucingilila Abana ilyo tuli ku Mabumba Yabumi.....	7
1: Imiti Yamaka Iya Bulungami	8
2: Ulwendo lwa Dignity	21
IFIBOMBELO: Enda na Yesu.....	32
3: Imbila Nsuma Cinsi?	34
4: Ubumi Kupitila mu Lupwa	46
IFIBOMBELO: Ukupekanya Abantu ba kwa Lesa	56
5: Umuntu Onse Alikwata Ulubali Lwakwe	59
6: Ukutungulula Amabumba Yabumi aya Maka.....	71
IFIBOMBELO: Ube Umucemi	82
7: Ukwakanya Icitewiko ne Mbila yakwa Yesu.....	85
8: Ukupepela Abantu.....	96
IFIBOMBELO: Ukusambilila Ukupusana	107
9: Kwateni Icitetekelo.....	110
10: Ukusupula – Finshi Nsambilile?.....	120
Ubuitantiko bwa Fikope	130

Ukulanda pa *Ulwendo*

Abatumwa ebaali ‘abatuminwe no kuya’ ku lukuta lwa ntanshi. Paulo na batumwa bambi baendele inyendo ishikalamba isha citetekelo. Basangile inshila shakulandilamo ku bantu imbila ya kwa Yesu no kusenda inshita ya kulanga icitemwiko elyo na maka yakwa Yesu mu ncende ishingine mishi. Ukufuma fye pa kutendeka balekansha abantu ukwikalila mu cine cakwa Yesu, ukusabankanya imbila elyo no kulanga icitemwiko cakwa Yesu pakati kabo. Ici tacashintilile pa batumwa beka, lelo cashintilile pa muntu onse.

Epo naimwe bene mwaisa bimbilwamo. Ba Dignity balipekanyako ***Ulwendo***, amasambililo yakumyafwa ukukonka mu ntampulo sha basambi bakwa Yesu abantanshi. Tule fwaya imwe musambilile ifyo mwinga bula ulu ulutampulo mwebene fye.

Ukusambilila ***Ulwendo*** cikamipeela ishuko lya kusambilila pa kubombela pamo na Lesa, ukutendekela mumushi wenu nelyo mu cipanda. Tamule fwaikwa ukuya ku sukuulu iyo. Mukala sambilila fye uko kwine ku mwenu, elyo limbi pamo na ba cibusa wenu. Ilyo amsambililo ya kalaya ku ntanshi mukala bila imbila ne citemwiko ca kwa Yesu cila bushiku ku mishi ne ncende isha mishinguluka.

Ulwendo bwanshiko bwa masambililo ayaba mu fitabo fine. Muli cila citabo muli no kusambilila ifya kubila imbila yakwa Yesu ukupitila mu kulimba Amabumba Yabumi nelyo ukwafwa abantu bambi ukucita ifi. Cikankala ukubomba imilimo iyo mulingile ukufikilisha yonse. Ici cikamyafwa ukulimba umulimo wakwa Lesa ukucila ukusambilila fye. Kuti mwaya ku citabo cakonkapo ilyo mwapwisha ukubomba imilimo yonse iyo mwaipushiwa ukubomba.

Ulwendo lwa Mushi cafwilisha abantu ukwishiba ifili umushi wabo panshita ilya ine elyo nenshila Ibumba Lyabumi lingaletelamo icitemwiko cakwa Yesu no kukuula bu umo. Abantu balingile ukutendeka Ibumba Lyabumi pampela ya cino citabo.

Ulwendo lwa Ncende cafwilisha abantu ukukusha no kulundulula umulimo wa Mabumba Yabumi ukupitila mukubimbamo abantu bambi, elyo fye no kulimba Amabumba Yabumi na yambi. Abantu bali no kwafwilisha Ibumba Lyabumi ukulimba ibumba limbi pampela ya cino cipande.

Ukulangilila pa Ulwendo cilangilila ifya kutendeka Ibumba Lyabumi ilipya mu ncende ishipya na bantu abapya. Abantu balingile ukwafwilisha abantu bambi ukutendeka Amabumba Yabumi ayapya mu ncende iipya pampela ya cino citabo.

Ukutungulula Ulwendo cafwilisha ukukwata icimonwa cakulimba Amabumba Yabumi ukushinguluka icalo cenu. Abantu balingile ukubimbwa mumulimo wa Dignity ukuya ku ncende sha kutali mu calo cenu pampela ya cino citabo.

Ifyakubomfya Cino Icitabo

Ifyaba mu citabo ici

Mu citabo cino mukasambilila ifya kulanga icitemwiko ne mbila yakwa Yesu ukupitila mukulimba Amabumba Yabumi nelyo na ukwafwa abantu bambi ukucita ifi fine. Muli no kucita ifi ukupitila mu kusambilila amasambililo ikumi ayaba mu citabo ici, aya emasambililo yakalamba ayabamo. Cile sambililo kuti lyasenda insa ishili ba awa 1.5 - 2. Cili icakoseleshiwa ukuti mwapwisha isambililo limo mu mulungu umo.

Ifwe bonse tufwaya ukubomba bwino na Lesa. Mu citabo cino, mwaliba na amashiwi 4 ayalondolola 'Ifi bombelo' pa kumyafwa ukutontokanya ifya kubomba (ukupyunga) na Lesa, uku kuula umweo wenu nelyo uku mipelako ubwishibilo. Cila mashiwi ya bulondoloshi yali no ku misendela ba mineti nalimo 30. Mwaba amepusho aya ku myafwako uku tontokanya pa mashiwi, ubutukushi nelyo ukutungululwa uko mu belengelepo.

Ifyo mulefwaikwa mwi Sambililo lino

Amasambililo yapekanishiwa mukwanguka kabili tayakabila ifya kubomfya ifingi iyo. Muli no ku fwaya:

- Icitabo cino, **Ulwendo Lwa Mushi**
- Icitabo ca kulembamo nelyo akabuuku akanono
- Icipingo
- Akalembelo

Kwaliba ifitabo na fimbi ifyo ba Dignity balemba, kuti mwasanga na fimbi ilyo mulebelenga mumasambililo na malyashi yambi ayali umu.

Icitabo Cakulembamo

Nga mwasanga ilipusho nelyo mwapelwa ifyakubomba muli ici citabo kuti mwalemba amasuko yenu mu citabo ceno icakulembamo.

Ukulemba fimo pamo namasuko ku mepusho mu citabo ceno enshila isuma iya kulenga mwalaumfwikisha ifyo mulebelenga nokufishibisha. Ukusenda inshita yakwasuka amepusho, ukufitontokanyapo bwinobwino elyo nokubelengamo nakabili cikamyafwa ukumfwa ifyo Lesa alelanda kuli imwe ilyo mulesambilila **Ulwendo Lwa Mushi**.

Utukope utwa ku myafwilisha

Pakumyafwa ukubomba bwino mu masambililo natubikamo utukope utwakumyeba ifyo cila cipandwa cilelandapo. Utukope tonse natulondololwa pe samba ifyo tulepilibula. Sendeni inshita nombamba iyakwishiba ifyo cila kakope kalepilibula elyo mupiteko na mumasambililo yamo yamo pakuti mumone ifyo twabomfiwa. Ici cikalenga ukumyangilako ilyo mukalasambilila.

Ubuyo

Cile sambililo lya likwata ubuyo bumo nelyo bubili. Ifi fyaba pamo nga ifipabi ifyaku milanga uko isambililo lile mitwala.

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontokanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe. Muli no kwipushiwa

ukutontonkanya pa fintu mwa sambilile umulungu wapwile, ifyo mwa bikile mukucita elyo nabo mwalandile nabo.

Ilyashi

Amalyashi ninshila iisuma nganshi iya kusambililamo pa fintu fimo ifya ishibikwa sana. Lyonse ilyo mwamona akakope aka cikankala nganshi ukubelenga ilyashi lyonse no kutontonkanya pa masambilisho yantu liletusambilisha ilyo ilyashi. Nga cakuti mulesambilila pamo ne bumba lya bantu mubelenge amalyashi mukukosha kabili cimoneke bwino, pakuti bonse abantu mwi bumba bomfwikishe.

Ukusambilisha

Ilyo mwamona akakope aka lino efundisho likalamba ilili mwi sambililo ilyo, kanshi mu belenge bwino icipandwa ico pano panono kabili mu kutekanya. Nga cakuti mule sambilila pamo ne bumba lya bantu mubelenge isambililo mukukosha pakuti bonse bomfwikishe, mubelenege panono panono pakuti bonse bomfwikishe. Ipusha ibumba nga cakuti kuli amashiwi yamo ayo tabomfwikishe, kuti mwabwekeshapo ifi nokufilondolola mumashiwi yenu mwebene.

Ilembo lya mu Cipingo

Ilyo mwamona akakope aka mushininkishe ukuti mwa belenga Ilembo lya mu Cipingo panono panono, limbi kuti mwafwaya ukubelenga imiku ibili elyo nokumona na mu Cipingo cenu. Nga cakuti mulesambilila ne bumba elyo abantu mwi bumba mwi bumba lyenu nabaippeesha ukubelenga, kuti mwalabelenga amalembo ya mu Cipingo mukwafwana. Nalimo kuti mwabelenga imiku ibili pakutula mushininkishe ukuti bonse baumfwisha.

Amepusho

Amepusho ninshila iikankala iya kumyafwilamo ukusambilila no kutontonkanya. Asukeni amepusho mu citabo cakulembamo, muli iyi inshila lyena ninshi kuti mwaisabwela noku monamo kuntanshi. Nga cakuti mulesambilila pamo ne bumba mubomfye amepusho mukulanshanya, pakutula bonse balandeko amasuko yabo. Ukulanshanya pamesho cilinokwafwa abantu bonse ukwibukisha.

Ifyakucita

Akakakope ka ifyakucita kalepilibula ukuti mulingile ukucitako ifintu fimo pakumyafwa ukusambilila, kuti mwa bomfya icitabo cenu icakulembamo ifili mu fipandwa ifyo. Ngacakuti mulesambilila pamo ne bumba kuti mwabombela pamo ifyakucita. Kutu mwabomfya ukulanshanya pakutula mwafwe abantu ukusambilila.

Ilyashi lya Ibumba Lyabumi

Aya malyashi ya fintu ifya citike ku bantu bamo abaibimba kale mumilimo ya Dignity. Tulefwaya ukuti aya amalyashi ya mikoselesha ukucita ifintu fimo fine mumushi wenu. Ngacakuti mulesambilila pamo ne bumba kuti mwaangala nga ubwangalo yamo aya amalyashi. Ici kuti calenga fyaba ifingebukishiwa!

Ukupepa

Tulefwaya ukukoselesha amapepo lyonse ilyo cingacitwa. Ilyo mwamona akakope aka sendeni inshita iya ku pepela pa fintu fyonse ifyo mu sambilile, limbi Lesa kuti abiika mumutima wenu abantu bamo nelyo ifintu fimo ifyo mwinga pepelapo. Ngacakuti muleambilila pamo nebumba pepeleni pamo nelyo mutumabumba utunono. Peleniko cila umo akashita kakupepa nokulanda fyonse ifyo muleumfwa ukuti eflyo Lesa alelanda kuli imwe.

Imilimo ya Uno Mulungu

Ilyo mule bomba icipandwa ca 'Imilimo ya Uno Mulungu' mukalasenda intampulo sha kutendeka ishifwaikwa pa kutendeka Ibumba Lyabumi. Panshita mukalapwisha ici icitabo ninshi na mukolonganya ibumba no kutendeka ukulongana no kusanga inshila sha kulangilamo icitemwiko ne mbila ya kwa Yesu.

Tumeni lamya ku Muntu Mulanda Nankwe

Umuntu onse uule sambilila **Ulwendo** alingile ukukwata umuntu 'uwakulanda nankwe' – uyu e cibusa wa pa ulwendo, uwa ku mikoselesha no ku myafwa. Ici icishibilo cile mibukishako ukuti mulande na umntu wakulanda nankwe.

Ufilembe mu citabo

Panuma yakupwisha fyonse ifyakucita mwapelwe, cisuma ukulemba fimo nga icakumwibukishako mwebene. Cila isambililo lyonse lylaikwata icakumwibukishako ukucita ifi, elyo pamo fye namepusho yamo ayakumyafwako.

Ifya kubomfya icitabo ici pamo ne bumba

Ici citabo capekanishiwa uku bomfya umuntu umo eka, lelo kuti cabomfiwa na mu kusambilishanya mwi bumba. Ukupita mwi sambililo pamo na bantu bambi cili noku bafwa nabo bene ukusabankanya imbila ne citemwiko cakwa Yesu mumishi yabo. Pakumyafwa, kuli amatontonkanyo yamo ayenga myafwa ukuleka amasambililo yabe aya kulanshanya mwi bumba pakuti abantu bonse balasambilishanya pamo.

Nga mulebomfya ici icitabo na bantu bambi, cikankala ukuti mwa bimbamo abantu bonse mu masambililo. Te kubelenga fye isambililo no kweba abantu ifyakucita iyo. Twasumina ukuti umuntu onse alakwata ifyo engalandapo ifyaibela fye kabili nokuti Lesa atusambilisha ukupitila mu bantu abali naifwe. Nga intungulushi ye bumba ulingile walakoselesha ukulanshanya no kwafwa ukuti kwaenda munshila iya lungama, lelo taulingile ukucita ifintu fyonse weka iyo. Ulingile walakoselesha abantu abansonni kabili ababa tondolo lyonse ukwesha ukulanda ilyo benga landa. Ufwile kabili walakoselesha balya abalanda sana ukupela inshita ku bantu bambi ukulanda amatontonkanya yabo nabo bene. Abantu mwi bumba nga teti babelenge, kuti waba belengelako.

Bacibusa pa Ulwendo

Cilawama lyonse ukwenda ulwendo na ba cibusa obe. Ba cibusa besu kuti twakwata inshita iisuma nabo elyo ne nshita isha kosa. Kuti batukoselesha, uku tusonsomba no kututwala pantanshi.

Yesu ali tulanga ubukankala bwa ku kwata ifibusa. Asendele inshita na basambi ikumi na babili. Muli Luka 24 tusangamo ilyashi lya kwa Cleopas no munankwe baleya ku Emmao. Ilyo baleya balelanshanya pa fintu fya ponene mu nshiku shilya ilyo Yesu afwile kabili kwali amang'wi ng'wi yakutila na 'buka' na kabili. *"Kanshi ilyo balelanshanya, no kwipushanya pali ifi fyonse, Yesu umwine nao abapalama, balaya nankwe."* (Luka 24:15)

Ilyo watendeka amasambililo ya **Ulwendo**, cikankala uku bomba na ba cibusa bobbe.

Uyo Muli no Kulalanda Nankwe

Ilyo ule sambilila **Ulwendo** elyo no kutendeka Ibumba Lyabumi kuli no kuba inshita ishakosa ne shisuma. Kukaba ifintu ifingi iya ku sambilila na mepusho ayengi ayo winga fwaya ukwipusha. Kuti wakabila ukukwata umuntu uwakulanda nankwe pa fintu ifikankala ifile citika elyo ne fyakosa ifyo ule kumanaya. Cibusa umukankala pa ulwendo lobe akaba ni ulya wine uwa kuletele mukwisa tendeka aya ama sambililo. Afwile alishiba ifingi pa lwa ku tendeka Amabumba Yabumi no kwishiba ifya kosa ne fya naka ifyaba mumulimo uyu. Cikaba ica kukoselesha imwe bonse babili nga mwa twalilile ukulalanshanya.

Nga tamukwete uwakulanda nankwe, kuti mwalanda naba Dignity pa hello@dignityonline.org.uk nelyo pa WhatsApp pa **+447340573937**. Tuli nokumipeela umuntu umo mupepi na ku ncende yenu uwaba kale mumulimo wa Amabumba Yabumi.

Agnes, Mutambo & Asisi

Ilyo mulesambilila mu citabo ca **Ulwendo lwa Mushi** mukalakonka imyeo ya bantu batatu iyakwelenganya fye ababa bonse pa fipandwa ifyalekanalekana ifya **Ulwendo**. Mukalaumfwa kuli aba bantu mu citabo conse fye ici, kanshi akumfweni kuli bene! Bali nokumyafwa ukutontonkanya pa mushi wenu naimwe elyo nefyo mwingacitapo pakuti muleya ku ntanshi.

Agnes

Agnes ekala mwa Kalambwa. Aishile ku masambililo ya Dignity ukupitila mu mufyala wakwe Fred uwikala imilundu 500 ukufuma uko ekala. Alembeshe ukutendeka amasambililo ya **Ulwendo** kabili nombamba papita imiliungu apo atendekele ukusambilila ifyo Ibumba Lyabumi lyaba necoabela icikankala ukutendeka. Ali uwaipesha sana ukutendeka ibumba kabili alilandako na bantu abengi. Lyonse alalanshanya na Julius uutungulula amasambililo mu Zambia, uyo uumukoselesha lyonse. Agnes na banankwe bali mupepi no kutendeka Ibumba Lyabumi mu milungu inono fye ku ntanshi.

Mutambo

Mutambo ni ntungulushi ya Lukuta Lwa High Faith ulwabela kunse ya musumba wa Johannesburg, ku South Africa. Akwata umutima wa kuleta ulukuta pamo no kubila ku mishi iya shinguluka. Alyampana na ba Dignity kabili ewaba nga uwakulanda nankwe muli iyi incende. Alafwilisha abantu bambi ukusambilila **Ifitabo fya: Ulwendo lwa Mushi na Ulwendo lwa Ncende**. Mutambo asambilile aya amasambililo umwaka wapwile no kuya biika mu ku bomba, akoseleshiwe ukwafwako abantu bambi ukucita cimo cine.

Asisi

Asisi ekala ku Kenya kabili amwene ukubilisha kwa mulimo mu nsale shaba Dignity. Ico amasambililo yaba fye aya bula ukulipila alembeshe ukuti atendeke, asambilile ifya kulimba Ibumba Lyabumi kabili aile no kuya tendeka. Asisi nomba alesambilila ifyo enga koselesha abantu bambi ukulimba amabumba. Balepituluka munshila isho Ibumba Lyabumi ilyabpo kale linga tendeka na yambi no kupanga utubungwe twa mabumba mu ncende imo. Ale afwilisha apakalamba ku filingile ukucitika.

Ukucingilila Abana ilyo tuli ku Mabumba Yabumi

Twabombele capamo ukubikako amafunde aya aya anguka pakutula abana besu baleba abacingililwa ilyo tuli pa mayanda yesu nelyo ilintu bali naifwe kwi Bumba Lyabumi. Aya amafunde yakankala nganshi ukuya bomfya na mumbali shimbi isha bwikashi bwesu. Limbi kuti caba ni ilyo tule bomba mu mabala yesu, ilyo tuli ku cilonganino nangu ilyo tuli banensu, Lesa alefwaya ifwe twashininkisha ukutula abana besu na ba cingililwa.

Umuntu onse uusangwa kwi bumba alingile ukushininkisha ukutula abana ku ng'anda naba cingililwa kabili balesungwa ku muntu uwacetekelwa nelyo kuti aisa nabana ku kulongana.

Intungulushi she bumba shilingile ukulacinkula ba membala we bumba ukuti lyonse bashininkisha ukuti abana abo bashile ku mayanda na bacingililwa kabili balesungwa ku muntu uwacetekelwa elyo kabili balenge abana ukuba abapokelelwa kwi bumba.

Umuntu onse uwa mwi bumba uulebomba nabana talingile ukula bomba eka lelo pabeumuntu naumbi umo nelyo babili. Nga bali babili, ninshi tabalingile ukuba aba mulupwa lumu lwine iyo. (Balingile ukufuma mundupwa ishapusana.)

Abalebomba nabana mwi bumba balingile ukuba abasangwa ku kulongana kwe bumba lyonse pa myeshi itatu no kucilapo.

Intungulushi sha ma bumba pamo naba membala tabalingile ukukopa ifikope fya bana ilyo bali mu milimo ya Mabumba Yabumi.

Nga cakuti abana balelyako ifyakulya panshita ya kulongana kwe bumba, mu shininkishe ukutula fili ifya cingililwa bwino ku bumi bwabo.

Ba membala we bumba ilyo baleya mu kupempula abantu mumushi balingile ukwenda babili babili, icakumwenako abaume babili kuti baya pempula umwaume umo nelyo banamayo babili kuti baya pempula namayo umo.

1

Imiti Yamaka Iya Bulungami

Baketwa ifimuti fya oki
ifyabulungami ifyalimbwa na
Yawe umwine,
bakulalumbanya na Lesa pa
mibombebe yakwe.

Esaya 61:3

Ubuyo

Iwe pamo na bantu bambi aba konka Yesu mwali kwata ulubali ulukankala mu mushi wenu. Ili isambililo lili no kumyafwa ukwishiba bwino ifyo Lesa alelanda pa mushi wenu ukukonka ne fyo mulemona muli Esaya 61:1-4.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukwishiba ifyo icimuti camaka ica kwa Lesa caba
- Ukwishiba ukuti mwali kwata ulubali ulukankala mu fyo Lesa alecita
- Ukutontontanya bwino pa file citika mumushi wenu nelyo mu cipanda

Ilyashi: Pilius Acitapo Cimo

Pillias aleikala mumushi wa mu mpanga mu calo ca Zambia. Ba nyina na ba wishi bonse bale bombesha pakuti benga sunga ulupwa. Pa myaka ne myaka balelima lyonse amainsa nga yaisa no kutanda ifisabo ifya kuliisha ulupwa lwabo. Umwaka no mwaka ici cali ebwikashi bwabo. Ilyo Pilius ali ne myaka ikumi, limo ici eco aishibe fye mu bumi bwakwe.

Ulupwa lwakwe lwali lupina icine cine, ubupina ubwakuti inshiku shimo balelala fye insala elyo limo balefilwa ukutuma abana babo ku sukuulu. Umutengo wa ma buuku, ba yunifomo na mashindano fyalikosele teti bakwanishe. Awe kuntanshi ya kwa Pilius no lupwa takwalemoneka isubilo nakalya.

Bushiku bumo, Pilius asangile icimuti ca mupani. Ifimuti fya mupani fyaba ifya kosa sana kabili nelyo fisenda inshita iitali pakuti fikule, filatwala ifisabo ifya mutengo uukalamba. Teico fye ceka iyo, icintelelwe cafiko cila leeta ukutusha kusuma ku bantu ilyo banakile ku milimo yabo. Mwi samba lya cimuti ca mupani mwali inseke ishingira isha salangene. Pilius alishi longenye no kusenda ku ng'anda. Awe ilyo fye takalawa na kuwa alishitandile abikamo no kutumufundo tunono fye pakuti shikakule bwino.

Awe imyaka yalapita Pilius nao aleya, alekulilako fye. Panuma ya myaka ikumi, aba fye nombamba mu kalamba lelo icimuti naco calakulilako fye. Awe inseke na shimbi shali sandulwike ne fimuti fimbi na fyo fyali byelwe. Panuma yamyaka amakumi yabili, Pilius nombamba aba ni shi bantu, awe nao uwa myaka amakumi yatatu. Apilibwike no kumona ifimuti ifyo a limbile mu mushi wakwe. Yali ni ncende iya cintelelwe icikalamba, incende umo abantu benga bombela ukwabula ukupya ku kasuba. Pilius aibukishe ubunonshii bwali mu mbao sha ici cimuti, eico bushiku bumo batemenepo cimo no kulepulamo imbao elyo bashitisha. Uyo mwaka bakwete ifya kulya ifingi ukucila ne fyo benge bukisha.

Abekala mushi na bambi bamweneko ifya citike, nabo bene balimbile ifimuti kabili panuma ya nshita bamwenenemo ubunonshi bwa cintelelwe icisuma, indalama elyo ne fintu ifingi ifyo ifi fimuti fyaletete mu mushi.

Ifi fyonse fya tendekwe fye no mulumendo umunono, uwa tandikle imbuto. Alilusakamene, alukushishe no kushininkisha ubumi bwa luko bwakulile no kukula. Imi bombele ya kwa Pilius yaletete ukwaluka kwa mushi umuyayaya.

Amepusho

(Ibukisheni ukulemba amasuko yenu mu Citabo Cakulembamo.)

- Nintampulo nshi Pilius asendelepo?
- Bupusano nshi intampulo sha kwa Pilius shaletete mu mushi onse no lupwa lwa kwe?
- Bushe nga finshi fya citike Pilius akana cita ifyo acitile?
- Finshi mule tontonkanya ilyashi lya kwa Pilius lile tusambilisha?

Ukusambilisha: Ifimuti Fya Maka

Icimuti ca mupani cilangililo ca muti wamaka. Ifimuti filatupela icintelelwe ku cikabilila ca kasuba mu nshita ya kasuba kabili fitupela ubu cingo mu nshita ya bushiku ilyo pa fita. Ilyo umuti umo uwa maka wa limbwa, cintu ca anguka ukupanga umutengo uukalamba uwa fimuti mu mushi ifili no ku leta icintelelwe ku bantu bonse.

Icipingo inshita ishingilila cilanda pa bantu ba kwa Lesa ukuba imiti iya maka iya bulungami. Aba bantu ba leeta ubucingo mu nshita ya mafya elyo ne lintu ifintu fyakosa mu mushi. Limbi umuntu wa kwa Lesa kuti ayafwilishako abantu bambi abali mu mfifi ya kubulwa ifya kulya, ukuleta ubwafwilisho mu mushi nalimo kuli ba namfwilwa na bana banshiwa nelyo ukupalamika abo abapatulwako mu mushi. Ibumba lyonse ilya bantu ababa imiti yamaka kuti baleeta ubupusano mu mushi wabo pa ku leeta icintelelwe, umwakufisama elyo ne citemwiko ku bantu bonse!

Icipingo cilundapo no kutila abantu bakwe e miti ya maka iya bulungami. Ubulungami te kuba fye umuntu umusuma iyo; cipilibula uku kwata isenge ilisuma na Lesa elyo na bantu bene, ukumona abantu bonse nga abacindama no ku balanga icitemwiko. Kuti twa cita ifi pa muladu wa kuti twalipokelela icitemwiko ca kwa Lesa kabili twali lungamikwa kuli wene. Kanshi ubulungami cipilibula 'ukuba bwino na Lesa kabili no kuba bwino na bantu.'

Ulwendo lwaiminina pa ku leeta ubupusano mu mweo obe na mu myeo ya bantu bambi. Dignity kwampana kwa bantu abo bale leeta ubupusano mu ncende umo bekala, uko konse kuntu basangwa. Twasumina ukuti abantu fye abenga leeta ukwaluka kwa mishi yabo bwino sana ni IMWE na ABANTU ABA MISHINGULUKA.

Ilyashi: Ulukuta lwa mu Mushu

Ilyashi lya kwa Pilius lika myafwa ukwishiba ifintu fimo ificitika mu mushi wenu no mulandu ficitikila. Lipituluka bwino mu mulimo wa Lukuta ne nshila cinga belamo ica kwafwa nangu ukukana afwa.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Ilyo muleshimika ili ilyashi mulingile ukusala abantu abaipeleshe ukuba mu fyakaniko ifya pusanapusana. Ilyo ulebelenga ilyashi leka abantu balelenga nge filangililo ilintu ulebakoselesha. Ukwangala ifipande fya mulyashi cili nokwafwa abantu ukumfwikisha ifilecitika kabili cila sekeshana sana. Konka ilyashi bwino, uleke umuntu onse angale ulubali lwakwe bwino ilyo uletwalilila ukubelenga.

Muli nokufwaya abakupelesha bakabe mu fifulo ifi:

- Ba Kapyunga Batatu
 - Kapyunga Daka

- Kapyunga Kenneth
- Kapyunga Lungu
- Abekala mushi
 - Grace
 - Mupeta na Hope
 - Bright na Masiye
 - John na Bernard
- Umubomfi wa kabungwe kashili ka buteko/umubomfi wa bwafwilisho – Rebecca
- Ba kalimba wa nkuta – Mabo na Cheswa
- Ba Nte Sha kwa Yehova

Ili lyashi lya mushi, nalimo mushi wenu! Mushi fye uunono ku Kapinda ka Mbonshi mu calo ca Zambia. Abantu bala bombesha no kwesha na maka yonse lelo umushi ucili na mafya ayengi. Mwaba inkuta shitatu muli uyu umushi.

Ulukuta lwa Anglican lutungululwa na Kapyunga Daka. Aliba bwino kabili alabombesha. Atontonkanya ukuti alingile ukukwata abantu abengi mu lukuta lwakwe abalecita bwino mu bwikashi. Atontonkanya ukuti ulukuta LWAKWE kabili te lwa kwa Lesa. Ala shimikila imbila sha kukoselesha lelo inshita shimo alanda ifintu ifya kulenga fye abantu ukutula bekale mu lukuta lwakwe. Cila kulongana alapenda abantu abaciisako!

Ulukuta lwa Baptisti lwaba mu cilonganino cikalamba, lelo ulukuta ulu lulashomboka pa mulandu wa kuti ici cilonganino ta cabiika sana amaka mu kwafwa inkuta sha mumishi. Ici cilepilibula ukuti Kapyunga Kenneth no lukuta lwakwe tabapokelela sana ubwafwilisho. Takwaba amamsambililo nelyo ifipingo. Ulukuta lucili lula shoboka fye mukwishiba ifintu kabili tabaishiba ifyo cipilibula ukuba umwina Kristu.

Ulukuta lwa Pentekositi lutungululwa na Kapyunga Lungu, ni kashimika uwa amaka elyo na bantu bamo balapilibuka baba abena Kristu mu lukuta. Aba bantu balaba abasekelela ukukonka Yesu no kusala ukuya ku Anglican nelyo ku Baptist pa mulandu wakuti ekuya abanabo. Kapyunga Lungu alacenwa sana pa mulandu waici kabili alapela inkuta shimbi imilandu ya kwiba abantu mu lukuta lwakwe!

Mwaba abantu abengi, abengi mu mishi abale shomboka! Abengi ba cula ne nsala, ukulwala AIDS no ku shomboka no bwalwa. Grace ni namayo umukalamba ukufuma ku Lukuta lwa Anglican kabili Lesa akumishe umutima wakwe ukuti enga ya bomba kuli aba bantu. Aile no kulanda nabo, aishileba cibusa wabo kabili afwailishe ifya kukabila fyabo. Panuma ya kushipikisha ukwingi ne citemwiko, bamo baishile ishila Yesu no kutendeka ukuya ku lukuta pamo nankwe - icili ica kupapa! Lelo abantu aba mu nkuta shimbi ba tendeke ukumfwa akalumwa, nabo balefwaya abantu abapya mu nkuta shabo! Eico baile nabo no kutendeka ukwafwilisha abale cula, lelo bali ni bakaitemwe kabili tabaleumfwa ukulila kwa bantu na ku mafya yabo pamo na bonse abalecula. Ici calengele Grace na Lesa ukumfwa ubukali. Intungulushi sha lukuta shila ibimba mu kupusana pa mulandu wa lukuta uko abo bantu balingile ukula longana!

Kwaliba na bantu abengi abasuma mu mishi abatemwa abanabo, lelo inshita shimo tabeshila bwino ifyo cipilibula ukuba umwina Kristu. Batontonkanya ukuti ukuya ku ku longana kwa lukuta ecikankala sana. Ici cilepilibula ukuti ukwafwilisha abale cula mumishi te cikankala sana, nakuba

abantu tabatontonkanya ukuti calikwata no mulimo. Ica kumwenako, Mupeta ashile uwali nensala pantu alebutukila ku kulongana kwa lukuta. Hope acitile fye nga uushilemona mukamfwilwa pa mulandu wakuti ale butukila ku kulongana. Ca bulanda! Tapali nangu umo pali aba bonse uwaishiba bwino bwino nelyo ukukumana ne fyo cipilibula ukwishiba Yesu.

Abantu abengi ba tontonkanya ukuti ubwafwilisho bufwile ukufuma kunse ya mushi wabo, elyo bushiku bumo Rebeka, umubomfi wa kabungwe ka bwafwilisho/NGO aishile tandala mu mushi wabo no kulaya ukuti ku ntanshi fikaba bwino! Atendeke umulimo wa ku peela abantu ifya nkumbu, imitumba ya fya kufwala fya kale no ku kongweshwa icuma. Kwali abantu abengi abaumfwile bwino pali ici! Aba mayanda ayapya bamo, Bright na Masiye ukufuma ku Lukuta lwa Baptist basendeleko ifyakufwala fya bana, lelo bambi bena basendele ifya ku fwala no kuya shitisha. Abalumendo bamo nabo, John na Bernard, ukufuma ku Lukuta lwa Anglican na ku Pentekositi baishile pokako indalama sha nkongole lelo tabali na mano iyo kabili baonawile indalama shonse! Ici ca kalifye abantu bonse pantu balesubila ukuti ubwafwilisho bwa fumine kunse bwali nokuwamya ifintu mumushi lelo bwalengele fye ifintu ukubipilako.

Mabo na Cheswa bantu bapimpa nganshi mumulimo wa kulimba inkuta abo bafu ine ku kalale no kuya ku mushi. Na kabili, abantu baumfwile bwino no kusubila ukumona ifyo ifintu fyalapilubuka kabili baleyako no ukumona ifyale citika. Mabo na Cheswa baba ne cikuku kabili bali temwa Yesu lelo tabaishiba amafya yaba mu mushi pantu ba fumine fye ku kalale. Abantu abanono baishile kuli Yesu no kwingila mu lukuta ulupya. Intungulushi sha nkuta shimbi shaumfwile umwenso pa mulandu wa lukuta ulu ulupya pantu lwalekula kabili tabatemenwe pali ici nakalya, bailishenye no kung'winta sana pali aba bantu kabili bushiku bumo baileko no kubebelapo!

Ulukuta lwa ba Nte sha kwa Yehova lwaishile umushi. Pakubalilapo takwali no waishibe nakalya; intungulushi sha nkuta shasakamene fye ukutalikana, abekala mushi nabo bali aba fulwa pa mulandu wa mafya ya mumushi wabo no kula ilishanya fye kuli umo no mubiye. Lelo abantu bamo baile ilunda kuli ba Nte sha kwa Yehova, elyo balafuilako na bambi elyo na bambi! Intungulushi sha nkuta pamo na bekala mushi elyo baishileiluka ilyo ba mwene ukuti baposele inshita mukupusana no kuilishanya mu cifulo ca kusakamana abantu abali fye mupepi nabo.

Amepusho: Ulukuta lwa mu Mushi

- Muli uyu mushi, bushe mule tontonkanya ukuti abantu balishiba bwino Yesu? Mulandu nshi nelyo mulandu nshi taba mwishibila?
- Finshi abantu abansala nelyo ba cakolwa bale mona? Mule tontonkanya ukuti ici cile bakuma shani?
- Bushe ukuti abantu ukufuma kunse ya mushi (umubomfi wa kabungwe ka NGO na ba Kalimba wa Nkuta) balikwete umutima wakupelesha kwa nshita ntali muli uyu mushi nelyo ubwishibilo bwa mafya abantu balekumana nayo?
- Intungulushi sha lukuta nga tashaposele inshita mukupusana lelo ababombela pamo, bushe nga finshi fya citike?

Nga cakuti intungulushi sha nkuta na ba mumushi nga bale bombela pamo, abansala nga balepelwa ifya kulya, ba cakolwa nga balekakulwa kuli bu cakolwa na bantu nga bali abaikatana! Ici nga cali cilangililo ica maka ica citemwiko ca kwa Yesu na bantu abengi nga baishibe wene.

Nomba tontonkanyeni pa mushi wenu.

- Bushe mwaliba abantu abansala nelyo abaikatwa muli bu cakolwa?
- Ni nani uule basakamana?
- Bushe abakufuma kunse balesa mu mushi wenu nokufwaya ukwafwa? Finshi ficitika?
- Bushe inkuta mu mushi wenu shila pusana no kulwa?
- Bushe cinshi ici ca leeta pa mushi wenu onse?

“Ilyo line fye na tendeke ukulanda ku bantu mu mushi nailwike ukuti tulekabila fye Lesa ukwafwilisha umushi wesu icine cine. Abekala mushi banshimikileko ifyo bapusana, ifyo abantu bamo ba batamfya mu cipanda kabili nailwike ukuti kuli abantu abengi abasha kwete ifya kulya! Nshaishibe ici! Nale tontokanya ukuti umushi ni ncende iisuma sana ukwa kwikala lelo Lesa anangile ukuti kuti twa cita bwino kabili alekabila ukwalula ifintu!” – Agnes

*“Nalimona ukuti abantu abengi ukufuma ku tubungwe twa kunse ba lesa mu mushi wesu mu kutwafwa, lelo inshita ishingile cilenga fye ifintu ukubipilako. Abantu balaitemwa no kufwaya ukusenda fyonse beka muli bukaiitemwe. Nale tontokanya kwati na Dignity yaba nga kamo pali uto utubungwe lelo tefyo iyo bena baishile tulonga ukuti abekala mushi bafwile ukuleta ubupusano abene. Abantu abengi mu mushi wesu tabatontokanya ukuti kuti ba leeta ubupusano, lelo ukwafwilishiwa na Lesa kuti ba yafwilisha abene elyo na bantu bambi!”
- Asisi*

Ukusambilisha: Nga finshi finga citika?

Ukulimba ulukuta na lumbi mu mushi uwa mulyashi lyesu teti cipwishe ubwafya. Nge fyo tumwene, ulukuta lupya kuti lwa leeta fye ukucimfyanya kabili tacile afwilisha ukuleta abantu pamo mu mushi iyo. Tontonkanyenipo nga cakuti ifintu ifya pusanako fyali citilwe cile pilibula ukuti inkuta kuti shaisa pamo, no kuti ulukuta ulwalaibimba mu mushi no kulenga abantu ukwishiba Yesu, ukwafwilisha mu fya kukabila.

Nga nga cakuti ifi fya licitike mu mushi wenu?

Nga nga cakuti mwali kolonganike abantu abanono fye ukufuma mu mushi wenu. Kuti mwaita abantu ukufuma mu nkuta isha lekana lekana, cikulu mwasala inshita iyo bonse tabenga pumfyanishiwa ukuya mu kulongana kwa nkuta shabo. Kuti mwa tendeka ukusambilila pamo, uku pepela pamo elyo no kupokelela onse uwa kabila. Kuti mwaita abantu abashikwete ifya kulya, abale losha elyo naba cakolwa ukuti bailundeko kwi bumba. Kuti mwa tendeka ukubika pamo indalama no kwa fwilisha abantu mu mshi. Ili itontokanya lisuma sana pantu umuntu kuti atendeka ukulanga icitemwiko ca kwa Yesu!

Pa kutendeka fye, intungulushi sha filonganino shimo shikakwata ukukanyako kuli ifi, lelo panuma yanshita baka mona ukuti ili ibumba te lukuta na lumbi ulupya iyo, lelo libeleleko ukwa fwa ulukuta lonse pamo no mushi wine. Panuma ya nshita no lukuta lwine lukakoseleshiwa no kutungililwa ilyo bakamona icitemwiko ca kwa Yesu cileya ku bantu bonse ukupitila mwi bumba ili.

Mu cifulo ca cimfulunganya kukaba ukwikatana, mu cifulo ca kupusana tukakwata uku bombela pamo. Iyi entendekelo ya kulenga cipya cipya ukwa mishi yenu. Na Yesu twa kulabombela pamo elyo na IWE kuti wakwatamo ulubali! Iyi entendekelo ya kuba **Umuti wa Maka mu Mushu obe!**

“Abantu abengi mu mushi wesu taba tontonkanya ukuti umushi wesu kuti wa pilibuka. Aba bomfi ba tubungwe twa bwafwilisho na ba kalimba wa nkuta bali no kufwaya uku leeta ubupusano ubusuma mumushi lelo taba twishiba nelyo ifya kukabila kwabo elyo tabekala inshita iyi tali pakuti beshibe ifyo tufwaya. Abekala mushi bafwile fye ukusumina ukuti ni bena fye ebanga leeta ubupusano mu ndupwa shabo, mu ncende na mu mushi no ku bombela pamo umo no munankwe. Ici kuti ca citika fye ilyo abantu baikala umweo wa kwa Yesu uwa pwililika. Lyena umushi kuti wapilibuka ku busuma!” - Agnes

Ilembo lya mu Cipingo

Aya amalembo yabili ukufuma mu Cipingo yalanda pa cine ca kwa Lesa ne fyo cibomba mu mushi wesu ku ku leeta ubumi ku muntu onse. Ilembo lya ntanshi lya fuma mu nkalata ya Mutumwa Paulo ku ba tetekela aba ku Roma. Ifikomo fya mwi lembo lya cibili fya fumishiwe mu mashiwi ya lembele umusha wakwa Lesa uwa mu nshita ya kale uyo waleitwa Esaya.

Ine nshumfwa nsoni pa Mbila Nsuma! Imbila Nsuma e maka yakwa Lesa ayapususha bonse abasumina, pakubala Abayuda, elyo na Benafyalo bene.

Roma 1:16

¹Umupashi wa Mfumu Yawe waba pali ine,
pantu Yawe alinsuba amafuta,
pakuti ndebilila abalanda imbila nsuma.

Alintuma ukulakoshako abafunshika imitima,
no kulabilisha ukulubuka kuli bankole,
na palwa kufumya abafungwa mu fifungo.

²Alintuma ine pakuti ndebilisha ukuti inshita nomba naifika
iyo Yawe alapusushishapo abantu bakwe,
iyo Lesa wesu akalandula pa balwani bakwe.

Alintuma ine pakuti ndetalalikako abaleloosha,
³pakuti mu Sioni ndetalalikamo no kulasansamushamo abalelilishika,
no kupeela kuli bena ingala yabusuma pa cifulo ca mito,
amafuta yakusekelela pe punda lyakuloosha,
bafwale no mwingila wakutasha, ukufuula umutima uwatondobala.

Baketwa ifimuti fya oki ifyabulungami ifyalimbwa na Yawe umwine,
bakulalumbanya na Lesa pa mibombele yakwe.

⁴Bakulakuula cipya cipya ifibolya fya myaka ishishibantu,
no kulabuukulula apaonaika kale,
no kulabuukulula imisumba iyaonaika,
no kulabuukulula ifitantala fya myaka yakale na kale.

Esaya 61:1-4

Ifyakucita: Esaya 61:1-4

Amashiwi yali mu bena Roma yaletweba ukuti imbila nsuma, icine ca kwa Yesu Kristu, emaka yakwa Lesa aya kupususha bose. Amashiwi yali muli Esaya yaletweba ukuti imbila nsuma tayabelako fye umuntunse lelo ileeta ukubwekeshiwamo kwa fintu fyonse. Esaya aletulanga ukuti Lesa alefwaya ukukululula imisumba yakale nakale, icilepilibula ukuti alefwaya ukukululula ifwe bene, imishi yesu ne sonde lyonse fye. Acita ifi ukupitila mu kulimba imiti iyamaka (abantu bakwe) abasokolola ubukata bwakwe no kupeela icintelelwe, umwakufisama no kutusha ku muntu onse uwa ba shinguluka. Amashiwi yali muli Esaya kuti yatwafwako ukwishiba ifi. Yabomfiwe na kuli

Yesu umwine muli Luka 4 ilyo alandile pali Mesiya (ili eshiwi lya ci Bahibulu ilipilibula ukuti Kalubula) ifyo aitwa ukwisa bomba. Alelanda fye pa mwine! Kanshi finshi ifikomo ifi filelanda? (Ibukisheni ukulemba amasuko yenu mu citabo camilimo.)

- Lolesheni muli Esaya 61:1-4 no kulemba imilimo yonse iikakula abantu ku mupashi (icaku mwenako, bakapokelela umupashi wa kusekelela)
- Lemba yonse imilimo iikakula abantu ku mubili na ku mutima (ica kumwenako, uku sansamuka kuli abo abalelosha)

Inshita ishing' tutontontokanya ukuti ifintu fimo na fibulila mu bumi bwesu, mu mushi wesu nelyo mu cipanda. Ciba kwati lubali lumu cili fye bwino, lelo fimo na fibulila. Kuti twatila atuti ubumi bwesu nelyo umushi wesu te 'conse' – ukumfwa nga uubulishe fimo. Lolesheni na kabili muli Esaya 61:1-4.

- Milimo nshi muli ili ilembo iisakamana umuntu onse umupwilapo?
- Milimo nshi muli ili ilembo iisakamana icipanda conse umupwilapo?

Ubuyo bwa kwa Lesa ku bwekeshamo cipya cipya ifintu yonse. Apali ulubembu (abantu ukuikalila abene abapatulwa kuli Lesa naku nshila shakwe) lwa lyonaula isonde ne myeo yesu, alefwaya ukutu panga bwino ne sonde lyonse na kabili, ukutulenga abakwikala umuyayaya (ukwikalaila pee mu mulu pamo nankwe). Lesa alefwaya ifwe ukukululula apapomweke kale ne misumba yakale iya pomoka. Nga twaetelele ifi kumishi yesu, ale fwaya ukupanga imishi yesu iya pwililika kabili mu mibele iyawama. Ici ecikomo! Imbila nsuma ikapanga imishi ukuba iyapwililika.

Bushe ni nshila nshi Lesa acitilamo ifi? Abomba ukupitila mu 'imioke ya bulungama' (moneni icikomo 3). Ifimuti fya mioke fi muti ifya amaka. Mu cipandwa ici fyaba e cikope ca bantu ababa nga imiti ya maka iya kwa Lesa mu mushi wabo. Aba ebantu abapela apa kwikala, ifisabo ne cintelelwe ku bantu bonse. Mu mashiwi ya muli ici cipandwa, ubukata bwa kwa Lesa busokoloka ukupitila muli bena, bena efilimwa fya kwa Lesa. Kuti twaba imiti ya maka mu mushi wesu kabili kuti twa afwilisha abantu bambi ukuba imiti ya maka mu mishi yabo. Imbila nsuma, icne ca kwa Lesa kabili ukubimbwamo kwa kwa Lesa mu mishi yesu kwa shintilila pa miti ya maka iya bulungami. Ya shintilila pa bantu bakwe elyo nokuipelesha kwabo ukuba icilime ca kwa Shikulu.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Eba abantu bonse balembe amasuko yabo ku mepusho ya uyu mulimo, elyo panuma balanshanye amasuko bonse pakuti abantu bomfwe amasuko yantu ba cipusa.

Abantu bamo kuti bafwaikwa ukwafwilishiwa na kabili nelyo inshita naimbi pa mulimo uyu. Nga baleshupikwa ukusanga amasuko, ubakoseleshe ukubelenga icipande na kabili no kukutika ku masuko ya bantu bambi.

Ukusambilisha: Icimuti ca Banyani ne ca Nkonde – Tuli cimuti ca musango nshi?

Icimuti ca banyani cila sende incende yonse. Cilalimba imishila pa cimuti icili mupepi no kuya cileshinguluka mpaka fye 'ca ipaya' icimuti icabapo kale. Icimuti ca banyani cilatwala imishila iyakosa panshi no kwandalila incende yonse. Kwaliba insoselo iyatila "takwaba nangu cimo icinga mena mwi samba lya cimuti ca banyani." Takuli fye nangu cimo iyo! Iyee! Ifintu fyonse filafwa pa mulandu wa kuti icimuti ca banyani cilapoka incende yonse. Moneni cikope ca ici cimuti, kuti mwa mona imishila ubwingi intu catwala mu cimuti ca kale icili mupepi na cena.

?

Ampusho: Icimuti ca Banyani ne ca Nkonde – Tuli cimuti ca musango nshi?

- Bushe na mwishiba ifyo icimuti ca Nkonde cikula?
- Bushe capusana shani ne cimuti ca Banyani?

Icimuti ca nkonde capusanako. Ilyo icimuti cilekula no kutwala ifisabo, cilaya cilepanga 'utwana' twa cimuti utupya pe samba lya cimuti cine. Mukupita kwa nshita, icimuti ca nkonde ica ntanshi cilafwa kabili na mukucita ifi, cilasha incende elyo no kupela ubumi ku 'twana' utuli mwisamba lya ciko. Apo apali fye icimuti cimo ica nkonde mukashita kanono paisaba ifimuti ifingi elyo fyala twala ne fisabo ifingi no kupela ubumi ku tumuti natumbi utupya utulemena mwi samba. Cila cimuti cilaya cilefwa icine ceka.

Kanshi uli cimuti ca musango nshi? Umusango wa cimuti untu wa belamo eulelenga nag cakuti kuti wa pyungila Lesa mu mushi obe.

Abantu abengi baba kwati cimuti ca banyani, balailenga ukukula sana no kukwatisha amaka. Icilepilibula ukuti abantu bambi teti balunduluke abali mupepi nabo. Lelo abantu bambi baba kwati fimuti fya nkonde. Balabomfya imyeo yabo, inshita yabo elyo ne fyuma fyabo ukupela ku bantu bambi nokulenga kube ubumi ku bantu ababashinguluka.

Ubuyo bwa mweo wa bwina Kristu te kuinonkesha fye we mwine iyo, ku shinshimuna Lesa no kupyungila abantu bambi. Ilyo tulecita ifi tuli no kwishiba imilimo iyo Lesa atukwatila. Nga twalolesha ku numa muli Esaya 61:1-4 , fyonse ifili mu fikomo fya ntanshi fibili filelanda fye pa fyo Kalubula, Yesu, akacita elyo nomba fya pilibuka. Mu cikomo ca 3 bwangu fye catila ‘ba’ abakaba iflimwa fya kwa Shikulu, tacile tila ifwe. Ubuyo bwesu kulenga abantu bambi ukukula. Twaitwa ukuba nga icimuti ca nkonde, ukupela ubumi ku bantu bambi no kulenga bakule nga ifimuti ifya maka.

Ukusambilisha: Amabumba Yabumi – Ifyo Ici cinga Bomba mu Mushi

Muleibukisha ilyashi lya mushi?

Abantu ababa nga imiti yamaka iya bulungami, ukwiminina pamo abakosa, kuti baleta ubupusano ubukalamba mu mushi uwaba filya. Kuti bapanga ubupusano na mumushi wenu wine!

Umwikala mushi onse kuti aumfwa bwino ukuba mwi bumba lya bena Kristu abale sambilila pamo pali Yesu, abaipelesha icine cine kukuwamya umushi wabo, ukuba imiti ya maka iya bulungami.

Ba Dignity beta amabumba ya aba bantu Amabumba Yabumi. Baba icibombelo ca maka nganshi ico Lesa enga bomfya mu mushi wenu. Ifintu ifikankala pali aya mabumba ni fi:

- Taya shintilila pa lukuta lumu iyo.
- Te ncende uko kapyunga umo ashimikila fye eka iyo, lelo cifulo uko abantu bonse ba sambilila pamo.
- Ya mushi fye onse, umuntu onse aliba uwapokelelwa.
- Te ya lukuta lwesu fye iyo (nangu line inkuta kuti sha bomfyako amasambilisho yesu).
- Balaipesha ukutemwa Lesa no kutemwa abena mupalamano
- Balafwaya inshila isha kupyungilamo no kutemwa abantu abali mukukabila mu mishi yabo.
- Balalanga Yesu ku bantu bonse

Ilyashi lya Ibumba Lyabumi

Amabumba Yabumi ayengi yali tendeka mu Tanzania. Ubwafya bumo ubukalamba ba shingwana nabo bwakuti abantu abengi babafye ne mibele ya bukapepa, lelo ababulwa bu mupashi. Ici cilepilibula ukuti abantu abengi balaya ku kulongana lelo bakonka fye amamfunde, lelo ilingi tabailuka mu fingi. Ilingi icitetekelo cabo tacilanga ukuya pantanshi, ukubomba nelyo icitemwiko icinga kumya imyeo abantu ababashinguluka.

Ilyo Ibumba Lyabumi ilya ntanshi lya tendeke, abantu abengi mumushi baletunganya ukuti ulukuta na lumbi eluletendeka nelyo imipepele naimbi iyaibela kabili tabale fwaya ukuibimbamo. Lelo panuma ya nshita, abantu bamwene ukuti kuli ukulimbwa muli Yesu no kusenda inshita pamo iya

kwishiba Yesu. Ukutunganaya kwaile kulepwa na bantu mumushi balekele ukuti cibe ifyo fine. Ifi eficitika mu ncende ishingira sana.

Misozi* alasangwa kwi Bumba Lyabumi pa myeshi itatu kabili natampa ukumona ubupusano mu mweo wa kwe umwine:

"Ifintu ifingi na fi pilibuka mu bumi bwandi ukutula fye ilyo nailundile kwi Bumba Lyabumi. Ndeumfwa kwati ninkakulwa pa mulandu wakuti ifintu ifingi ifyo nshaishibe, nombamba ni mfishiba!"

Intungulushi she Bumba Lyabumi shisubila ukuti icebo cakwa Lesa cili no kusabankana konse no kutali kwine. Basubila ukuti buumo bwa mabumba yabo buli no kulanga ku mishi yabo ukuti te nkuta ishipya balefwaya ukutendeka nelyo ukupanga indalama abene mu milimo iyi, lelo ukubalanga fye icitemwiko mwi shina lya kwa Yesu. Basubila ukuti Amabumba Yabumi yaka leeta ubupusano ubukalamba no kwafwilisha abantu bonse ukuibimba mu file citika mu mishi yabo, uku leeta pamo amabumba ya mipepele iyalekana lekana mu kwikatana.

Ici ecilangililo ce Bumba Lyabumi ililebomba nga umuti wa maka mu mushi, umuntu ukuba umuti wa maka ne bumba lya leeta ubupusano mu cipanda conse!

**Ishina lyali cinjishiwa pa ku cingilila inkama*

Ukupepa

Pepeleniko abantu abale cula mu mushi wenu (limbi bantu bali ne nsala nelyo ba cakolwa) ukuti bakwate isubilo muli Lesa ukuti enga pilibula imibele yabo iyabalenga ukuba mu cifungo imyaka iyingi pamo na bambi.

Pepeleniko abena Kristu mu mushi wenu ukuti Mupashi wa Mushilo abapele icimonwa ca mushi wabo no kukabila ukubomba imilimo yakwa Lesa. Lombeni ukuti Lesa abafwe ukukula no kuba imiti yamaka iya bulungami, mu mushi wenu.

Imilimo ya Uno Mulungu: Tendekeni ukwishiba umushi wenu

Ica ntanshi, kwatani inshita ya kutontontanya no kupepela pa mepusho aya, mulelemba amatontontanyo mu citabo cenu icakulembamo:

- Finshi Lesa alemita ukucta?
- Bushe Lesa alemita ukuba umuti wa maka no kwafwa abantu bambi ukuba imiti ya maka?
- Bushe kale mwali nga icimuti ca nkonde nelyo icimuti ca banyani ukufika panshita ino?
- Bushe na mupekanya ukuba nga umuti wa nkonde ukulekelako ubumi bwenu pa mulandu wa kwafwilisha abantu bambi ukukula?
- Bushe Lesa alemipusha ukutendeka Ibumba Lyabumi? Bushe namuipesha ukukonka ubwite bwakwe?

Umulimo wa uno mulungu ku tendeka ukutontontanya ifyo ifintu fyaba mu mushi wenu. Ici kuti cafwaiwa ukulanda na bantu mu mshi pa fintu bale pitamo mu mushi, finshi ifya anguka nelyo ifya kosa ilyo bekala muli uyu umushi, bushe bamona shani ifyo ulukuta lwafwilisha abekala mushi. Lanshanyeniko ilembo lya mu Cipingo ukufuma mwi sambililo no kubepusha ifyo bale tontontanya pali Lesa ukubomfya abantu bakwe nge miti ya maka mumushi wenu.

Kabiyeni mulepepa ipepo lya kwenda ukushinguluka umushi wenu. Ipepo lya kwenda nili lya twasala ukuya tuleenda ilyo tulelanda na Lesa no kupepela abantu ne ncende ilyo muleenda. Ilyo mulepita mu mushi wenu lombeni kuli Lesa ukumilanga abantu abo alekabila ukwimya nge miti yamaka, abantu abashakwata isenge ilisuma elyo no mulandu cabele fyo, elyo na bantu abale cuula. Nga mwamona ifintu fimo, umunntu nelyo ibumba lya bantu ilyo mucili mule enda ici kuti aba ni Lesa eulelanda kuli imwe pa fintu mule mona. Lombeni Lesa amyebe ifyo alefwaya ukuti mucitepo.

Ufilembe mu citabo

- Finshi abekala mushi balandile ukuti efyo ba pitamo ilyo bekala mu mushi uyu?
- Finshi bacitilepo ilyo mwa sambilishenye mwi lembo lya mu Cipingo nefyo Lesa abomfya abantu bakwe nga imiti ya maka? Bushe bali sumina? Bushe balikana? Bushe balikoseleshiwa? Bushe bali abaipekanya nabo ukuba umuti wa maka uwakwa Lesa?
- Fintu nshi mwamwene mwipepo lyenu ilya kwenda? Limbi mwali kumenyekeo umuntu umo uyo tamwabalile mona akale nelyo ukumona abekala mushi bale afwana.
- Bushe ninshila nshi mule tontonkanya ukuti efyo Lesa alefwaya imwe ukwafwa aba bantu elyo ne filecitika mu mushi?

Ifyakucita ifyalundwako

If ifyakucita ifyalundwako fili nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufibika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekutula mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili. Kuti mwasalapo ifyo mulemona ukuti efigamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Kafwayeni icimuti ca nkonde, bushe kuti mwamona utwana utulemena mwi samba nelyo icimuti icine cilefwa? Lembeni nangu ukulenga icikope cafyo mwamona.

Ubusalo 2: Limbeni icimuti ca nkonde pakuti mukamone ifyo cikala kula mu myeshi ili kuntanshi. Mulelemba ifyo mukalamona ilyo imyeshi ilepitapo inono.

Ubusalo 3: Kakumaneni na banenu ukufuma ku nkuta shimbi. Kuti mwabepusha amuti:

- Finshi ifyakosa ne fyanaka ukuba mu lukuta?
- Lashanyeniko ilyashi lya ukumana kwa nkuta no kubepusha ifyo bale tontonkanya nga cakuti ulukuta efyo lwaba mu mushi wenu?
- Bushe bamona shani ifyo ulukuta lwa fwilisha abantu bonse mumushi?
- Finshi fibwesha ulukuta kunuma mu mushi wenu?
- Bushe ulukuta lulekula? Mulandu nshi muletontonkanya ukuti efyo cibebele ifyo?
- Lashanyeniko ilembo lya mu Cipingo ukufuma mwi sambililo no kubepusha ifyo bale tontonkanya ifyo bengabelamo imiti yamaka iya kwa Lesa.

Lembeni ifyo mulelanshanya mu citabo cenu icakulembamo.

Ubusalo 4: Fwaya icimuti icikalamba sana mu mushi wenu elyo wikale mwi samba lya ciko ba mineti 20. Tontokanya pa bukalamba bwa ici cimuti, ifyo cile kupela icintelelwe ku kasuba nelyo imfula. Lolesha umone nga cakuti ifyoni nelyo utunama twali panga ici cimuti ukuba ubwikashi bwa fiko. Lomba kuli Lesa alande kuli iwe no kukwafwa ukwelenganya ifyo iwe, pamo na bantu bambi mu mushi wenu, mwingaba imiti ya maka

ukupeela ubucingo no bumi ku ncende yenu yonse. Lembeni ifyo mulelanshanya mu citabo cenu icakulembamo.

2

Ulwendo lwa Dignity

Moneni ndebika ilibwe mu Sioni,
ilibwe lya petungi ilyo nasala
kabili ilyacindamisha. Elyo no
muntu onse uwamucetekela,
takatale ekatwa ne nsoni.

1 Petelo 2:6

Ubuyo

Kuti mwakwatamo ulubalimu ulwendo lwa Dignity! Ili isambililo lili no kumyafwa ukwishiba ifyo Lesa alelanda kuli imwe pa mushi wenu ukubomfya Efeso 2:19-22.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukwishiba ifyo Dignity ya tendeke elyo nefyo naimwe mwinga kwatamo ulubali mu ulwendo lwa Dignity
- Ukukosleshiwa ku mupashi ukutendeka ifintu ifipya mu mushi wenu
- Ukwishiba ifyo umuntu onse acindama mu mushi wenu elyo nefyo caba icikankala uku bombela pamo

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontokanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Finshi mwa sambilile mwi sambililo lya pwile pa mulandu wa miti yamaka iya kwa Lesa?
- Bushe mwailya ku kupepa no kwenda uno mulungu? Finshi mwamwene? Finshi Lesa alandile kuli imwe?
- Bushe mwali landileko na bantu bamo ifyo mwa sambilile uno mulungu?

Ilyashi: Ulwendo lwa Dignity

Pakumyafwa ukwishiba ifyo imiti ya maka iya kwa Lesa inga panga ubupusano mumushi wenu, tulefwaya ukumishimikilako ulwendo lwa Dignity.

Jon, muntu umo uwa fuma ku England, alibomba na bena Kristu ku England na mu Africa pa myaka iyingi sana. Mu 2004, atendeka ukumona ukuti munshita isihingi ulukuta lubomba ukwabula uku leeta ubupusano. Aleumfwa ububi pakumona intungulushi sha nkuta shile sambilishiwa no kupelwa amano ayengi, lelo tapali ifilecitika nakalya. Jon apepele ukuti Lesa amulange inshila iyaibelako iya kucitilamo ifintu, kabili Lesa apele ili ilembo kuli Jon:

*Baketwa ifimuti fya oki ifyabulungami ifyalimbwa na Yawe umwine,
bakulalumbanya na Lesa pa mibombele yakwe.*

Esaya 61:3b

Bushe muleibukisha ili ilembo mwi sambililo lya ntanshi?

Ilipusho lintu Jon aipwishe Lesa ni ili: 'Ni nshila nshi mwinga lenga bonse ukuba imiti ya maka iilanga ubukata bwa kwa Shikulu?'

Jon aishibe ukuti Lesa alibika abantu bakwe kale fye mu ncende shonse na mu mishi yonse kabili balefwaikwa fye ukukula, ukukonka Lesa elyo no kwikatisha ku fintu ifyo Lesa abakwatila. Abantu abaume na banakashi kuti bapilibula imishi yabo ne sonde ku busuma ne fintu fimbi. Mu cifulo ca kutendekela ne ntungulushi, cilepilibula ukuti kutendeka **nabantu bafye**, kwati fye imwe naine!

Mu 2007, Jon aile tandala ku mushi umo uwa mumpanga mu Zambia elyo aile umfwa amalyashi abantu balelanda. Balelanda amalyashi aya kupapa! Abantu balebuka ku bafwa, ukuposhiwa elyo na bengi baleba abena Kristu. Baleendauka ukuya ku mishi ya mu mpanga sana mu Africa no

kumona ifyo Lesa alebomba ifintu ifyamaka. Lelo balemoneka abatompoka sana. Umulandu fye wakuti pantu ifyo balebomba tafyale iminina iyo.

Eico mu 2008 Jon akolonganike abantu abanono fye kukupepa no kutontonkanya pa lipusho, *‘Bushe ninshila nshi Lesa enga lengelamo bonse ukuba imiti ya maka ku ku langa ubukata bwa kwa Shikulu ubuli no kwi minina?’* Bakumenyeko abantu bamo ku Copperbelt mu Zambia kabili ukubombela pamo basangile inshila ya kutendekelamo Amabumba Yabumi 5 mu mishi yabo. Aya mabumba yalekumana mu filonganino umwali fye na maloba, mu ma sukuulu na mwi samba lya fimuti!

Panuma ya mwaka umo kwali Amabumba Yabumi 10 na bantu 200 ebalesangwako. Panuma ya myaka 10 kwaishileba Amabumba Yabumi 700 na bantu 14,000 ebalesangwako!

Aya Amabumba Yabumi ya twalilile fye ukufula kabili na yambi ayapya yacili yale tendeka.

Elenganyeni ifyo yakaba panuma ya myaka naimbi 10?

Elenganyeni nga cakuti kwali fye Ibumba Lyabumi ilile panga ubupusano mu mushi wenu? Kabili nelyo nga lyaishileba Amabumba Yabumi ayengi mu mushi wenu? Elyo kabili Amabumba Yabumi ya tendeka na mu mishi ya mupepi na pa mwenu pa mulandu wa kuti na bomfwa ifilecitika.

Jon aliba pa ulwendo ulwa kumona ukuti Amabumba Yabumi ya tendeka, lelo umulandu wine wine ico ifi file citikila mulandu wa kwa Lesa elyo no mulandu wa maka ya bantu abafye ukucita ifya maka muli Yesu. Aba abantu abafye fye mu mshi basangwa mu ncende shonse isha cino ciputulwa ca sub-Sahara Africa ebetwa **imiti ya maka iya kwa Lesa!**

Ulwendo lwa Dignity lucili lule lembwa kabili kuti wa kwatamo ulubali. Bushe ulekabila ukukwatamo ulubali mu fintu Lesa ale bomba mushi wenu no kucilapo fye? Kutu waba umuti wa maka no kwa fwilisha abantu bambi ukukula no kuba imiti ya maka nabo bene.

Jon ali umuti wa maka uyo uwaesehe fye ukucita ifyo Lesa amwebele. Panuma abantu abo akumenye nabo bali cimo cine, baesehe ukucita ifyo Lesa abebele. Ilyashi lya Dignity licili lile lembwa na bantu abengi na bambi na bambi balecita ifyo Lesa alebeba ukucita.

Tamulefwaikwa ukuba intungulushi. Tamulefwaikwa amasambililo ayengi nganshi. Tamule fwaikwa indalama ishing. Lesa kuti abomfya umuntu uuli onse – kanshi kuti abomfya fye nangu ni iwe wine!

Ilyashi lya Ibumba Lyabumi

Belengeni ifyo Precious, Esther na John balandile pa Mabumba Yabumi mu mishi yabo.

Precious: *“Panshita ilya nail fye umuntu umubi sana. Nale cita ifibi kabili nale tontonkanya ukuti nalimo teti mbe na mwi bumba lya Dignity. Lelo nomba nda pepa kuli Lesa kabili ali mpilibula. Nomba, ndi kasambilisha kabili nda sambilishako abantu bambi. Nalimo ukuti abantu bali temwa Amabumba Yabumi pantu balomfwa ukucetelwa uku bomba umulimo no kupelwako ifyakucita. Baba kwati ba shilika abalelolela fye.”*

Esther: *“Dignity naileta icitemwiko mu mishi na bantu abashinguluka. Ila sambilisha abantu ukutemwana, no kwa fwana.”*

John: *“Imbila yaba Dignity yali nkoseleshe ukukwata ulubali mukusanga amasuko mu mishi. Yali kwata amaka ya kupilibula abantu.”*

Ilembo lya mu Cipingo: Amabwe ya Mweo

Ilyo tulelanda pa miti ya maka iya kwa Lesa cile twafwa ukutontontanya pa muntu umo uuleba umusuma, uwabumi umuti utwala ifisabo ifingi. Balapela icintelelwe ku bantu bambi (bala temwa abantu no ku batungilila mu citetekelo cabo) kabili balapela ifisabo (balikwata icikuku, ukusekelela no kuba no mutende ku bantu bonse). Lelo, inshita shimo ifimuti filaba fyeka. Tatulefwaya umuti wamaka ukuba weka fye mu mushi, tulefwaya abantu bonse ukutemwa Yesu, ukutemwa bantu bambi no kupanga ubupusano!

Eico muli ili isambililo tuli no kubomfya ifikope ifingi pakuti fitwafweko. Tuli no kulanda pa muntu onse uwa mu mushi wenu nga ilibwe. Mwaliba amabwe ayengi sana mu mushi wenu. Mwaba abantu abengi nganshi mu mushi wenu.

Elenganyeni ukuti umuntu onse mu mushi wenu nga ali libwe. Cila libwe lyali kwata imimonekele iya pusana kuli biye, ilya pusana ubukalamba elyo ne cilungi. Ilibwe limo teti limoneke nga ilipanga ubupusano lyeka fye iyo, kuti lyaposwa fye mu kwangufyanya. Lelo Lesa alekwipusha ukulonganya aya amabwe aya cindama no kuya biika pamo. Nga mwa biika amabwe pamo kuti yakuula icikuulwa icakosa, kuti yaikatana bwino sana no kukuula ifintu fimo ifisuma kabili ifya kosa sana ukucila ilibwe limo lyeka.

⁴Iseni ku Mfumu, ilibwe ilyumi, ilyo abantu basuulile abati lyafyefye, lelo Lesa elyo asala ukuba ilikankala. ⁵Imwe mube nga mabwe ayomi ayakuti Lesa abomfya pakukuula injanda yakwe. Muli iyi njanda yakwe emo imwe ku maka yakwa Yesu Kristu mwakulabombela Lesa nga bashimapepo bamushilo, pakulamulekela amalambo ya mapepo ya mitima yenu ayakusansamusha Lesa. ⁶Pantu ifyalembwa mu Malembo Yamushilo fitila,

*“Moneni ndebika ilibwe mu Sioni,
ilibwe lya petungi ilyo nasala kabili ilyacindamisha.
Elyo no muntu onse uwamucetekela,
takatale ekatwa ne nsoni.”*

⁷Kuli imwe mwe basumina, ili libwe lyacindamisha. Lelo ku bashasumina bena,

*“Ilibwe ilyo bakakuula basuulile,
lyaisa ba e libwe lyakwikasha petungi.”*

⁸Pambi napo catila,

*“Libwe ilyakulenga abantu ukuipununa,
e libwe ilyakulenga abantu ukuwa.”*

Balaipununa pantu tabanakile mashiwi yakwa Lesa. Kwena nico efyo Lesa abateyanishishe.

⁹Lelo imwe muli mukowa Lesa asala, bashimapepo ba Mfumu, umushobo uwamushilo, abantu bakwa Lesa bene bene. Fyonse ifi ni pakuti muleba abakubila ku bantu ifintu ifyakupapa ifyo Lesa acita mukumwita ukufuma mu mfifi no kumuleta mu lubuuto lwakwe

ulwakupapa. ¹⁰Kale tamwali bantu bakwa Lesa, lelo nomba muli bantu bakwe. Kale tamwapokelele luse lwakwa Lesa, lelo nomba mwalipokelela uluse lwakwe.

1 Petro 2:4-10

¹⁹Kanshi eico nomba na imwe mwe Benafyalo tamuli beni nangu imitulatulafye iyoo. Na imwe nomba muli bakaya pamo na bamushilo, mulifye bantu ba mu lupwa lwakwa Lesa.

²⁰Imwe nomba mulifye nge cikuulwa ico bakuula pa mufula uwaimbwa na basole na bakasesema, elyo Kristu Yesu umwine e libwe lyakwikasha petungi. ²¹Ni Kristu umwine uo twaampana nankwe ewikasha icikuulwa conse no kuleka ukuti cikule, caluke itempele lyamushilo ilya Mfumu. ²²Na imwe bene mwe Benafyalo, Kristu uo mwaampana nankwe alamukuula pakuti mube injanda Lesa ekalamo ku maka yakwa Mupashi wakwe.

Efeso 2:19-22

Ukusambilisha: Amabwe ya Mweo

Bushe mwalikulapo icibumba nangu ing'anda? Amabwe ayakubalilapo fye ukukuula eyaba aya kankala ngnanshi pantu epo icikulwa conse cili no kwikala. Yalingile ukuba aya kosa kabili aya cingililwa.

Muli 1 Petro 2:4-10 ilanda pali Yesu ukuti "libwe lya mweo" elyo naifwe umo umo ukuba "amabwe ya mweo." Yesu emufula wa bukule bwa kwa Lesa naifwe tuli mabwe ya mweo fwe babiika icitetekelo muli wene no kubiika imyeo yesu pa mufula wa kwa Yesu.

Muli Efeso 2:19-22 isontelela kuli Yesu ukuti elibwe lya pa cifutu. Elibwe ilya kosa apo tukuula ubumi bwesu bonse, e mufula uwakosa kabili uushinga sunkana iyo.

Abantu bamo kuti basula Yesu ukuti te libwe lya mweo no kukuula imyeo yabo munshila yabo abene. Tuli no kutwalilila ukutemwa abo bantu no kubafwa ukuti beshibe ukuti uku kuula imyeo yabo pali Yesu ecintu icawamisha ico benga cita!

Kuli ifwe fwe batetetkela, ifwe nga amabwe ya mweo kuli twakuula ifintu fimo ifisuma pamo na Yesu! Ilembo ukufuma muli 1 Petro lilelanda pali Lesa ukuti ekakuula mukalamba, alekuula ifwe ukuba ing'anda ya bu mupashi iyo Lesa alesekelamo. Lesa ale tuleta pamo pakuti tube abantu bakwe abasalwa, alisala ilibwe lyonse no kutekanya sana (ekutula ni imwe pamo na bantu aba mu mushi wenu) elyo no ku babiika pamo muku pwililika. Ickuulwa ici cileba ica kwikalamo ca kwa Mupashi wa Mushilo; Lesa ekalamo ukupitila kabili mu bantu bakwe. Lesa amona ilibwe lyonse ukuti likankala, lelo afwaya no ku mona ifwe bonse twaikatana no ku bombela pamo pakuti tube abakosa no kukuula ifintu ifya kupapa! Eco Lesa alandila ati cikankala ifwe ukwikatana no ku bombela pamo mu nkuta, mu mishi, mu ncende shesu na mu calo cesu.

Amepusho: Amabwe ya Mweo

- Bushe mwali kuulapo icintu nelyo ukumona uko balekuula fimo? Nga efyo, cintu nshi?
- Mwaleumfwa shani ilyo mwale kuula nelyo mwapwile uku kuula?
- Fintu nshi mwa bomfeshe pa kukuula?
- Bushe kwaliko ifibombelo fimo ifyali ifikankala ukucila fimbi nelyo ni fyonse fyale fwaikwa pakuti ubukuule bupwe bwino?

Ukusambilisha: Ifikomo fya Dignity

Dignity yabelako uku leeta abantu kuli Yesu ukupitila mu cipanda na muku cita ifi kuba uku cefya ubupina mu misango yonse. Ici cile bimbamo ubupina bwa ku mupashi, mu bumi, mu cipanda, mu ndalama ne ncende twikalamo.

Ifintu fitatu ifyaba ifya kakata kuli uyu mulimo ni ifi:

1. Ukusokola incende ishipya
2. Abantu
3. Uku bombela pamo

1. Ukusokola incende ishipya

Dignity yakwata ubuyo bwa kwafwilisha incende uko ulukuta lwaba ulwanaka nganshi. Tukabila ukukuula no kupela amaka ku bantu ba mumishi ya mu mpanga, imishi ya mu mpanga ukutendeka ifintu ifipya mu ncende shabo elyo no kupanga ubupusano!

Twasumina ukuti mwalikwata kale ifintu ifilefwaikwa pa kutendeka Ibumba Lyabumi no kupilibula umushi wenu. Mwalikwata kale ulupwa lwenu na bantu mwaishibana nabo mu mushi wenu. Natwishiba ukuti mwali kwata umutima uwa kukonka Lesa no kutemwa abantu bambi pa mulandu wakuti na mu tendeka aya amasambililo. Na mukwata Lesa ku lubali lwenu uwa kumyafwilisha!

Tule tontonkanya ukuti cisuma sana ukuti na musenda ulutampulo lwa citetekelo ukusambilila muli cino citabo, kabili ukuti mule fwaya ukusambilila no kuti mule fwaya ukwafwa incende yenu. Na mukwata fyonse ifile fwaikwa, ifwe tulekabila fye uku myafwa, te ku mibombela ifintu fyonse iyo, lelo ukumyafwa ukuti mwebene mu sambilile ukuibombela ifintu no kwafwa abantu bambi. Nakuba, imwe nimwe mwaishiba bwino umushi wenu! Muli no kutendeka icintu icili no kukula elyo no kutwalilila, pa nshita iitali nganshi, icika kumya umushi wenu onse no kucilapo.

Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

Tembo* ekala mu Ganze, ku Kenya. Atendeke ifintu ifintu ifipya ifingi mu mushi wakwe na mumishi ya mupepi, ali tendeka Amabumba Yabumi ayengi, eico twalimwipusha umusango acitilamo ifi elyo no mulandu acitila ifi!

Tembo alondolwlel ati mu ncende ya Ganze mwalikuliwe ama mosikyu ayampendwa fye na bantu abengi ba tendeke ukuya ku kulongana ku ma mosikyu mu cifulo ca kuya ku lukuta. Ici capele Tembo ubwafya. Asumine ukuti eko lyali ishuko na limbi ilya kucitapo fimo ilyo ba Mosilemu tabalapoka incende iikalamba.

Tembo atendeke Ibumba Lyabumi mupepi na pa ng'anda pa mwankwe mu 2018 kabili akoseleshiwe ilyo amwene umunankwe uwa tendeke ukuya ku mosikyu aishile kuli wene no kufwaya ukwishiba na fimbi pa Cipingo. Uyu muntu alisala nombamba ukukonka Yesu kabili alibwelela na ku lukuta, elyo no kuya ku Ibumba Lyabumi. Ici calangile Tembo ukuti Amabumba Yabumi cibombelo camaka ukwafwilisha abantu ukufwailisha elyo no kwiluka bwino ifyo cipilibula ukukonka Yesu kabili aletontonkanya ukuti ifi efile fwaikwa sana mu mushi wakwe.

Ukufuma ilyo line Tembo asangile inshila yakwe iya ku tendekelamo Amabumba Yabumi. Ilyo line fye amona ukuti ibumba limo Iya tendeka uku kumana alashininkisha ukuti asala umuntu umbi mwi bumba ewala tungulula. Elyo ena pamo na bantu abanono fye ukufuma mwi bumba line balalandako na bantu bambi mu ncende ya mupepi no kubeba ukuti balekabila ukuya bafwilisha ukutendeka Ibumba Lyabumi. Elyo baleya pamo bonse mukukumana ne bumba ili ilipya cila mulungu mpaka fye ilyo bashininkisha ukuti ili ibumba ilipya nalyo line nombamba kuti Iya twalilila iline lyeka.

Elyo Tembo na banankwe bwangu nomba baya ku ncende imbi no kuya bwekeshapo umusango umo wine na kabili! Ali tantika bwino amashina ya ncende isho alekabila ukuyako no ku tendeka amabumba kabili, ukulingana ne fyo atantike nomba line, tulesubila ukuti fili no kubomba bwino!

**Ishina lyali cinjishiwa pa ku cingilila inkama*

Amepusho: Ilyashi lya kwa Tembo

- Cinshi icipya ico Tembo acitile?
- Bupusano nshi Tembo aletele mu mushi wakwe na mumishi ya mupepi?
- Bushe Tembo alikwete indalama ishing, ing'anda iikalamba nelyo ukusambilila sana pa kutendeka Ibumba Lyabumi? Finshi abomfeshe pa kutendeka amabumba?
- Finshi mwa kwata kale ifinga myafwa ukutendeka Ibumba Lyabumi?

“Kale nale tontonkanya ukuti ndefwaikwa ifibombelo ne fyuma ifingi pakuti mpange ubupusano mu mushi wandi. Nale tontonkanya ukuti tapali ico na kwata ica cindama iciga leeta ubupusano. Ilyo na tontonkenye pa ku tendeka Ibumba Lyabumi nailwike ukuti icuma fye icikankala ico nale kabila nibu cibusa na bantu no kwishiba ifyo fintu fili mu mushi wandi. Ifi fyonse fibili nali kwete kale fye!” – Mutambo

2. Abantu

Abantu bali cindama sana. Abantu abafye fye kuti bacita ifikalamba muli Yesu!

Twasumina ukuti Lesa alibika abantu mu ncende shonse kabili alakabila uku bomba nabo. Abo bantu ni IWE! Bushe walishiba ukuti Lesa akubiika mu mushi obe pa mulandu wa kuti ale fwaya ube ilibwe lya mweo no kulonganika amabwe ya mweo na yambi? Bushe te ca kupapa sana ici?

Abantu ecuma icikankala sana mu mushi wenu. Baliibela fye kabili bali cindama nga amabwe ya mweo yantu Lesa alefwaya ukubomfya.

Ifyakucita: Amabwe ya Mweo

Natulanda kale ukuti umuntu onse libwe lya mweo. Umuntu onse umo umu aliba uwaibela kuli bambi, kabili amabwe kuti yakwata ififutu ifya pusana pusana, ukupusana ubukalamba ne mimonekele. Mu citabo cobe icakulembamo lenga icikope ca cibumba camabwe. Tontonkanya pa bantu ba mumushi obe elyo nefyo bengaba amabwe ya mweo. Lemba amashina yabo pali cila libwe ilili mu citabo ca milimo. Ibukisha ukulemba amashina ya bantu balya abo abantu bambi tabenga bikako namano, Lesa alefwaya ukubabomfya nabo bene!

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Fwaya ubutantiko bwa cibumba ca mabwe ya mweo mu citabo cobe ica milimo nokulangisha kwi bumba. Leka batontonkanye pa bantu aba mu mushi wabo elyo ne fyo bengaba amabwe ya mweo. Lemba amashina ya bantu bonse pali cila libwe muli ici icibumba. Ibukisha ukulemba amashina ya bantu abo abantu bambi bengalabako, Lesa alefwaya ukuba bomfya nabo bene!

3. Ukubombela Pamo

Twasumina ukuti uku leeta pamo abantu abapusana pusana ukupitila muli Yesu mu ncende yabo emaka aya kosa sana kuku leeta ubupusano!

Twasumina ukuti umushi ulakosa nga cakuti abantu bale bombela pamo. Cilepilibula ukuti abantu mu nkuta bale bombela pamo. Cilepilibula ukuti abantu ukufuma mu nkuta ishalekana lekana bale bombela pamo.

Cilepilibula ukuti abantu abaya ku nkuta pamo na ba shiya ku nkuta bale bombela pamo. Cilepilibula ukuti abantu ukufuma mu ndupwa ishalekana lekana bale bombela pamo. Kabili cilepilibula no kuti abantu ukufuma mu mishi iya lekana lekana bale bombela pamo no kwafwana!

Amabumba Yabumi ni nshila iya maka sana iya kuleeta imishi pamo no ku bombela pamo kukuleeta ubunonshi mu ncende shabo.

Festus alyafwa ukutendeka Amabumba Yabumi mu mishi ya mu ncende yakwe. Atile ati, *“Ukufuma ilyo twa tendeke Dignity kuno mwesu, abantu ukufuma mu nkuta ishalekana lekana bali tendeka uku bombela pamo, ukwampna pamo. Ilyo twa tendeke ukwampna, abantu abashiya ku nkuta, abashaishiba Kristu, nombaleisa kuli Kristu pa mulandu wa kwikatana ukuli pakati kesu.”*

Ifyakucita: Ukubombela Pamo

Fwaya ubutantiko bwa cibumba ca mabwe ya mweo mu citabo cobe ica milimo nokulangisha kwi bumba. Ukushingiuluka amabwe lemba amashiwi yonse aya leisa mu mutima obe ilyo ule ontokanya pa kubombela pamo elyo ne ficitika ilyo abantu bale bombela pamo. Ifi efilangililo ifinono fye:

- Bu umo
- Bu cibusa
- Ukupilibuka

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Fwaya palya pa lembwa icibumba ca mabwe mu citabo ca kulembamo no kwipusha ibumba ukulanda mukwikatisha amashiwi yonse ayaleisa mumano yabo ilyo bale tontokanya pa kubombela pamo elyo ne ficitika ilyo abantu balebombela pamo. Lembwa aya mashiwi ukushingiuluka amabwe. Ifi efilangililo ifinono:

- Bu umo
- Bu cibusa
- Ukupilibuka

Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

Nkandu* aumfwie pa kabungwe ka Dignity ku munankwe uwamwitile ukuyasangwa ku kulongana kwe Bumba Lyabumi. Nkandu aile ku kulongana kabili apapile sana ilyo amwene ifyo Ibumba Lyabumi lya le bomba no ku sambilila. Nkandu taleikala muli ulya mushi lelo akabile ukuti engaya tendeka ifintu fimo mu mushi wakwe. Ibumba lya mwebale ukuti cintu cayanguka, alefwaikwa fye abantu batatu nelyo ukucilapo ukuti baibimbemo, elyo no kuti bali no kumupelako icitabo cimo ica kuya tendekelapo ukulongana.

Eico, aile ku ng'anda no ku tendeka uku kolonganya abantu. Paku balilapo, aitile fye abantu ukufuma ku Lukuta lwakwe ulwa Anglican. Bonse baishile no kupanga Ibumba Lyabumi – lelo panuma ya kulanshanya, baishilemona ukuti calefwaikwa ukubimbamo abantu abapusana pusana ukufuma kumbi no kutendeka ilyo line ukukoselesha abantu na bambi ukuilundako. Bapepelepo pali ici kabili Nkandu akoseleshe abantu ukuti bengaya leeta abantu na bambi ukufuma mu nkuta shimbi ukwisa ku Ibumba Lyabumi. Umulungu wa konkelepo, abantu abengi sana baishile na Ibumba Lyabumi lyakulile sana icakuti bafwaikwe ukwakanya mu mabumba yabili ayalekana!

**Ishina lyali cinjishiwa pa ku cingilila inkama*

Ampusho: Ubupusano buntu Amabumba Yabumi ya panga

Bushe muleibukisha ilyashi lya mushi mwi sambililo lya fumineko? Lyale landa pa mushi umo umwali ukupusana no ku cimfyanya kabili takwali no ku bombela pamo iyo.

- Bushe musango nshi Amabumba Yabumi yantu mwa belengapo lelo ya pusaninemo no mushi wa mulyashi ilya umulungu wa pwile?
- Finshi Amabumba Yabumi ya citile?
- Bushe finshi mule tontonkanya abantu baumfwile ilyo babetile ukuya sangwa ku Ibumba Lyabumi?

“Nali no mwenso wa kutendeka ifintu ifipya mu mushi wesu pa mulandu wakuti abantu abengi tabafwaya ukumona ifintu fya cinja ne nkuta nasho shale cita fye ifintu fimo fine pa myaka iingi sana. Nale kabila ukumona inkuta shala bombela pamo no kwafwa abale cula, kabili naumfwile ukuti Lesa alelanda ukuti mfwife ukucita ifintu fimbi ifipya. Ibumba Lyabumi lya citile ifya kupapa, cilepilibula ukuti abantu ukufuma mu nkuta isha lekana lekana ba tendeke uku bombela pamo, ukubombela pamo baafwilishe abale cula nabali nensala na ba kapyunga nabatemwa ukumona ifyo nakuba ukubombela pamo. Ndi sana ne nsansa pa mulandu wakuti nail tetekele Lesa kabili naena ampele ukushipa pa mulandu wakuti nombanda afwilisha abantu ukutendeka Amabumba Yabumi mu ncende ishingana!” - Mutambo

Ukupepa

Bwelela kunuma umone icikope walengele mu citabo cobe ica kulembamo ica mashina ya bantu pamabwe. Pepeleni abo bantu ukuti bakabe amabwe ya mweo, ukuti bakabike icitetekelo cabo muli Yesu no kubika imyeo yabo pa mufula wakwa Yesu. Pepeni ukuti bale bombela pamo uku leeta uku cinja mumushi no kuti inkuta shile bombela pamo no kuleeta ukucinja mu mushi.

“Mu mishi iingi abantu ukufuma mu nkuta isha pusana pusana bala pusana no ku cimfyanya pa bantu abesa ku nkuta shabo elyo na ba cita bwino ifintu. Nkandu akwanishe uku leeta abantu pamo ukufuma mu nkuta isha lekana lekana eico mu cifulo ca ku cimfyanya bailwike ukuti baba fye ulupwa lumu, ulupwa lwa kwa Lesa, kabili kuti ba afwilisha abantu abengi nga balebombela pamo.” - Asisi

Imilimo ya Uno Mulungu

Uno mulungu mwipushe Lesa mwipepo ukuti amilange umuntu uwinga myafwilisha pali ulu ulwendo, umuntu uukonka Yesu kabili aliipelesha ukumona ifintu filewaminako mu mushi. Tontonkanyeni inshila intu mwinga temwa uyo muntu uku myafwilamo nga cakuti alisumine.

Pekanyeni ilyo mukaya mumona no kulanda pa ulwendo lwa Dignity naena, mwebeni ifya mikoseleshe no musango imwe bonse mwinga belamo no lubali. Mwipusheni nga kuti atemwa ukumyafwa ukutendeka Ibumba Lyabumi. Pepeleni pamo ukulomba ukuti Lesa amyafwe ukutendeka ifintu ifipya mu mushi wenu.

Shininkisheni ukuti mwamweba inshila mwinga temwa ukumyafwilamo!

Uyo muntu nalimo kuti atemwa ukusambilila **Ulwendo Lwa Mushu** pamo naimwe, nelyo kuti mwapekanya ukukumana panuma imwe mwapwisha amasambililo yonse no kumulondolwela ifyo musambilile.

Ufilembe mu citabo

- Ninani mukumana naena ukulanshanya ilyashi lya Dignity?
- Bushe kuti ami tungilila ukutendeka Ibumba Lyabumi?
- Ninshila nshi mwinga temwa ukuti amitungililemo?
- Bushe uyu muntu kuti asambilila pamo naimwe icipande ca masambililo nelyo ukula kumana naimwe panuma ya cile sambililo?

Uno mulungu, pekanyeni ukulanda no muntu wenu

- Bashimikileni ifyo ifintu fili mu mushi wenu nefyo mule kabila ukucitapo.
- Bashimikileniko abantu mwalanda nabo kale.
- Pekanyeni amepusho yonse ayo mubakwatile palwa Dignity nelyo ukutendeka Amabuma Yabumi.

Ifyakucita na Fimbi

Ifi fili no kumyafwa ukutontonkanya pa fintu mwa sambilile, ukufibika mu kucita no kulenga ubwishibilo bwenu ukuba ubwashika. Teti mu cite fyonse ifyakucita na fimbi lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili muli cila isambililo. Kuti mwasala ico mule mona ukuti kuti ca myafwa sana elyo ico mule cumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Kafwayeni amabwe mu mushi wenu, ilyo mule enda pepeni ukuti Lesa alenge umuntu onse mu mushi wenu ukuba ilibwe lya mweo.

Ubusalo 2: Bika ilibwe mwi tumba lyobe no kwenda nalyo umulungu onse. Lyonse ilyo wakumya ku libwe, pepa kuti Lesa enga bomfya amabwe ya mweo mu mushi wenu ukubombela pamo no kwikatana.

Ubusalo 3: Fwaya icibumba nelyo icikulwa mu mushi wenu nokuyamona ifyo ba cikuula.

- Bushe cali kosa?
- Musango nshi amabwe yaikataninamo pamo?
- Bushe amabwe yali ayapusana ubukalamba ne mimonekele?
- Finshi icibumba/icikulwa cakulwapo? Bushe mufula uwakosa nelyo mufula uwanaka?

Ubusalo 4: Nga naukwata umunobe intungulushi ya lukuta kabiye no kulanshanya nankwe pa mepusho aya.

- Mwipushe ifyo alebomba?
- Mwipushe akulondolwele ifyo cipilibula ukuba intungulushi ya lukuta. Bushe cila mumfwisha bwino? Bushe calikosa kuli ena? Bushe mafya nshi ayabamo?
- Mwipushe ifyo alemona abantu ba mu lukuta lwakwe bali.
- Mwipushe nga cakuti abantu mu nkuta bala bombela pamo nangu iyo elyo kabili mulandu nshi.
- Mwipushe nga cakuti ukutendeka Ibumba Lyabumi mu mushi litontonkanyo ilisuma elyo na bantu bambi abo engalanda nabo pali ici.

Lembeni ifyo mulelanshanya mu citabo cenu icakulembamo.

IFIBOMBELO: Enda na Yesu

James Hudson Taylor afyelwe mu May 1832, ali ni minshoni wa ku Britain uyo wasabankenye imbila nsuma ku calo ca China ukushabalile fika imbila nsuma. Aishibikwa ukuti ewatendeke akabungwe ka China Inland Mission, akabungwe ako akatuma ba Minshoni imyanda ne myanda ukubilisha Yesu mu calo ca China.

Hudson Taylor akwete inshila yakusendelamo umulimo wa bu minshoni iyaibela kuli ba minshoni bambi aba munshiku shakwe. Aibimbile mu cifyalilwa ca bantu ukupitila mu kusambilila ululimi lwa bantu, ukubula ne fyakufwala bafwalako no kupanga imishishi yakwe kwati ya bakaya ba calo cilya. Inshita ya bumi bwakwe iikalamba abombele umulimo wa kwilula Icipingo ukutwala mululimi lwa Mandarin kabili asambilile no mulimo wa bushing'anga pakuti aleafwilisha abantu. Kabili ale tungulula na mabumba yanono, ukusenda abantu ukubafwa ukukula mukwenda kwabo na Lesa.

Ukuilandila umwine fye, Hudson Taylor tali umuntu uwakosa sana. Umweo wakwe nga minshoni waiswilemo ubucushi no ku shomboka. Umukashi wakwe afwile ilyo ali ne myaka 33, pa bana babo 8 abali 4 bafwa fye ilyo tabalafika pa mushinku wa myaka 10, Hudson umwine alwele amalwele aya shinga pendwa no kupendwa. Lelo atwalilile fye ukuya ku ntanshi, mu mutima wakwe tamwali icintu icikankala ukucila ukusabankanya Imbila Nsuma ku bantu ba mu China.

Icali panshi ya mutima muli bu minshoni bwakwe kupimpa kwakwe mu kutemwa Lesa. Aishibikwe ukuti mushilika we pepo uyo walesenda inshita iikalamba mu cebo cakwa Lesa. Nangu fye ni munshita sha kunaka kwakwe no kucula, aishibe ukuti kuti abika umweo wakwe pali Lesa uyo uwamutemwa. Muli cimo icitabo ca malyashi ya cila bushiku alembelelo ifi, *"Ni naka icakuti teti mbelenge nangu Icipingo... nelyo fye ukupepa, kuti nalambalala fye tondolo mu maboko ya kwa Lesa ngo mwana munono no ku cetetekela."*

Ili isenge lyakwe na Lesa lya twele Hudson Taylor pa ntanshi mu mulimo wakwe, cale musunka pa ntanshi elyo no kumwafwa ukukwata amaka ya kubombela abantu ba ku China. Isenge lyakwe na Lesa wali emufula wa mulimo wakwe onse. Ukwabula inshita ya mapepo, ukubelenga Icipingo ne senge na Lesa, nga ta kwali umulimo nelyo umo uyo Hudson Taylor afikilishe. Amakana na makana ya bena China baishile kuli Yesu ukupitila mu kubomba kwa kwe ne cilangililo ca ba minshoni pamo nga Hudson Taylor na ku bushiku buno, ku China ekwaba inkuta ishile kula ulubilo pano isonde. Ifi fyonse fyaishile ukupitila mu mbuto isha tandilwe ukucila na pa myaka umwanda umo.

Amalyashi ya pala nga aya kwa Hudson Taylor yala koselesha sana kabili kuti twakwata no kutunkwa ukutontonkanya atuti nalimo ifwe Lesa teti atu bomfye munshila imo ine. Lelo icishinka cakutla pamo nga ifwe bene, nabo bali fye abantunse, abakwete isenge na Lesa uwaibela. Mu mashiwi yakwa Hudson umwine, *"Lesa talefwaya abantu abakwata icitetekelo icamaka sana, lelo abantu abaipekenye uku mukonka."* Ici cilepilubula ukuti abantu

ukufuma konse fye, icifyalilwa nelyo ubwikashi bwabo. Nga twasala ukukonka Lesa, twaingila mu kwenda ukuli no kupilibula ubumi bwesu. Kolose 2:6-7 ilanda pa kwenda kwesu na Lesa.

⁶Apo mwasumina ukuti Kristu Yesu ni Mfumu, muleikala abaampama pamo nankwe. ⁷Mwandemo ne mishila muli Kristu, mushimpwe umo ali. Mube abakosa mu cisumino cenu umo mwine mwafundilwe. Kabili muletasha Lesa lyonsefye.

Natusengela no kupokelela Yesu mu myeo yesu icilepilibula ukuti twikala mwisenge ilya cishinka pamo naena. Ilembo limo mu Cipingo lilanda ukuti nomba teifwe twaba no mweo, lelo ni Yesu ewaba no mweo muli ifwe ukupitila muli ifwe (Galatiya 2:20). Iminwe yesu ilaba eminwe yakwe na makasa yesu yalaba amakasa yakwe.

Tusala umweo wakwe muli ifwe, ukushintilisha ubumi bwesu no busalo bwesu bonse pa mibele yakwe ne fintu afwaya ukutucitila. Yesu inshita imo alandile umulumbe wa muntu uwa kulile ing'anda yakwe pa libwe (Mateo 7:24-27). Umwela walishile no kupuma pa ng'anda lelo pa mulandu wakuti ya kulilwe pa libwe, pa mufula uwalinga, ing'anda yaiminine iya kosa. Yesu aba nge libwe ilili muli uyu mulumbe, nga tulefwaya ukwiminina abakosa mu citetekelo cesu na mu mweo wesu ninshi tulefwaikwa ukukuula imyeo yesu pali wene. Ilembo lya mu Kolose liletela ukuti tulingile ukukoseleshiwa mu citetekelo. Nga twa tontonkanya pa citetekelo cesu mu musango we senge na Yesu ninshi cilelanga ukuti ukukoselesha icitetekelo cesu kwa shintilila pa ku kula kwesu ukuba abapalama kuli Yesu. Tucita ifi ukupitila mukukwata inshita naena.

Inshila imo iyo Hudson Taylor akulilemo mu citetekelo cakwe kupitila muku belenga Icipingo. Icipingo cebo ca kwa Lesa ica lembwa kabili alandila ku bantu ukupitila muli cena pa myaka amakana. Ilyo twa senda inshita mu cebo ca kwa Lesa alasokolola kuli ifwe, ukutulanga ifyo aba elyo no kukuula imyeo yesu ukuba abapalana naena. Tulingile ukwishiba ukuti icebo ca kwa Lesa ecakulya tufwaikwa ukulya pakuti tukoshe icitetekelo cesu.

Mwisenge lyonse, ukulanshanya cikankala sana elyo ipepo enshila iyo tu bomfya ukulanda na Lesa. Te kulanda fye kuli Lesa, lelo no kumfwa. Ipepo lilingile ukuba mu nshila shibili ukulanshanya pakati kaifwe elyo na Shifwe uwa mumulu ici cilatulenga ukumwishibilako mu kushika, mu kwampama kwa mupepi sana. Ipepo lyakwete ulubali ulukalamba sana mu mweo wa kwa Yesu. Lyale mupela amaka, ukushipa ne subilo ukwikala umweo wakwe pano isonde. Cimo cine na Yesu, tulingile ukubika ipepo pa ntanshi.

Lesa alafwaya ifwe ukukwata inshita naena. Alefwaya imwe ukupepa; ukulanda kuli wene elyo no kumfwa kuli wene. Ali pekanya inshila ya mweo obe kabili alefwaya ukwenda naiwe. Aleita ifwe bonse ukuti tukule mwisenge naena ilya shika. Ili isenge emufula apo Lesa enga bombela ifya maka ifikankala nganshi mu mweo wenu ifyo teti mwipushe no kwelenganya (Efeso 3:20).

Tontonkanyapo

- Bushe isenge lyenu na Lesa lilemoneka shani pa nshita ino? Bushe uleumfwa ukuba uwa palamina sana kuli wene nelyo uwatalukako?
- Bushe ulekuula umweo obe pali Yesu? Bushe ulasala Yesu mu fintu fyonse ifyo ukumana na fyo?
- Nintampulo nshi isho winga senda pakuba uwa palama kuli Lesa? Bushe kuti wasalako akashita cila bushiku akakuba na Lesa?

Lembeni amatontonkanyo yenu mu citabo cenu icakulembamo.

3

Imbila Nsuma Cinsi?

Kristu alenga ukuti twishibe ifyo
icitemwiko caba ilyo alekele
umweo wakwe pa mulandu wa
ifwe. Kanshi na ifwe bene
tulingile ukuleka imyeo yesu
pali bamunyinefwe.

1 Yoani 3:16

Ubuyo

Ili isambililo lili no kumyafwa ukwishiba bwino no kulondolola imbila nsuma, imbila ya kwa Yesu.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukwishiba imbila nsuma ifyo yaba
- Ukwishiba umulandu Imbila nsuma yabela imbila iisuma kuli imwe, imishi yenu elyo ne sonde lyonse

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontokanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Finshi mwa sambilile mwi sambililo lya pwile pa mulandu wa kukwata ulubali mu lyashi lya Dignity?
- Bushe walilandileko ilyashi lya Dignity ku muntu umo? Bushe aumfwile shani?
- Bushe finshi Lesa alandile kuli iwe pa mulandu wa kutendeka ifintu ifipya mu mushi wenu?

Ukusambilisha: Bushe Imbila Nsuma Cinshi?

John Piper, kafundisha wa Cipingo kabili kalemba, umuku umo alondolwele imbila nsuma mu musango uyu:

“Imbila nsuma lyashi lisuma ilitila icitemwiko ca muyayaya icabuseko ubulundulukilako lyonse ilishi leeta ukutendwa, Kristu uyo uutukwanisha lyonse aba wesu apabula amalipilo kabili umuyayaya ku citetekelo muli uyo uulekelela ulubembu mumfwa yakwe ne subilo mu kubuka kwa kwa Yesu Kristu.”¹

John Piper

Mu ma shiwi yambi, inshila yakuli Yesu Kristu yalisuka kabili alapela apabula umutengo ubupe bwa kwelela ne subilo lya kuntanshi mu kubuka ku bafwa!

Ifyakucita: Bushe mu tontokanya ukuti Imbila Nsuma cinshi?

Elenganyeni ukuti mulefwaya ukulondolola ifyo imbila nsuma yaba ku muntu uushaishiba Yesu. Mu citabo cenu ica kulembamo asukeni aya amepusho:

- Bushe imbila nsuma cinshi?
- Bushe imbila nsuma ni bani yabelako?
- Cinsh cacitike ilyo mwaumfwile imbila nsuma no kuipokelela?
- Finshi fya citika kubantu bambi abo mwaishiba abaumfwile imbila nsuma no kuipokelela?

¹ Piper, J 2002, *What is the Christian Gospel?* Casangilwe 5 October 2020. Fisangwa apa <https://www.desiringgod.org/articles/what-is-the-christian-gospel>

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Eba abantu bonse balembe amasuko yabo ku mepusho ya uyu mulimo, elyo panuma balanshanye amasuko bonse pakuti abantu bomfwe amasuko ya cila umo.

Abantu bamo kuti bashupikwa pa kwasuka aya amepusho nelyo ukufwaya inshita. Bakoseleshe ukuti ukufika pakupwa kwe sambililo ili ninshi nabeshiba ifyo imbila nsuma yaba nokwishiba ifyo benga landa ku bantu bambi.

Ilyashi: Imfumu ya Ku India

Kwali imfumu ya mutundu wa bantu bamo ku India abalecula pa mulandu wafyo icilala caletele. Ifya kulya fyali bulilwe na bantu ba uyu mutundu ba tendeke ukwiba ifya kulya fyaumo no mubiye pa kuti fye bapusuke ku cipowe.

Imfumu yalishibe ukuti bukabolala bukalofya umutundu wabo, eico ya pangile icipope icakuti umuntu onse uyo bakekata aleiba akaletwa pa kati ka mushi, aka kakilwa amaboko ku cimuti nokukandwa ifikoti pa lwalala. Imfumu yaishibe ukuti ubupingushi bulingile uku citwa.

Ubushiku bwa konkelepo, ne cishinka fye, kabolala ali ketwe. Abantu bonse bakolongene bwangu pakuti bamone nga ninani no kumona ifyo ala kandwa.

Ica papwishe abantu bonse ca kuti, kabolala aiketwe ali ni nyina wa Mfumu iine. Bushe cinshi yali no ku cita? Yali ni Mfumu iisuma sana, kabili teti ilabeko fye ku ifunde ilyo ya pangile ubushiku bwa fumineko. Yalingile ukupingula mu bulungami.

Nomba uyu ali ni nyina. Ali **mutemenwe** sana. Ali mukote na maka yali cepele; ifikoti kuti fya mwipaya bwangu fye. Ninshi enga lengela ukuti abe muku cula?

Amepusho: Imfumu ya Ku India

- Mule tontonkanya ukuti cinshi iyi Imfumu yalingile ukucita?
- Imfumu nga ya kandile nyina, yali no kushininkisha ukuti **ubupingushi** bwa citwa. Bushe yalingile fye ukucita ifyo fine? Mulandu nshi yalingile ukucita nangu uku kana cita ifyo?
- Imfumu nga ya lekele nyina aleya ukwabula ukukandwa, yalingile uku shininkisha ukuti **icitemwiko** ca langwa. Bushe yafwile ukucita ifyo fine? Mulandu nshi yalingile ukucita ifi nelyo ukukana cita ifyo?
- Bushe imfumu kuti yalanga ukutemwa no bupingushi **pa** nshita imo ine?

Ilyashi: Imfumu ya Ku India (ukutwalilila)

Imfumu yatile na bakake nyina amaboko ku ci muti pakuti ukukanda ku tendeke. Elyo aitle no wakulopola ifikoti ukuti ese ku ntanshi, ne cikoti mu minwe.

Ilyo line yaba mupepi no kweba uwa kukanda ifikoti ukuti atendeke, Imfumu yaisa iminina pakati kakwa nyina elyo no wa kukanda ifikoti. Yatambalikila icipeya caiko pa numa ya kwa nyina uwanaka icine cine no mubili wakwe onse wa cingililwa mwi samba lya cipeya caiko, elyo yaeba uwa kukanda ifikoti ukuti atendeke nomba.

Awe ilyo intambo ya cikoti yala kappa, ileponena fye pali yene, eyalapokelela ubukali bwa kukandwa bonse. Mu kucita ifi yali iya fishapo ubupingushi, pantu yasendele fyonse ukukanda, elyo ne citemwiko, pantu yene eya cululile iine.

Imfumu yalangile icitemwiko kuli nyina elyo kabili no bupingushi.

Ifi efyo Yesu acitile kuli ifwe.

Ukusambilisha: Ifikomo 4

Inshila iikankala iya kwishibilamo imbila nsuma no kuilondolola ku bantu bambi, ku bomfya inshila iya anguka iyo beta ati **Ifikomo 4**.² Iyi enshila iya anguka ukwibukisha imbila nsuma no ku bomfya ifikope 4 ukumfwikisha no kushimika imbila nsuma.

Icikope ca ntanshi cila twafwa ukulanda pa fishinka fya mbila nsuma, ilyashi lisuma Iya kwa Yesu. Icikope ca kulekelesha ciletwita ukupanga ubusalo ubwa kukonka Yesu.

Icikomo 1: Lesa ali ntemwa

Lesa ali ku temwa. Ukutemwa te myumfwile ya mubili fye iyo; ca kusendapo ulutampulo. Ukutemwa kula citapo fimo. Mu musango umo wine, ukutemwa kwa kwa Lesa kwaba mu ficitwa, kula citapo fimo. Lelo ukutemwa te cintu Lesa acita fye iyo. Lesa kutemwa. Lesa ecilangililo cikalama ica kutemwa ukwa fikapo mu misango yonse. Fyonse ifyo Lesa acita aficita pa mulandu wa kutemwa.

Lesa alelanda ati:

Ine nalikutemwisha icitemwiko icishakapwe.

Yeremia 31:3

Lesa atutemenwe apakalamba nganshi icakuti atumine umwana wakwe, Yesu, ukufwa mwipunda lyesu.

Kristu alenga ukuti twishibe ifyo icitemwiko caba ilyo alekele umweo wakwe pa mulandu wa ifwe. Kanshi na ifwe bene tulingile ukuleka imyeo yesu pali bamunyinefwe.

1 Yoani 3:16

Imfumu mu lyashi lyesu ya temenwe nyina, tayalelanda fye pa kanwa ati na li kutemwa lelo yalangile ukutemwa ukupitila mu lutampulo ya sendelepo.

Icikomo 2: Nali bembuka

Abant abengi ba tontonkanya ukuti ulubembu ni lintu twa cita ifintu ifibi. Ulubembu lwali cila pali ico. Icipingo citweba ukuti ulubebu mubelo wa mutima mu mweo wesu, nalimo twalisala ukwikala umweo wa kukonka Lesa nelyo ukwa bula Lesa. Nga twa peela Lesa umweo wesu onse ninshi tuli no bumi ubwa fikapo. Nga twatalusha umweo wesu kuli wene, ninshi twalifwa ku mupashi. Icipingo citila ati BONSE twali bembuka pantu kwali inshita mu myeo yesu ilyo twasalile ukwikala ukwabula Lesa.

² Fwailenipo na fimbi apa www.the4points.com

Abantu bonse balibifya kuli Lesa, kabili balafilwa no kufika ku bucindami Lesa abapekanishisha.

Roma 3:23

Ilyo twatalusha umweo wesu kuli Lesa, ico eta ukuti 'ulubembu' cilakula muli ifwe elyo na mu calo conse. Nelyo fye bufi ubunono, akalumwa, ubulalelale nelyo ukwipaya ulubembu lonse lulatutalusha kukufika pa kukwanisha ubukabilo bwa kwa Lesa kabili lwalikwata ifibi ifitumbukamo elyo ne cilambu.

Fingi ifitumbuka mu lubembu. Ulubebu lulonaula isenge lyesu na Lesa, lulo naula isenge lyesu na bantu, icipanda cesu ne calo, kabili lulo naula fye ne calo conse.

Ilyo twa bembuka, tulepanga ubusalo bwakwikala fwe bene elyo no kupatuka kuli Lesa. Tuli no kwikalila muli fyonse ifi tumbuka mu busalo bwesu twapanga. Icipingo cilanda ukuti icilambu ca lubembu ni mfwa.

Pantu amalipilo ya bubifi ni mfwa.

Roma 6:23

Nga tatulefwaya ukwikala na Lesa ino ine inshita, ninshi tulesala ukukana ikala naena umuyayaya. Uku ekukandwa ukufuma mukukana sala umweo wakwikala umweo wesu na Lesa no kuba ku lubali lwa 'cilubo' pano calo. Lesa alitutemwa kabili ale fwaya ukutwishiba, alefwaya ukulungamika icalo na kabili. Lesa kabili ni kapingula wesu elyo ala leeta ubulungami, eico akapingula isonde elyo naifwe kabili tuka lolenkana ne cilambu ca lubembu.

Imfumu mu lyashi lyesu yalisihibe imilimo ya kwa nyina kabili alingile ukulambwilwa po kabili kwali icilambu ca iyo milimo, eico asosele ukuti ukukanda ku citwe.

Icikomo 3: Yesu ali mfwilile

Yesu ali umuntu kabili Lesa nelyo ali pano isonde tabembwike, aikele umweo wakwe kuli Lesa muku pwililika. Yesu apele umweo wakwe pa kulipila icilambu ca lubembu LOBE ne membu SHA BANTU BONSE. Pakucita ifi aiswile inshila kuli ifwe ukufyalwa libili, ukuba no mweo ku mupashi pamo na Lesa. Lesa alefwaya ifwe ukwikala na wene kabili no kwikalila wene muno calo elyo na umuyayaya.

¹⁶Pantu Lesa alitemwisha aba pano isonde. Abapeela na Mwane uwabafye umo mpo. Pakuti onse uwamusumina, ekaloba, lelo akwate umweo wape. ¹⁷Pantu Lesa tatuma Mwane pano isonde kukupeela aba pano isonde umulandu, lelo ni pakuti abapushe bonse.

¹⁸“Uusumina Mwane takapeelwe mulandu. Lelo uwakaana ukumusumina wena alipeelwa umulandu libela, pantu akaana ukusumina muli Mwana Lesa uwabafye umo mpo.”

Yoani 3:16-18

Lesa atemenwe isonde ukutemwa kwa kuti atumine Umwana wakwe, Yesu, pano isonde. Tatumine Umwana wakwe ukuseka isonde nelyo ukupingula abantu, lelo atumine Umwana wakwe ukwafwa isonde ukulungama na kabili.

Yesu afwile pa musalaba kabili abukile ku mfwa panuma ya nshiku shitatu. Teti ekalilile mu mfwa pantu Mwana wa kwa Lesa kabili alikwata amaka ukucila imfwa.

Imfumu mu lyashi lyesu yatemenwe nyina sana ica akuti yasendele ukukandwa konse pa lubali lwakwe ukupokelela icilambu pa filubo fya kwe.

Icikomo 4: Nde kabila ukusala ukwikalila Lesa

Na ukwata ubusalo ubwa ku panga.

Icitemwiko taci ipatikisha mu mweo wa muntu iyo. Icitemwiko cila pela ubuntungwa bwa ku isalila. Pantu Lesa kutemwa, taipatikisha pali ifwe lelo alatusuminisha ukupanga ubusalo bwesu fwe bene. Tulingile ukupokelela ubupe bwa kwe ubwa kulekelelwa pakuti tulubulwe ku kandwa, no kutuula imyeo yesu kuli Lesa elyo no kwikala munshila yakwe ukufuma nomba no kuya ku ntanshi.

Nga twaikalila Lesa, Umupashi wakwe wisa mu kwikala muli ifwe no kutupanga abapya. Alatwafwilisha ukutontonkanya no kucita ifintu munshila iya palana na Yesu pakuti ifwe elyo na bantu bambi tube emaka yakwa Lesa muno calo.

Kanshi nga walumbula pa lwalala auti, “Yesu ni Mfumu,” kabili na mu mutima obe nausumina ukuti Lesa alimubusha ku bafwa, awe ninshi wapusuka.

Roma 10:9

Ilyo twapanga ubusalo, tupokelela ubumi bupya muli Yesu kabili tulapokelela no mweo wa muyayaya no kwikala na Les ape na pe.

Na bukambone ubu bwakuti, Lesa alitupeela umweo wape, noyu mweo waba muli Mwane.

1 Yoani 5:11

Amepusho: Ifikomo 4

- Ilyo mwa cila belenga **Ifikomo 4**, cinshi ico mwa cipapa sana?
- Bushe mwali belengapo ifintu fimo ifya pusene kufyo mwaishiba imbila nsuma yaba – nga efyo ni finshi ifyo fine?
- Mulandu nshi imbila nsuma yabela ilyashi lisuma kuli imwe?
- Mulandu nshi imbila nsuma yabela ilyashi lisuma ku mushi obe?

“Nale tontonkanya ukuti imbila nsuma yashintilila pa milimo intu mombela Lesa, nale esha lyonse ukucita ifisuma no kumu seksha kabili naelumfwa ukushininwa sana nga nacita ifibi. Lelo ilyo nailwike ukuti ipusukilo ca bupe fye ukufuma kuli Yesu, nali cinjise apo pene! Nomba nshi cita ifintu pa mulandu wakuti mfwile fye uku ficita, lelo nda temwa abantu pa mulandu wakuti nale kabila. Nshalesunga ubukali pa bantu na kabili iyo pa mulandu wakuti nalefwaya ukukwata isenge ilisuma. Nshaleumfwa ukushininwa pa mulandu wa fibi nalecita nelyo ifyo ncita inshita shimo shimo, lelo nale pepelapo no kupokelela ukwelela kwa kwa Lesa.” - Asisi

Ukusambilisha: Ifyo imbila nsuma tayaba

Pa kwishiba ifyo imbila nsuma yaba, kuti catwafwa ifwe ukwishiba ifyo imbila nsuma TAYABA. Ifi efilangililo ifinono:

- Imbila nsuma tayabelako ukuti Lesa aletupela ifintu. Ici cilepilibula ukuti:
 - Tayabelako pakutula Lesa aletupela indalama ishingi.

- Tayabelapo pakutila Lesa aletupela ukulunduluka.
- Tayabelako pakutila Lesa atupele ubumi busuma.
- Tyabeleko pakutila twikale bwino ukwabula ukucula iyo.
- Tayabelako pakuti twikale mu bwana lale.
- Tayabelako pakutila Lesa atupele ishuko iyo.
- Imbila nsuma te pa mulandu fye wa kuti ifwe tule bomba imilimo iisuma. Ici cilepiliula ukuti:
 - Tayabelako ukwikala bwino ukucila abantu bambi iyo.
 - Tayabelako ukukwata ukutemwa kwa kwa Lesa ukupitila mukucita ifisuma.
- Imbila nsuma te milimo 'ya bukapepa fye.' Ici cilepilibula ukuti:
 - Tayabelako ukuba fye bakapepa iyo.
 - Tyabelako ukukwata amasambilisho ayasuma iyo.
 - Tyabelako ukuya fye ku mulu iyo. (Lesa aliba uwasekela mu mweo obe nombamba line.)
- Imbila nsuma tayashintilila fye pali ine iyo. Cilepilibula ukuti:
 - Tayabelako fye Lesa ukupususha ine neka. (Yesu afwilile abantu bonse.)
 - Te nshila imo pa nshila ishigi ishe pusukilo. (Yesu eka enshila.)

Amepusho: Ifyo imbila nsuma tayaba

Belenga panono panono ifi fitantikwe apa elyo wa suke amepusho aya mu citabo cakulembamo:

- Bushe pali cimo pali ifyo filelanda ifyo imbila nsuma ishaba icikukumine sana? Mulandu nshi?
- Bushe wabala tontonkanya ukuti imbila nsuma yaba nga cimo pali ifi?
- Salapo cimo pali aya mashiwi yalandilwe apa. Nomba elenganya ukuti ifi efyo imbila nsuma ipilibula (ukucila ifyo ishaba). Mona pe samba ifyo Mutambo alandile ukuti cibe icilangililo ifyakucita ifi.
 - Bushe ici cilekuma shani ifyo utontonkanya ukuti efyo Lesa aba?
 - Bushe cile kuma shani umusango wabelamo nga umwina Kristu?

“Nga tutontonkanya ukuti imbila nsuma ipilibula ukuti Lesa alinokutupela ukulunduluka ninshi kuti twa tontonkanya ukuti Lesa asakamana fye uno mweo elyo ne fya kukabila fyesu. Kuti twalaba ku bantu bambi no kuba bakaitemwe. Ifi nga efintu twasuminamo ninshi abakankala mu mushi wesu ebantu bakwa lesa sana no kulaba ku bapina na basha lunduluka mu bwikashi (abapina, abalwele, ba cakolwa wa bwalwa). Lelo icishinka cakuti Lesa asakamana sana imibele yesu, ifyo twatemwa abantu bambi elyo no bwikashi bwesu mu nshita ya muyayaya. Lesa aleita umuntu onse, te abo beka fye abanonka, ukuba mwi senge na wene.” — **Mutambo**

Ifyakucita: Nomba mule tontonkanya ukuti Imbila nsuma cinshi?

Nomba na mupita mwi sambililo, elenganyeni ukuti mulelondolola imbila nsuma ku muntu uyo ushaishiba nelyo fimo pali Yesu. Mucitabo camilimo asukeni aya amepusho:

- Imbila nsuma cinshi?
- Imbila nsuma ni bani yabelako?
- Mulandu nshi Yesu afwilile?

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Na kabili, eba abantu bonse ukulemba amasuko yabo ku mepusho aya mu cakucita ici, elyo panuma bonse balanshanye amasuko yabo pamo pakuti abantu bomfwe amasuko ya cilaumo.

“Naletontonkanya ukuti imbila nsuma mwa kuwena ubwikashi ubwanaka, naletontonkanya ukuti Lesa akakulenga unonke icuma no kulunduluka nga waesha sana namaka. Lelo ifi fyonse tefya cine iyo. Naishile iluka ukuti te lyonse ciba ica anguka ukwikala munshila yakwa Lesa lelo lyonse alaba naifwe kabili alafwaya ukutwafwa. Cilepilibula ukuti nalileka ukuseka abalecula na bapina, lelo nda kabila ukubafwilisha nga fintu Lesa atwafwa. Nalondolwele ifi na ku Ibumba Lyabumi kabili bonse twasuminishenye ukusansha pamo ifyakulya nokutwala ku balanda mu mushi wesu umuku umo cila mulungu.” - Agnes

Ukupepa

Nomba natwishiba imbila nsuma, limbi kuti mulekabila ukupela umweo wenu kuli Lesa na kabili, ukulomba ubwelelo pa fintu mwalufyenye no kupokelela ubwelelo bwakwe. Kuti mwapepa ipepo ili:

*Mwe Lesa wandi,
Nde mitotela pa kumfwila kabili nokuti mufwaya ukuncitila lyonse ifisuma munshita shonse.
Ndelomba ubwelelo pakulaba kuli imwe no kucita ifintu mu nshila yandi ne mwine.
Nomba nailuka ukuti ulubembu lwandi lwali mikalifya elyo pamo na bantu aba nshinguluka kabili pali ici, ndelomba ubwelelo.
Ndemitotela mwe Yesu pantu mwaishile no kusenda ukukandwa pa mulandu wa membu shandi.
Namitotela pantu mwapele umweo wenu pa mulandu waine.
Napapata mbeleleni uluse pantu ninsala ukwikalila imwe mweka.
Ameni.*

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Pela ibumba inshita ya kwasuka, sendeni akashita kanono ukuba tondolo ilyo mule tontonkanya umwalola imbila nsuma. Nga umuntu umo mwi bumba akabila ukupela umweo wakwe kuli Lesa na kabili, pepeni pamo ipepo ilyaba mu citabo.

Ukusambilisha: Ubulungami

Bushe muleibukisha ukuti mwi Sambililo 1 twa sambilile pa bantu ba kwa Lesa ukuti emiti ya maka iya bulungami? Bushe kuti mwaibukisha ifyo ubulungami cipilibula?

Ubulungami cipilibula fye ukuba bwino na Lesa nokuba bwino na bantu. Yesu ewaba uwapulamo nge cilangililo ca bulungami – ali uwalungama kuli Lesa na ku bantu. Tatwali abalungama kuli Lesa na ku bantu bambi. Ilyo Yesu afwile mwi punda lyesu asendele ifilubo fyesu fyonse (ukukana lungama kwesu) no kupyanyishapo ukulungama kwakwe (naifwe atulengele ukulungama). Twalilungamikwa kuli Lesa na ku bantu bambi tepa mulandu wa fintu ifyo twacitile lelo ni pa mulandu wa fyo Yesu abombebe.

Yesu atulungamikile kuli Lesa. Iyi ni MBILA NSUMA!

- Alefwaya bonse ukuba abalungama kuli Lesa.
- Alefwaya bonse ukuba abalungama kuli umo no mubiye.
- Alefwaya ifintu fyonse ifisuma, ifyafikapo ne citemwiko fimoneke mu mushi wesu, isonde lyesu.

Yesu aishile mukulungamika ifintu fyonse na kabili. Nipa mulandu wakuti ali sakamana ifile citika pa nshita ino ine! Alefwaya pe sonde pesule umutende, ukwikatana, ukutemwana elyo no bupingushi. Ifi kuti fyaba ebulungami bwa kwa Lesa ubule bomba mu fintu fyonse.

Ifyakucita: Ifishili Ifyalungama!

Inshita ishing, umucisha cinani utendekela fye mukutalikana no kumana kuntu twakwata mu myeo yesu fwe bene.

1. Umweo obe: Send ba mineti 5 ukutontonkanya pa muntu utalikana nankwe, uyo wapata, nelyo uyo wacitile ububi kabili ukwabula umulinganya. Kuti kwaba umuntu uyo wacitile ifibi nelyo uyo wabepele ubufi. Nalimo kuti kwaba ifintu fimo ifikalamba ifyo waibimbilemo ifyalenga ubwafya mu mweo wa muntu umo ku numa. Asuka amepusho aya mu citabo cobe ica kulembamo:

- Fintu nshi nelyo muntu nshi uyo Lesa acileta mu mano yobe?
- Kuti caba shani nga cakuti wa salile ukubomfya icitemwiko?
- Kuti caba shani nga cakuti wasalile ukubomfya umulinganya?

2. Icipanda cobe: Senda inshita nombamba iya kutontonkanya pa fintu wamona ifisha lungama mu cipanda cobe. Asuka amepusho aya mu citabo cobe ica kulembamo:

- Kwampana wamona ukwabipa? Nibani ababimbwamo?
- Fintu nshi ifisha lungama? Mulandu nshi uletontonkanya abantu bacitila ifintu mu nshila iyo?

Pa mulandu wakuti Lesa atulenga ukuba abalungama, kuti twa akana ici na bantu bambi. Twaitwa ukuba abantu abacitemwiko, umulinganya elyo no bulungami kabili pamo nokulenga ifi fintu fimoneke mu myeo yesu, ifipanda fyesu na mu fintu fyonse ifyo tulekumana nafyo. Ilelo ifi file letwa fye na Mupashi wa Mushilo uwa kwa Lesa uule bomba mwi sonde, ukupitila mu myeo ya bantu abakwata Mupashi wa Mushilo muli bena. Tecisuma sana ukulanda fye ukuti tula konka Yesu lelo twalaba nelyo ukucita ifintu ifisha lungama muno isonde. Ici tacaba ica anguka lyonse iyo, cipilibula ukuba abashipa pa mulandu wakuti tulekabila abantu ukuba abalungama kuli Lesa na kuli umo no mubiye.

3. Imbila nsuma mu milimo: Nga natwishiba ukuti tuli abalungama kuli Lesa lyena tuli nokukwata ubuntungwa ubwa kutemwa abantu bambi elyo noku kabila kwaesu ukwa kutila abantu beshibe imbila nsuma. Ukutontontonkanya pa fintu ifyo mulembele, asukeni amepusho aya mu citabo cenu ica kulembamo:

- Kuti caba shani nga cakuti abo ababimbilwemo basalile ukutemwana?
- Kuti camoneka shani ukucita umulinganya?
- Finshi finga tumbukamo?
- Fintu nshi cingacita ku bantu abo ababimbilwemo elyo na bantu ababashingulwike?

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

1. **Ubumi Bobe:** Eba abantu mwi bumba basuke amepusho aya palwabo beka, elyo ubabike babili babili nelyo batatu batatu ukulanshanya amasuko.
2. **Icipanda Cenu:** Ipusha ibumba amepusho aya elyo utungulule ukulanshanya.
3. **Imbila nsuma mu Milimo:** Ipusha amepusho aya kwi bumba elyo utungulule ukulanshanya.

Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

Mu mushi mwa Kundamfumu, ku masaba ya musumba wa Mansa, kwaliba Ibumba Lyabumi. Abaume babili, Salaka* na Ng'oma* baleumana pa mulandu wa kulwala kwa mwana wakwa Salaka. Shing'anga wa mu ncende ilya aebele Salaka ukuti umulandu umwana wakwe alelwalila nico Ng'oma alimulowe.

Ici cali bufi fye, kabili Ng'oma akalipe icibi no kumfwa ububi. Ukumana kwabipile sana icakuti baile na ku Mfumu. Lelo, ne Mfumu tayapwishishe ukupusana kulya iyo. Eico Ng'oma, uwali uwakaele, atwele Salaka ku cilye ca milandu, ukufwaya ukulipilwa pa mulandu nefyo ici cintu ca mukalifye no kumulenga ukusebana.

Nipa nshita iyi, intungulushi sha Ibumba Lyabumi shasuminishenye ukuya ku Mfumu no kumfwa uyu mulandu nefyo benga citapo pantu tabaumfwile bwino ukumona ifyo ifintu fyali mu mushi wabo. Ibumba Lyabumi lyalombele nga kuti lyasuminishiwa ukweshu uku wikishanya aba bantu abili, nangu line imilandu yalitendekwe kale. Imfumu yaumfwile bwino pakumona ukuti abantu bambi baisa nokufwaya ukwafwilisha.

Ica ntanshi, baile kuli Ng'oma nokumulomba nga cakuti enga sumina ukwelela Salaka – ne cakupapa cakuti alisumine! Ibumba Lyabumi Iya mwafwile ukulipila indalama yakuya futisha imilandu ku cilye. Elyo nombu baile kuli Salaka no kumupepelako, bamulombele ukubikamo Lesa mubwafya bwakwe no kwishiba ukuti ukulwala kwa mwana wakwe te mulandu wa buloshi iyo. Salaka ailwike ifintu bwino nokufumyapo ukutunganya konse.

Ibumba Lyabumi Iya ponenemo no kuleta aba bantu pamo nakabili. Bapangile ubupusano ubukalimba sana mu myeo ya aba bantu babili kabili caletele ubupusano ubusuma sana mu mushi onse. Ukupusana mu mushi kwapwile ilyo line, bailwike ukuti kwaliba inshila iisuma iyakupwishishamo amafya yabo, bamwene abena Kristu mumushi wabo bapanga ubupusano kabili bamwene imbila nsuma mu milimo!

**Ishina lyali cinjishiwa pa ku cingilila inkama*

Amepusho: Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

- Finshi twinga sambilila muli ili ilyashi?
- Finshi Ibumba Lyabumi Iya citile?
- Bushe aba bantu finshi banonkelemo pakuba abalungamikwa kuli umo no mubiye?
- Finshi umushi wa nonkelemo pamulandu wakuti aba bantu babili balungamikwe kuli umo no mubiye?
- Bushe nga finshi fya citike Ibumba Lyabumi nga talya citilepo nelyo cimo?

Ukupepa

Lolesha pa fintu utantike ifishaba bwino mu mushi obe, lombu ukuti Lesa akwafwe ukumona ifintu pamo na bantu abo cilekuma ukulingana nefyo ule fimona. Pepa ukuti ukutemwa kwa kwa Lesa

pamo no mulinganya fimonke mu fintu fyonse kabili pepa nokutiimbila nsuma ibe no bumi mu mushi obe.

Imilimo ya Uno Mulungu

Uno mulungu panga ubutantiko ba bantu abo waishiba mu mushi obe abekala umweo wakwa Lesa kabili abakwata ubukabilo bwa kulanga icitemwiko ne mbila yakwa Yesu ku mushi. Lomba kuli Lesa akulange abo ulingile ukulembapo pa butantiko bobbe elyo no kupepela bonse umo umo, ukuti bengaba imiti ya maka iya kwa Lesa. Tontonkanya pa bantu ukufuma munkuta ishalekana lekana ne filonganino ifya lekana lekana, abaume na banakashi, abaice na bakalamba kabili abantu abapusana puasana mukucindama.

Landako na bantu 5 abali pa butantiko bobbe, londolola bwino kuli bena ukuti ulekabila ukubafwako ukwishiba ifyo ulesambilila mu citabo cino ica masambililo, pakuti nabo kuti baya shimikilako abantu bambi ifyo walaba londolwelako. Londolola ukuti ulekabila ukucita ifi ukupitila muku bombela pamo ukutendeka ibumba mu mushi, twita ici ukuti Ibumba Lyabumi. Ilyo mule bombela pamo ukucita ifi, muka kwata ishuko lya ku sambilila pamo, ukukoseleshanya uku kula mu citetekelo, ukwa fwa abantu bambi mu mushi elyo no kusambilisha aba mishinguluka.

Bepushe nga kuti batemwa ukubomfya ili ishuko. Ubasuminishe ukusumina nelyo ukukana ubu ubupe. Abantu bamo teti batemwe ukubulamo ulubali muli ifi cili fye bwino. Abantu bambi kuti baumfwa bwino sana. Bepushe nga kuti batemwa ukukumana naimwe umulungu uli ku ntanshi. Ili ibumba lya bantu eba membala wa ntanshi mu Ibumba Lyabumi, muli no kula kumana nabo ukupekanya no kupepa ilyo ta mula tendeka Ibumba Lyabumi no kwita abantu bambi mu mulungu ili ku ntanshi.

Lolesha mu citabo cobe camilimo no kumona na fimbi ifyakucita ifilimo ifyo ulingile ukubomba uno mulungu ukufuma mwi sambililo lino.

Ufilembe mu citabo

- Ubutantiko bwa mashina ya bantu abo waishiba mu mushi obe abekala umweo wa kwa Lesa kabili abakwata ubukabilo bwakubila imbila ne citemwiko cakwa Yesu ku mushi. Salapo 5 abo winga landa nabo uno mulungu.
- Ni nani mwalandileko naena uno mulungu palwa kuibimbamo mu Ibumba Lyabumi?
- Ba aswike shani? Bushe bali umfwa bwino? Bushe bali abawaya waya? Bushe ulemona ukuti bali umfwa bwino ifyo wale beba? Nga tabaumfwile ninshila nshi winga bafwilamo pakuti bomfwikishe?

Ifyakucita na Fimbi

If ifyakucita ifyalundwako fili nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufibika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekutula mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili. Kutu mwasalapo ifyo mulemona ukuti efigamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Lemba cila cikope ca filangililo fya *Ifikomo 4* mu citabo cenu icakulembamo no kulemba umutande wa mashiwi ukukonkana ne cikope ukulondolola ifyo icilangilo cile pilibula mu citabo cobe icakulembamo.

Ubusalo 2: Lolesha kunuma ku masuko yobe ku fya kucita *Ifishili Ifyalungama!* apo wacitantika ifintu ifishalungama mu mweo obe. Uno mulungu pepa ukuti usange inshila wingalungikilamo ifyo fintu. Bushe ulekabila ukuya lombu ubwelelo? Buse ulefwaikwa ukucinja umusango ucitilamo ifintu? Bushe ulefwaikwa ukulanga umuntu umo icitemwiko? Pekanya inshita ya kuya bika bwino ifintu elyo no ku leta uku cinja kwa kwa Lesa. Nga kwa moneka ishuko, shininkisha ukuti walondolola bwino umulandu ulelungikila ifintu elyo nefyo usambilile mwi sambililo lya uno mulungu. Lemba ifintu fyonse ifyo usalile ukucita elyo no bupusano bukabapo ukupitila mufyo uli no kucita.

Ubusalo 3: Lolesha kumasuko yobe ku numa ku fya cita *Ifishili Ifyalungama!* apo mwatantike ifintu ifishaba bwino mu mushi wenu. Uno mulungu pekanyeni ukuya no munenu umo nelyo babili no kulanda na bantu ifyo mwingafwa uku wamyako fimo pa fintu ifishaba bwino no kuleta ukucinja kwa kwa Lesa mu fintu. Nga kwa moneka ishuko, shininkisheni ukuti mwalondolola umulandu mulewamisha ici cintu elyo nefyo musambilile mwi sambililo lya uno mulungu. Lembeni fyonse ifyo mulekabila ukucita no bupusano bukabapo ukupitila muli iyo imilimo.

4

Ubumi Kupitila mu Lupwa

Lelo bonse abamupokelela,
bamusumina no
kumusumina, ena abapeela
amaka yakuba abana bakwa
Lesa.

Yoani 1:12

Ubuyo

Lesatwita mu lupwa lwakwe! Indupwa shila bombela pamo, ukubomba pama fya ya kulekana kwabo, ukutonta amenso pa fintu ifi baleta pamo no kwita abantu bambi ukuba pamo nabo.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukwishiba ifyo ulupwa lwa kwa Lesa lwaba ne nshila Lesa abombelamo muli lwene
- Ukusambilila pa fintu ifipusanya abantu ne fintu ifya mpanya abantu pamo
- Ukusambilila ifyo lbumba Lyabumi linga leta abantu pamo mu mushi

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontokanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Finshi mwa sambilile pa mbila nsuma mwi sambililo lya pwile no bupusano ileeta?
- Bushe mwayi bila imbila nsuma ukubomfya **Ifikomo 4** ku bantu bamo? Bushe calikosa nangu cali ica anguka? Finshi bacitilepo? Bushe bafwaile ukupela umweo wabo kuli Lesa?
- Bushe waliya lungika ifintu fimo uno umulungu? Finshi wa citile? Bupusano nshi ca letele?
- Bushe walilanshanyako no muntu umo ifyo wa sambilile uno mulungu?

Amepusho: Ulupwa Lwandi

- Nga walikwata ulupwa, bushe ulupwa lobe lwaba shani?
- Nga tawakwata ulupwa, finshi wamona mu ndupwa shimbi?
- Busuma nshi bwaba mukuba mu lupwa?
- Fintu nshi ifyakosa ukuba mu lupwa?

Ilyashi: Umutebeto wa Mfumu

Kwali Imfumu imo iyalalike abantu ukufuma mu Bufumu bwaiko ukwisa kumutebeto uukalamba. Abantu baishile abengi ukufuma muncende ishingi ico wali mutebeto ukalamba nganshi. Awe bonse baile nabafwala ubusaka nganshi kabili bele nabasendako ne fya kuya tuula Imfumu. Awe kwali cinkupiti wa bantu nisotambe ico abantu bafumine mumishi yonse iya calo. Neci calengele Imfumu ukusansamuka apakalamba. Yabetile ukutla imone abantu yateeka, ulupwa lwa bantu abo yaleteka.

Panuma yanshiku shinono, imfumu yamwene ukutla abantu baiko bamo nabatendeka ukupusana. Balelakila pa fintu fili nga imisungile ya ntambi. Bambi baleti nifwe twimba bwino. Nabafumine fye mumishi imo ine balepusana. Cabipile nganshi icakutla nga ni bamwine mushi balekele ukulila pamo nangu fye bantu tabalelila pamo iyo.

Imfumu yaumfwile ububi nganshi pa mulandu uyu. Yaeseshe ukwelenganya bushe cinshi abantu bandi bala pusanina umusango uyu. Yatontonkenye ukucitapo cimo bwangu bwangu.

Bushiku bumo munshita ya cungulo yaitile bamwine mushi bonse pamo. Imfumu yakobeke ulupanga ulusuma nganshi pa nsonshi mumuputule umo uwasumbuka nganshi umo yakumanishishe bamwine mushi. Elyo yatile kuli bene aiti mwine mushi uwalabuula ulupanga eka ewalaba imfumu. Yali nokumupela Ubufumu bonse.

Bamwinemushi bonse caba peseshe amano kabili ba tendeke ukulwishanya no kushashala. Bonse baeshe ukunina icibumba, lelo bafililwe fye nakalya. Abengi basendele inshita nkalamba mukulwisha abanabo, icakutula balaba nomba nomulimo wa kukobola ulupanga. Pa numa ya awa imo awe bonse banaka icibi nomba balatamba fye tapali no wakweshako iyo.

Panuma iyi mfumu ya mano yaingile umwali bamwine mushi aba kabili yatile, “Bushe cinshi mule tontonkanishisha ukutula umo pali imwe eka fye enga kwanisha ukukobola ulupanga ulu? Ici teti cicitwe, pantu umutenge utali nganshi kuli imwe.” Elyo yabulile bamwine mushi ba sano yabemika pamo ifi, kabili yaita nabambi batatu ukuti banine pali aba basano, elyo nabambi babili banina pa mabeya yabalya batatu. Awe bamwine mushi bonse bacitile ifyo ya bebele ukucita baninine pamabeya yababiye. Bali fye mupepi, lelo taba fikile po iyo. Panuma Imfumu yaninie pali bonse elyo yabuula ulupanga.

Awe bwangu fye bonse baishiba ne co Imfumu yalefwaya ukulanda kuli bena. Ilyo bali abakalabana ukulwishanya, ukuti cilamuntu aibulile ulupanga eka bafililwe fye. Casendele ukubombela pamo elyo ulupanga lwa bu lilwe. Nangula ni Mfumu ine yafwikwe ubwafwilisho ba bantu bambi pa kucita ici.

Amepusho: Umutebeto wa Mfumu

- Finshi uletontonkanya ili ilyashi lile tusambilisha?
- Mulandu nshi Imfumu yaebele abantu ukwesha ukubula ulupanga?
- Finshi ba sambilile ilyo babombebe pamo?
- Bushe ni munshila imibele ya bantu yapilibukilemo panuma ya ifi?
- Nga finshi fya citike ifya pusanako ilyo baile ku mishi yabo?

Ukusambilisha: Icikope ca lukuta

Ici ecikope ca Lukuta lwa mu mishi ya muno Africa. Nalimo efili fye no Lukuta muncende na shimbi kunse ya Africa. Kuliko Imfumu nkalamba iyo ni Lesa, ilyo alolekesha no kumona ifwe fwe bana bakwe abena Kristu mu nkuta, ababula ukwikatana, abaleumana lyonse no kutalikana fye pa ntambi sha nkuta shesu. Awe cimo cine fye nga ilya Imfumu mu lyashi Iyesu alekabila ukumona abantu bakwe, ulupwa lumu, ulwaikatana.

Ilyo tuleposa inshita yonse mukumana no kutalikana, pamo ngabalya bamwine mushi abalabile na kukubuula ulupanga, twalilaba na ku mulimo wesu uyo twapeelwa. Ilyo abengi balecululuka fye, bambi bacilli tabalaishiba Lesa nkalya naifwe tuletamba fye no kulaisekesha fwe bene epela nelyo ukulaumana fye na bena Kristu ba nensu.

Edmund Burke atile, “Icifwaikwa fye ukulenga ububi uku cimfya nilyo line fye abasuma bonse bafilwa ukucitapo nangucimo.”³ Ilyo tuli aba pumfyanishiwa ne fintu ifingi nganshi umulwani ena alebombesha nganshi ukukuula ubufumu bwakwe, nokumona tuleimwena.

Ifyakucita: Ukulekana mu Mushi Wandi

Ibukisheni ukuti mwi sambililo lya kubalilapo twalo leshe pa fintu imishi iyingi yaba iyalekana. Limbi mwalilandako na bantu bambi pa mulandu uyu. Lembeni amasuko ku lipusho ili mu citabo cenu icakulembamo:

³ Fya fumishiwe mu: Burke, Edmund (1770) *Thoughts on the Cause of Present Discontents*, 3rd Edition, Pall Mall, J Dodsley

- Cimo cine na bantu balya baile ku mutebeto wa Mfumu, kwaliba intambi ne fibelesho iflekanya abantu abaishiba Lesa, Imfumu Nkalamba. Fintu nshi fimo ifyo abantu mu mushi obe bashi suminishanyapo?

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Lanshanyeni nga ibumba ifintu ifyo abantu bafilwa ukusuminishanyapo mu mushi wenu.

“Abafyashi bandi banjebele ukuti abapina na bakankala teti basankane pamo iyo, kabili ukuti inkuta isha lekana lekana teti shisankane pamo elyo ne mitundu ine iya lekana lekana teti ibombebele pamo iyo nelyo ukulanshanya. Kanshi ifi fine efyo nale tontonkanya ukuti efya kucita. Lelo Lesa ansambilishe ukuti kwaliba inshila iipya iya kucitilamo ifintu kabili no kuti ku mulu takwakabe amabumba nelyo imitundu. Eico na pangile ubusalo bwa kwita abantu ukufuma mu nkuta isha lekana lekana ku Ibumba Lyabumi no kubeba ukuti nabesa pa mulandu wakuti ifwe bonse twasumina muli Yesu neco ecintu fye icile tuleta pamo no kutonta fye amenso yesu yonse pali ico cine. Nalandile ne Mfumu nayo yangafwile ukulanda ne ntungulushi sha mitundu iya pusana pusana, nabe pwisha nga cakuti nabakwata ifyo twinga cita pa kuleta abantu besu pamo. Balombebele ifibombelo fya bulimi bwa musalu. Teti tukwanishe ukushita ifipya iyo, lelo twasuminishenye ukuti twalaipela akashita no kubomfyako ifipe fyesu ifya kale. Nomba tulalima umusalu pamo, tulalila ifyakulya pamo kabili nabebele ukuti Lesa aletwita ifwe bonse mu lupwa lwakwe.” - Asisi

Ukusambilisha: Icisumino ca ba Masai

Lesu tafwaya imishi iyalekana, ifipanda pamo ne nkuta. Afwaya ifwe ukubombela pamo elyo no kusakamana no kutemwana. Ukufwaya kwa kwa Lesu kwa kuti twaisa pamo no ku bombela pamo nga ulupwa lumu.

Inshila imo iya kutendekelamo uku bombela pamo kwishiba ifyo twa suminishanyamo. Ici ecikomo ico Imfumu yalelanga mu lyashi lyesu. Abantu kuti balolesha sana pa fintu bapusanamo, nelyo kuti balolesha sana pa fintu ifi baleeta pamo. Ukubula ulupanga ecintu ico umuntu onse alefwaya ukucita, eico balingile bonse ukutonta amenso pali ico cine no kubombela pamo ukubula.

Mu mwaka wa 1960 ba Masi aba ku East Africa balebombela pamo na ba minshoni ukulemba *Icisumino Caba Masi*. Ili lipepala ilipi ililondolola ifikomo fya cisumino ca bwina Kristu.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Belenga icisumino panono panono elyo ubelengemo na kabili. Ipusha ibumba ukulanda nga muli ifiputulwa fimo ifile bapapusha nelyo ifile bakuma sana kabili mulandu nshi.

Belenga ifi mu kukosha kabili ubelenge panono panono pakuti ulondolole cila cipande.

Twasumina muli Lesu Uwapulamo umo fye, uyo mukutemwa kwakwe alengele isonde ilisuma na fyonse ifya bamo. Abumbile Umuntu kabili alefwaya ukuti Umuntu akekale mu nsansa pamo isonde. Lesu alitemwa isonde no luko pamo no mutundu onse uwaba pamo

Isonde. Twalishiba uyu Lesa Uwapulamo mu mfifi, kabili twali mwishiba na mulubuto. Lesa alaile mu citabo ca mashiwi yakwe, Icipingo, ukuti akapususha isonde elyo nenko shonse ne mitundu yonse.

Twasumina ukuti Lesa afikilishe ubulayo ubusuma pa kutuma Umwana Wakwe, Yesu Kristu, umuntunse mu mubili, uwafyelwe umu Yuda, afyelwe umupina mumushi uunono, ashile Icifulo cakwe kabili aleendauka lyonse ukucita ifisuma, ukuposha abantu ku maka yakwa Lesa, ukusambilisha pali Lesa na bantu, ukulanga ukuti bukapela kutemwana. Akankambilwe ku bantu bakwe, bamukandile no ku mupopela insunga amaolu ne minwe pa musalaba, asukile afwa. Alele mu nshishi umo ashikilwe, lelo ba cimbwi taba mwiketemo iyo, na pa bushiku bwalenga shitatu, abukile ku bafwa. Aninine ukuya ku mulu. Ni Shikulu.

Twasumina ukuti imemba shesu shonse shilekelelwa ukupitila muli Wene. Bonse abakwata icitetekelo muli Wene balingile ukulomba ubwelelo pa memba shabo, ukubatishiwa muli Mupashi wa Mushilo uwa kwa Lesa, ukwikalila mu mafunde ya citemwiko no kwakana umukate pamo mu citemwiko, ukubila Imbila Nsuma ku banabo ukufika nelyo Yesu akabwela na kabili. Tucili tule mulolela. Aba no mweo. Ifi efyo twasuminamo. Amen.⁴

Icismino ca ba Masi cilondolola ifyo cipilibuka ukuba umwina Kristu, abena Kristu kuti bapusana pa fintu ifyalekana lekana mu lukuta lelo balingile ukusumina ukuti ifi fya cishinka kabili napa mulandu wa kusuminishanya pali ifi ninshi kuti babombela pamo. Ilyo twamona ifyo twakwata bonse pamo, ifintu fyonse ifitulekanya filaya file pwa amaka.

Ilembo lya mu Cipingo

Ili ilembo ilya mu Cipingo lilanda pa mulandu wa mibele ipya elyo no luwa ulupya ulu tubamo. Ibuuku lya kwa Yohani lyalembelwe na Yohani umusambi uwaishibe bwino Yesu. Pa kutendeka fye kwe buuku lyakwe alelanda pa lupwa ne fyo twaba. Cifwile cali cikankala sana kuli wene.

¹⁰Lishiwi ali pano isonde. Ni muli Lishiwi Lesa abumbile isonde. Nomba abantu ba pano sonde tabamwishibe. ¹¹Lishiwi aishile mu calo cakwe, nomba abantu bakwe tabamupokelele. ¹²Lelo bonse abamupokelela, bamusumina no kumusumina, ena abapeela amaka yakuba abana bakwa Lesa. ¹³Baba abana bakwa Lesa te mu musango wabumuntu, nangu ukufwaya kwa bantu, nangu ukufwaya kwa mwaume, awe iyoo, ni Lesa fye umwine ku maka yakwe.

Yoani 1:10-13

Ampusho: Ni nani abana bakwibukishako?

- Bushe walikwata abana nelyo walishibako abana bamo mu lupwa lobe nelyo mu mushi obe?
- Ni nani bapalana nabena?
- Ni nani bapala imicitile ya fintu?

Ukusambilisha: Umutundu Upya

Ilipusho twa cipusha lya kutwafwa ukumona ifyo abana ilingi fye bapalana na bafyashi babo. Munshila imo ine fye, Lesa emufyashi wa bonse aba tetekela Kristu. Bonse twafyalwa ku Mupashi umo wine. Twapeelwa amaka ayakwitwa abana ba kwa Lesa. Abena Kristu ici eco beeta abati

⁴ Icismino ca ba Masi calembelwe na ba Masi aba ku East Africa ukwampana pamo na ba minshoni ukufuma ku lukuta lwa Congregation of the Holy Ghost. Twakopolwele ifi fyonse ukuma pa websaiti iyi: Unknown 9 March 2018, *Masai Creed* Casangilwe 27 August 2020. Fisangwa apa: https://en.wikipedia.org/wiki/Masai_Creed

ukucitwa abana ba mulupwa lwa kwa Lesa. Ilyo twafyalwa cipya Kristu, tulundwa ku lupwa lwa kwa Lesa ulwaba isonde lyonse.

Ifyo ulupwa lwa ku mubili lwinga buula umwana no kumulunda ku lupwa nangu line tafyalwa mulupwa ulu, Lesa wesu acita cimo cine kuli ifwe. Lesa atulenga ukuba abamweo kabili no ku twingisha mu lupwa lwakwe. Kale twali ababulwa Shifwe ku mupashi, nomba tefyo twaba iyo, ifwe bonse tuli na Shifwe umo, uyo ni Lesa kabili shikulwifwe bonse. Ilyo tulekulilako, twakulaba lyonse abapalana nawene.

Inshila imbi twinga londololwelamo ici, kuti twatila nomba ifwe tuli fye umutundu umo wine. Kuti twaba aba Lunda, aba Lozi, aba Bemba, aba Nyanja, aba Shona, aba Ndebele, aba Tonga (kuti mwalumbula imitundu naimbi iyo mwinga kwanisha ukulumbula). Bonse nomba tuli mutundu uwa kwa Yesu. Temulandu fye ne nkuta tulonganamo, icifyalilwa cesu, tube abapina atemwa abakankala abafita atemwa ababuta, bonse fye tuli umutundu umo wine.

Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

Hope* ni kasuli mu lupwa lwa bana cine konse konse kabili pamo nga umwaice, ashingulwikwe ne citemwiko caba fyashi bakwe pamo nabana banankwe. Nomba, alikwata abana bakwe batatu abakalamba kabili alabalanga icitemwiko cimo cine ne cikuku.

Nomba Hope ekala ku Nairobi uko asumina ukuti kwaba nalimo abantu ukufika 60,000 abana ba mumisebo, na bengi pali abo balapepa imiti ikola, ukununsha fye gulu no kuibimba mu mabumba ya bantalamisoka ababipisha.

Ilyo Hope aile ku Nairobi, apeshiwe amano pakumona abana ba mumisebo ubwingi. Alepeshiwa amano kuli aba bana no mulandu bapatilwe umusango ulya. Kanshi talekwata umutende lyonse ilyo ale tontonkanya pali bena eico atendeke ukweshu ukula beshiba no kubasakamana munshila iinono fye iyo enga kwanisha. Panuma ya nshita, abana batendeke uku mwishiba no kumu cindika. Baleleka ukulwa ilyo line bmu mona aleisa.

Mpaka fye bushiku bumo asangile abaice babili abo aishibe balelwa. Nangu aile palamina kuli bene, batwalilile fye ukulwa mpaka fye umo bamusunka no ku muponya panshi afwa icipupu.

Pa nshita iyi, Hope amwene ukuti kuli ifintu ifingi ifile fwaikwa ukucitika. Atendeke ukukumana ne bumba Iya banamayo 15 ukweshu ukubombela pamo ukwafwilisha abana ba mumisebo. Ukubombela pamo na bantu na bambi, nomba baleafwilisha abana bekala mu misebo ya mu Nairobi pa myaka 20.

Hope amwene ukuti ubwafya tabu tendekela mu Nairobi, lelo ni mumishi umo aba bana bafuma. Ica bulanda, teceni ukumona banyina wa bupyani na bashibo wa buyani ukucusha nelyo ukukana sakamana abana ba kusanga mu mayanda. Abana babutukila ku misumba ikalamba ukutina ubu cushi. Abana inshita ishing' balatunkwa ukwisa ku misumba ikalamba mukufwaya indalama. Ba tontonkanya ukuti bakekala ko fye inshiku ishinono, ukupanga indalama no ku bwelela ku mushi bwangu. Lelo icishinka cakuti mukwangu fyanya fye, inshita ishing' fye nalimo mu milungu ibili, besa mukwiluka ukuti balingile ukuibimba mwi bumba Iya ba kabolala ba pa misebo pakuti ba pusuke. Aya mabumba yantu ya lubana sana mukupanda amano.

Hope atile pakupwisha ubu ubwafya tulingile ukuya ku ntulo ya buko. Tulingile ukubomba naba mu mishi uko abana bafuma pakuti baleke ukufuma ku mishi. Alyesha sana ukucita ifi mu nshila

ishingi pa myaka iingi kabili alyafwilishako abana bamo ukubwelelamo ku mishi, lelo alishupikwa ukubombela pamo ne mishi iyo muku pwisha ubu ubwafya.

Hope asumina ukuti Amabumba Yabumi kuti ya afwa abena Kristu ukulolesha kunse ya fibumba fine ifya nkuta shabo no kusakamana abantu bali nabo. Asumina ukuti ukwikatana no kubombela pamo uko Amabumba Yabumi yenga leta kuti kwaba ukwa pilibula ifintu apa kalamba no kwafwilisha abana ukwikala mu ncende iya cingililwa.

**Ishina lyali cinjishiwa pa ku cingilila inkama*

Ampusho: Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

- Fishi uletontokanya ilyashi Iya kwa Hope lile tusambilisha?
- Ni ntampulo nshi asendelepo?
- Bupusano nshi uku bomba kwa kwa Hope kwa letele pa bana?
- Bupusano nshi ukubomba kwa kwa Hope kuli no kuleta mu mishi?
- Nga finshi fya citike akana cita ifyo acitilepo?

“Nda tontokanya ukuti nga cakuti abantu mu mushi wandi bailwike ukuti ifwe bonse tuli ba mu lupwa Iwa kwa Lesa kuti twala cita ifintu mu musango umbi. Nga teti kube ukupusana pakati ka bantu ukufuma munkuta shimbi, teti kube ukupusana pakati ka bakankala na bapina, abantu teti babe bakaitemwe kabili kuti baipeshe ukwafwana.” – Agnes

Ukusambilisha: Ulupwa Iwa kwa Lesa

Ifwe tuli bana ba kwa Lesa elyo abana bapalana naba fyashi babo. Tulefwaya ukulanga icitemwiko ca kwa Lesa ku bantu bonse no kubeta ukwisa mu lupwa Iwa kwa Lesa, te mulandu nefyo baba.

Hope ali mulupwa ulwakwete ukutemwana eico umutima wakwe waiketwe ubulanda pa mulandu wakuti aba bana tabali mu lupwa iyo. Afwaile ukubaleta mu lupwa Iwa kwa Lesa.

Abana bali abakankambwa mu ndupwa shabo kabili basangile ulupwa mu mabumba ya ntala misoka, basangile ukupokelelwa lelo tekwa kutwalilila iyo. Amabumba yantalamisoka yali yakuleta amasanso ku myeo yabo.

Umuntu onse alakabila ukuba mu lupwa elyo Lesa atila ukuti umuntu onse kuti akwata ulubali mu lupwa lwakwe! Amabumba Yabumi kuti yaba ni nshila yakukuula ulupwa pakati ka bantu abalekana lekana no kulanga icitemwiko no kupokelelwa ku bantu bonse mu mushi.

Ulupwa Iwa kwa Lesa mutundu wa bantu uyo twita abantu bonse ukubamo. Umusambi wa kwa Yesu Yohani alembele mwi buuku lyakwe ukulondolola ifyaba ku mulu mu Ukusokolola.

¹Elyo namona umulu upya ne calo cipya. Umulu wakubalilapo ne calo cakubalilapo ninshi nafipita, na bamba tewakumoneka. ²Namona na Yerusalemu mupya, umusumba wamushilo, uleika ukufuma kuli Lesa mu mulu, nabaupékanya no kuufwika ubusaka nga nabwina uo baletwala kuli shibwina. ³Elyo naumfwa ishiwi ilikalamba ukufuma ku cipuna ca Mfumum lileti, “Nomba icifulo cakwa Lesa cili pakati ka bantu! Lesa akulaikala nabo, elyo nabo bakulaba abantu bakwe. Ni Lesa umwine akulaikala nabo, kabili akulaba Lesa wabo. ⁴Akabafuuta ifilamba fyonse ku menso yabo. Takwakatale akuba imfwa nakabili, nangu

ukuloosha, nangu ukulila ifilamba, nangu ukukalipwa iyoo. Pantu ifintu fyonse ifyakale nafipita.”

Ukusokolola 21:1-4

Ili ilembo lilelanda pali Lesa ukwikala na bantu bakwe, ici cilepilibula ukuti Lesa ali nabantu abo abaishiba Yesu kabili ababa na mu lupwa lwakwe.

Yohani kabili alandile na pa mulu upya ne calo cipya, umo imicitile ya fintu iya kale ikapita. Icipingo citweba ukupepa ukuti umulu wingesa pano calo. Kuti twapepa ukuti bu umo ubwaba ku mulu bwise na mu mishi yesu no kucilapo. Ku mulu takwaba imitundu iya pusana pusana iyo, abantu aba nkanda ishapusana, ifilonganino ifya pusana pusana, aba kankala nelyo abapina, lelo umuntu onse ali uwa pokelelwa ukwisa mu lupwa lwa kwa Lesa – umutundu upya. Kanshi kuti twa pepa ukuti ulupwa lwa kwa Lesa pano isonde kuti lwa leta uku ukwikatana ne nshila sha ku bombelamo ifintu kuti sha cinja.

Amepusho: Ulupwa lwa kwa Lesa

- Bushe uletontonkanya ukuti abantu nishani bengo mfwa ngabaishiba ukuti bonse baba mu lupwa lumu ulwa kwa Lesa?
- Bushe ninshila nshi Ibumba Lyabumi linga fwilishishamo umushi obe ukuba ulupwa lumu?
- Busheninshia nshi Ibumba Lyabumi linga fwilamo ukupwisha ukulekana uko wamona mu mushi obe?
- Ni banani ulingile ukwita ku Ibumba Lyabumi pakuti beshibe ukuti baliba mu lupwa lwa kwa Lesa?

“Ine nafyelwe mu lupwa ulwakwete icitemwiko sana. Nale tontonkanya ukuti bonse efyo bapitamo. Ilyo nakulile panono nailwike ukuti kwaliba abantu abengi abashakwata indupwa nelyo indupwa shabo tashaba temenwe bwino iyo. Ici candetele ubulanda sana. Ilyo naumfwile ukuti twaba mu lupwa lumu bonse ulwa kwa Lesa nalefwaya ukwita abantu bonse mu lupwa lwakwa Lesa. Ntontonkanya ukuti abantu bamo mu lukuta batontonkanya ukuti Lesa afwaya fye abantu bamo abapusanako fye kuli bonse, nelyo aba kankala, nelyo bakapepa. Lelo Lesa afwaya fye umuntu onse! Ilyo naebeleko Ibumba Lyabumi ifi, umulungu wakonkelepo twaile no kwita abantu bonse mu mushi abashakwata indupwa, nelyo balya umuntu nelyo umo tacindike, nelyo abasulwa. Bonse baishile ku Ibumba Lyabumi kabili twaba langile icitemwiko no kubeba pa lupwa lwa kwa Lesa – bonse bafwaile ukwishibilapo na gfimbi!” - Agnes

Ukupepa

Pepeni cila bushiku ukuti Lesa amilange abantu abo abasulwa mu mushi wenu kabili ukuti mukakwanishe ukulanga icitemwiko ca kwa Lesa kuli bena nokubeba amuti kuti baba mu lupwa lwa kwa Lesa ukupitila mukusumina muli wene!

Imilimo ya Uno Mulungu

Uno mulungu pekanya inshita yakuya ku manya abantu abo basumine ubwite bobo ukubomba naiwe mukutendeka Ibumba Lyabumi. Sendeniko inshita mumapepo nokulanshanya pa bantu uletontonkanya ukuti ebo Lesa alekwipusha ukuyalanga icitemwiko ukupitila mukutendeka Ibumba Lyabumi. Tontokanyeni pa mabumba ya bantu mu ncende yenu abo abasulwa nelyo

abashapelwa umucinshi, tontonkanyeni pa bantu abshaishiba Yesu. Lombeni kuli Lesa amilange abo mulingile ukwita ukwisa ilunda mu lupwa ukupitila mu Ibumba Lyabumi.

Ilyo ule tontonkanya pa kutendeka ibumba ilipya ulingile ukutontonkanya abantu abo ili ibumba lili no kubelako. Kabili ulingile no kutontonkanya incende uko ili ibumba lili no kula kumanina. Kuti caba ica anguka ukutendeka ibumba na bantu abo twatemwa kabili mu ncende iya anguka ukuyako. Ifi kuthi fyaba ifya lungama - ukumfwa bwino ifyo tucita elyo no kutemwa abantu abo tubomba nabo efya bupe fyesu ukufuma kuli Lesa – lelo Lesa kabili aletwipusha ukutemwa na balwani besu nokupela abatupakasa. Tulingile ukupekanya ukutemwa no kupyungila abantu bambi nelyo line cili icakosa.

Landeni no kupepela pa ncende iyo ingaba iya wamisha ukukumaninapo nga ibumba. Mulingile ukutontonkanya pa ncende ilemoneka ukuba iya cingililwa ku bantu bonse kabili nailinga kuli bena.

Ukupanga ubusalo bwa musango uyu kuthi cafwaike ukuipela buli lambo apakalamba. Lomba ukuthi Lesa akwafwe ukumona abantu abo ukulingana nefyo ale bamona no kukupela ukupelesha ukubapangila icifulo icisuma.

Ipusha aba mu ibumba nga bengatema ukukumana na kabili umulungu uli ku ntsho ukulanshanya ifyo mwinga bombela pamo hici.

Lolesha mu citabo cobe camilimo no kumona nga muli imilimo naimbi iyo winga bomba uno mulungu ukufuma mwi sambililo hici.

Ufilembe mu citabo

- Ukubombela pamo, ni nani wasalile ukuthi eo ulefwaya ukwita ku Ibumba Lyabumi?
- Nikwi uko mwasalile ukuthi ekuli incende iisuma uko Ibumba Lyabumi linga kumanina elyo ni lilali? Mulandu nshi mwasalile hici?

Uno mulungu, pekanyeni ukulanda no muntu wenu

- Bebeniko uyo mwasalile ukwita ukwisa tendeka nabo Ibumba Lyabumi.
- Bebeniko ifintu musambilile nefyo finga fwilisha incende yenu.
- Pekanyeni amepusho yantu mubakwatile pa mulandu wa Dignity nelyo ukutendeka Ibumba Lyabumi.

Ifyakucita ifyalundwako

If ifyakucita ifyalundwako fihli nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufihika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekuthi mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulumikoselesha ukucitapo cimo nelyo fihili. Kuthi mwasalapo ifyo mulemona ukuthi efingamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Landako naba nobe abakwata abana wipushe ifyo indupwa shabo shaba:

- Fintu nshi ifyo mumfwa bwino sana ukuba mu lupwa?
- Bushe ulupwa lubombela shani bwino pamo?
- Bushe muletako abantu bambi mu lupwa lwenu? Mulandu nshi? Nga tefyo nalyo line mulandu nshi?
- Mafya nshi mukumana nayo ngo lupwa?
- Bushe ninshila nshi abana bapalaninamo naimwe?

Ubusalo 2: Nga kuli umuntu uyo wapusana naena, ipeleshe ukukumana noyo muntu no kupanga umutende naena. Ici cile fwaikwa ukuba uwashipa, kuti mwafwaikwa ukulomba ubwelelo no kubelelana uluse. Ici kuti cakosa ukucita lelo cikankala ukucita mu lupwa.

Ubusalo 3: Koseleshako umuntu umo uusha kwata ulupwa lwakwe, sendako inshita yakuba nankwe no kumu londolwela ukuti nakwata ishuko lya kuba mu lupwa lwakwa Lesa ulwa mupashi. Bila imbila nsuma kuli ena ukufuma mwi Sambililo 3.

IFIBOMBELO: Ukupekanya Abantu ba kwa Lesá

Ku citungu ca ku Mbonshi mu calo ca Zambia ekwaba umusumba wa Mwinilunga ne mishi iyingi. Iyi encende imo uko ba minshoni ba ntanshi abena Kristu bafikile mu Zambia. Muno nshiku sha nombá, incende bekalamo nelyo ifi fulo fya minshoni emwafikilila ba minshoni abena Zambia pamo na ba kufuma kunse ya calo abo balebomba imilimo iyingi nganshi mu mishi iya shingulukako. Ifipatala fyalikulwa, ifishima fya menshi fyalimbwa elyo ne misonkano ya bena Kristu iyingi sana, fyonse ifi ni pa mulandu wa kupyungila abantu ba ku Mwinilunga. Abantu balenda ukuya muku shimikila icebo, ukuleta abantu kuli Yesu no kutendeka inkuta ishipya.

Ilyo nalandile ne bumba lyaba kalimba wa nkuta basokolwele ifya kupapa. Nangula line babombele imilimo iyi kalamba sana elyo ne fintu ifingi fyali citike aba bakalimba wa nkuta bali abanenuka sana. Balandile bonse pamo, “Tapali nangu cimo pa fyo tubomba iciminina! Nga twaya ku ncende, tula mona ukucinja elyo panuma nakabili fyaleka. Ukupela indalama kwapwa. Ifikulwa fyaonaika. Abantu basalangana. Imilimo tubomba lyonse ilafwa!”

Kuti yaba milimo ya kwafwa abantu mukukabila kwabo nelyo ukubila kwa mbila nsuma, cintu cimo icakulenga ubulanda kuli bonse abo abapele imyeo yabo ukubomba mu ncende iyi. Ubwafya bwaba fye apabuta tutu. Imilimo iyingi iyo ba bomba taikwata ukuya pa ntanshi pa mulandu wa fintu fibili. Ica ntanshi, abakaya ba mu ncende ilya tabaishiba imbila nsuma kabili teti basambilishe ku bantu abene iyo elyo ne ca bubili, takwaba ifya pekanishiwa nga inshila yakubafwilamo ukucita ifi abene. Panuma ya myaka iyingi, imilimo ya bu minshoni mu cishi ca Africa ilondolola ilyashi limo line.

Ubwasuku buntu bwa anguka lelo ubwamaka nganshi. Lesa asala abantu ukuba imiti yamaka iya bulungami mu ncende shabo abene. Incito yesu kuba pekanya bwino no kulenga aba bantu ukubomba umulimo wa kubila imbila nsuma, ukupanga abasambi nokulenga Lesa apilibule incende ukupitila muli bena. Icipingo cilanda ifi mu Bahibulu 13:20-21:

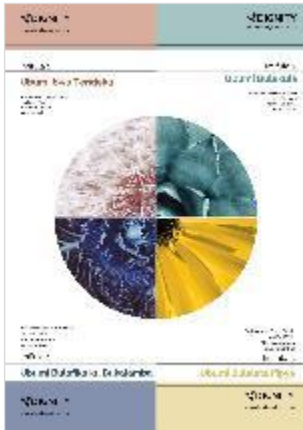
²⁰Lesá alibusha ku bafwa Yesu Imfumu yesu. Uyu Yesu e kacema mukalamba wa mpaanga uo ku mulopa wakwe apangile icipangano cakubelelela. ²¹Lesá wamutende engamupeela ifintu ifisuma fyonse ifyo mulekabila pakuti mulecita ifyo alefwaya, elyo na ku maka yakwa Yesu Kristu, Lesá alebomba muli ifwe ifilemusansamusha. Kristu nalelumbwa pe na pe! Amení.

Ifi fikomo lipepo lya bantu ba kwa Lesa. Umuntu onse uwaishiba Lesa alitwa ukufikilisha ubufwayo bwa kwa Lesa. Umutima wa kwa Lesa pa ncende shesu kumona abantu balepilibukila kuli wene ne ncende shaishiba ukutemwa kwa kwa Lesa mu misango yonse. Afwaya ukumona abana bakwe, nga mu ciloa, balanga icipasho cakwe mumyeo yabo mukupyungila abena mupalamano elyo no kuya bila kuba luba.

Pakucita ifi, abantu balingile ukupekanishiwa. Balingile ukukula mwi senge lyabo na Lesa, ukwishiba Icipingo no kwishiba ifyo Lesa abetila ukubomba. Balingile ukuba aba mumubili waba tetekela, ulupwa, pakuti bacite ifi.

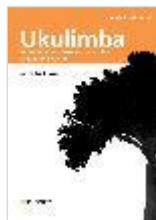
Ifibombelo ne fitabo ifyo Amabumba Yabumi yabomfya filapela abantu ifintu ifyo balekabila pakuti balunduluke nga aba tetekela. Ici cilapela ubupusano ku muntu onse.

Cila cibombelo ico Dignity ibomfya cilapela amasambililo ya mu Cipingo no mufula uwakosa ku muntu onse uulekabila ukubila mu ncende yakwe. Fyashinguluka pa mulimo wa busambi uwaba mulimo fye wa kwishiba Yesu nokusuminisha umweo obe ukulengwa cipya cipya ukupitila muli wene. Ukubomfya ifibombelo fya Dignity mu Ibumba Lyabumi cipela abantu inshila ya kucitilamo ifi bonse pamo munshila iya shika. Umulimo wa busambi kuti wacitika mu ncende yenu.

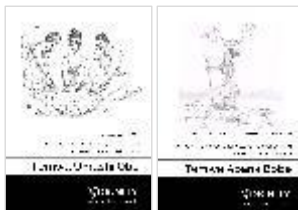

Imifula ecitabo capa mulu wa fyonse pa fitabo fya kwafwa abantu ukwishibilapo ifingi nokukula mwi senge lyabo na Lesa elyo no ku bakoslesha uku bombela incende yabo. **Imifula** fitabo ifya lembwa mu fipande 4, cila cimo cakwata amasambililo yakulanshanya kwa mu Cipingo 13 ukubomfya amalembo ya kusungila ku mutwe, amalyashi, amangalo ne fyakucita pa kwa fwilisha Amabumba Yabumi ukwishiba ifyo cipilibula ukwikala ubumi muli Yesu. **Imifula** yalembwa na ba kalemba abakuipelesha fye abene ukufuma mu ncende ishingi pano isonde elyo Iya kondenkanishiwa noku bikwa pamo na kabungwe ka Dignity.

Tula bomfya ifitabo na fimbi ifyapalana nefe ifya alwilwa mu ndimi ishingi ifitwa **Ukulimbwa muli Yesu**, (www.rootedinjesus.net). Twasumina ukuti cikankala abantu ukwishiba Lesa mu lulimi lwabo abene. Ifi fitabo fyonse fya fwilisha abekala mushi ukubila no kusambilisha abantu elyo no kupanga ibumba lyabo abene.

Ukulimba citabo icinga bomfiwa no muntu onse fye, ukupela ubulondoloshi ubwamaka pa fya kutendeka Ibumba Lyabumi. Lipelako ubwishibilo pa fyo Ibumba Lyabumi lyabela itontonkanyo ilya maka elyo ne fya kutendeka no kutungulula Ibumba Lyabumi. Nga mulefwaya ukulondolwela umuntu, ici ecitabo icisuma ukubomfya. Nga muletungulula Ibumba Lyabumi mu mushi wenu nelyo mule kabila ukutendeka mupepi, bomfyeni **Ukulimba** nga ica kumilangilila ifyakucita elyo no kulanda na bantu bambi.

Ifitabo fya **Temwa...** umo fya tantikilwa fyaba masambililo ya mu Cipingo aya sontelela ku mulimo wa ku bomba lyonse. Yesu alitweba ukutemwa Lesa elyo nabena mupalamano. Ifi fikomo filingile ukuba pa mutima wa cila Ibumba Lyabumi. Teti tutile fye tuli bena Kristu, tule fwaikwa ukutemwa nokwikala ifyo Yesu aikele. Panshita ifi fitabo fyaba imitundu ibili, **Temwa Umushi Obe** icilondolola ifyo twinga temwa umushi wesu elyo na **Temwa Abana Bobe** icilangilila icifulo elyo no bukankala bwakubila no kusunga bwino abana mu ncende shesu.

Ukupitila mukukumanya abantu ne mbila yakwa Yesu, ukupanga Ibumba Lyabumi no kutuma abantu kunse, ninshi tule bomba umulimo wa kwa Lesa mu mushi wesu. Ifi ifi bombelo kuti fya twafwa ukuba abaipekanya bwino kuli uyu mulimo. Ilyo wa fibomfya, kuti wapela inkosho ku bantu mu ncende yobe ukuba abaibimba mu cintu icili nokufika apatali ukucila napo iwe ukapelela, icintu icikabelelela.

Tontonkanyapo

Ibukisheni ukulemba amasuko yenu mu Citabo Cakulembamo.

- Fya kukabila nshi abantu bakwete mu Ibumba Lyabumi na mumushi obe? Fitabo nshi ulemona ukuti efiga fwilisha sana Ibumba Lyabumi pa nshita ino?
- Musango nshi ukupekanya abantu muli iyi inshila fipusanineko ne fyo tumona mu lukuta? Bushe kuti wa tontonkanyako imilandu cinga fikila apatali nelyo ukutwalilila?
- Wala fwaikwa icitabo ca **Imifula** ilyo mwala tendeka Ibumba Lyabumi bwangu bwangu fye. Nga tamwakwata icitabo ca **Imifula** kuti walanda bwangu ku muntu mulanshanya naena nelyo ku babomfi ba Dignity. Nangu mu nshila imbi, kuti mwalanda naba Dignity pa email apa hello@dignityonline.org.uk nelyo pa WhatsApp apa +447340573937.

5

Umuntu Onse Alikwata Ulubali Lwakwe

Kanshi kabiye ni muye sanga umwalola Amalembo Yamushilo ayakuti, 'Ine mfwaya uluse, ilambo lyena telyo.' Ala ine nshaisa kukwita abakaele, kano ababifi."

Mateo 9:13

Ubuyo

Cila muntu alikwata ulubali lwa kubomba mu lupwa, cila muntu onse alikwata imilimo yakwe iya kusekesha ulupwa lonse kabili kuti waba niwe uwakwafwa abantu ukufikilisha ici.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukwishiba ifyo 'Umubili wa kwa Kristu' waba
- Ukwishiba ukuti abantu bonse muli Yesu Kristu baba abalingana kabili bonse bali kwata ifya bupe ifya ku bomfya
- Ukusambilila ifyo Ibumba Lyabumi libomba mu mushi

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontokanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Finshi mwa sambilile mwi sambililo lya fumineko pa bumi ukupitila mu lupwa?
- Bushe walilandako ne ndupwa shimo uno mulungu? Finshi wa sambilile palwa kuba mu lupwa
- Bushe wali shimikilako umuntu umo ifyo wasambilile uno mulungu?

Ilyashi: Kabiki Umukulu

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Ilyo uleshimika ili ilyashi kuti wasala umo uwingaipeshe ukubula icifulo cakwa shibulimi. Eba uuipeleshe ukwiminina apakuti bonse balemumona bwino elyo alecita nga uulenukula kabiki mumushili. Eba uyo muntu ukuya mwi bumba asale uwakwangala icifulo ca mukashi wakwe. Uyu uwa cibili nao kuti ayasala uwakwisaba umwana umulumendo ifyo fine naba konkelepo mpaka napa mpela ya lyashi ilyo uwakulekelesha aleisaba ni kwindi! Ukwangala ifiputulwa cilafwa abantu ukumfwikisha ifilecitika kabili cilasekesha sana. Konkeni ilyashi, mwebe bonse ukwangala bwino sana ifiputulwa fyabo ilyo muleya ne lyashi.

Abo abaipeleshe nga bengatemwa, cisuma ukwiminina kunuma ya kwa shibulimi mu mulongo umo ukwikata mu musana wauyo ali pa ntanshi ya cila umo. Ici cilamoneka kwati muletintila pamo.

Kwali kabiki umukulu sanma mumushili. Cali kulile sana icakuti shi bulimi afwaile ukuya fumya bwangu pakutula ashitishe nokumwenamo indala ishing.

Shi bulimi aile nokwesha ukufumya kabiki mu mushili. Atintile, atinta kabili atinta. Atintile na maka yakwe yonse – leo IYO! Afililwe ukufumya kabiki mu mushili.

Shi bulimi atontokenye uwinga mwafwa. “Nalaya senda umukashi wandi,” efo alandile umwine eka.

Shi bulimi no mukashi wakwe batintile no kutinta no kutinta. Lelo kabiki teya kufuma nakalya. Eico baile senda umwana wabo umulumendo.

Shi bulimi, umukashi wakwe no mwana umulumendo batintile no kutinta no kutinta. Lelo kabiki taya fumine iyo. Eico baile senda umwana wabo umukashana.

Elenganyeni umulongo wa bantu aba bonse mu kasuba akaluma baleesha ukutinta ici ci kabiki ca kupapa?

Shi bulimi, umukashi wakwe, umwana umulumendo no mukashana batinta no kutinta no kutinta lelo bafililwe ukufumya nalyo line. Bapiba icine cine elyo na kasuba nakabala ica kuti tabaishibe no wakuti bengaya ita nomba!

Shi bulimi aibukishe inama batekele! Aile mukufwaya imbwa ukwisa bafwako.

Shi bulimi, umukashi wakwe, umwana umulumendo, umukashana ne mbwa batinta no kutinta no kutinta, lelo nalyo line ci kabiki te cakufuma na kalya fye!

Eico umukashi aile senda pushi.

Shi bulimi, umukashi wakwe, umwana umulumendo, umukashana, imbwa na pushi batinta no kutinta no kutinta icakuti teti batinte na kabili iyo. Baba fye mupepi no kunaka! Elyo umwana umulumendo alanda ati cawama tuye tusende ka kwindi. Shi bulimi aseka fye pa mulandu wa kuti atontonkenye ati kwindi acepesha teti afwilishe nelyo fye panono lelo pa mulandu wakuti takwete itontonkanyo limbi ilisuma, baile senda kwindi.

Eico shi bulimi, umukashi wakwe, umwana umulumendo, umukashana, imbwa, pushi ELYO NA kwindi batinta no kutinta no kutinta. Awe kabiki yatendeke ukusela, yatendeka ukupilibuka no kufuma mu mushili, elyo pakulekelesha yalila no kuti 'wuushi' yanukuka ukufuma mu mushili!

Ukwa fwilishiwa na kwindi bafumishe kabiki mu mushili.

Amepusho: Kabiki Umukulu

- Bushe finshi uletontonkanya ilyashi lya Kabiki mukulu lile tusambilisha?
- Muandu nshi shi bulimi ayeshe ukufumya kabiki mu mushili eka?
- Finsi shi bulimi alesubila ilyo baitile kwindi ukwisa afwilishako?
- Nani wakwatishe amaka, kwindi nangu umuntu?
- Kwafwilisha kwa kwa nani kwalengele kabiki ukufuma pa kulekelesha? (Itontonkanyo: ubwasuko te muntu umo fye muli ili ilyashi!)

Ilembo lya mu Cipingo

Kalata yak u bena Galatiya pamo pene ne ya ku lukuta lwa ku Korinti, ya lembe lwe yonse no Mutumwa Paulo. Mu ma kalata aya, buumo, ukubombela pamo no kuba abalingana emitwe ikalamba nganshi iyalandwapo libili libili. Iciletulanga ukutula milandu iya cindama nganshi mumenso. Cikankala ukubelenga aya malembo no kuya pwisha bwino bwino. Kuti mwaesha ukwampanya ama shiwi yali mu nkalata yabena Galatiya kulyashi lya Cipushi Cikalamba ilyo twacumfwa. Amashiwi yali mu nka lata yaku bena Korinti nayo yene yale konkeshapo ukufuma apa.

²⁶Apo mwalisumina, nombona bonse muli bana bakwa Lesa ico mwaba muli Kristu Yesu. ²⁷Apo mwabatishiwa ukuti mube muli Kristu, kanshi nombona mwafwala Kristu umwine wine.

²⁸Kanshi nombona takwaba kapatulula kakuti uyu Muyuda noyu Mwinafyalo, uyu muntungwa noyu musha, uyu mwaume noyu mwanakashi. Awe apo bonse mwaliba muli Kristu, kanshi

nomba mwabafye umo. ²⁹Nga mwaba abantu bakwa Kristu, ninshi lyena muli ba mu bufyashi bwakwa Abrahamu, kabili mukapoka nefyo Lesa alaya.

Galatia 3:26-29

¹²Kristu aba ngo mubili wa muntu. Umubili wa muntu wakwata ifilundwa ifingi. Lelo nangu wakwata ifilundwa ifingi, fyonse fipangafye umubili umo. ¹³Eifyo fine na ifwe bonse, Abayuda nangu Abenafyalo, abasha nangu abantungwa, bonse twabatishiwa kuli Mupashi umo wine ukuba umubili umo. Kabili bonse balitunweshwa Mupashi umo wine mu myeo yesu.

¹⁴Pantu umubili tawapangwa na cilundwa cimofye, lelo wakwata ifilundwa ifingi. ¹⁵Ulukasa nga lwatila, "Ine nshili cisansa, kanshi nshili cilundwa ca mubili," bushe ico ecingalenga ukuti ulukasa lukaane ukuba icilundwa ca mubili? ¹⁶Elyo ukutwi nako nga kwatila, "Ine nshili linso, kanshi nshili cilundwa ca mubili," bushe ico ecingalenga ukuti ukutwi kukaane ukuba icilundwa ca mubili? ¹⁷Umubili onse aubafye ilinso nga kuti walaumfwa shani? Kabili umubili onse aubafye ukutwi, nga kuti walanunsha shani? ¹⁸Nomba Lesa wena abika ifilundwa fya mubili cimo cimo mu ncende alefwaya ukuti fibelemo. ¹⁹Ifilundwa fyonse ifya mubili afibafye icilundwa cimo, ninshi nga tekuti kube umubili. ²⁰Lelo ngefyo caba, ifilundwa fyena fyaba ifingi, nomba umubili wena wabafye umo.

²¹Kanshi ilinso tekuti lyebe icisansa aliti, "Nshilekukabila iyoo!" Nangu umutwe tekuti webe amakasa auti, "Nshilemukabila iyoo!" ²²Mu cacine, ifilundwa ifimoneka ukuti tafyakosa, ifi e filundwa tukabila nganshi. ²³Kabili ifilundwa ifyo tumona ukuti tafyacindama, ifi e filundwa tusakamana nganshi. Elyo ifilundwa fya mubili ifituletela insoni, fyena tulafifwika bwino bwino. ²⁴Nomba ifilundwa ifimoneka bwino fyena tatufisakamana. Ni Lesa ewapanga umubili icakuti ifilundwa ifikabila umucinshi, alefipeela umucinshi. ²⁵Epakuti mu mubili mwilaba kupusana, lelo cila cilundwa cilesakamana ifibiye ngefyo ciisakamana icine. ²⁶Icilundwa cimo nga calacula, ne filundwa fimbi fyonse nafyo filacula. Elyo icilundwa cimo nga cacindikwa, ifilundwa fimbi fyonse nafyo filasansamuka.

²⁷Imwe bonse pamo, muli mubili wakwa Kristu. Elyo cila umo pali imwe muli cilundwa ca mubili wakwa Kristu. ²⁸Lesa alitantikafye bwino fyonse mu lukuta. Abakubalilapo basole, elyo abacibili, bakusesema amashiwi yakwa Lesa, abacitatu ni bakafundisha. Elyo pakonka abacita ifipeshamano, elyo pakonka ababa na maka yakundapa, elyo abasakamana abalanda, elyo intungulushi, elyo na balanda indimi ishalekana lekana. ²⁹Bushe bonse basole? Bushe bonse ni bakasesema wa mashiwi yakwa Lesa? Bushe bonse ni bakafundisha? Bushe bonse balacita ifipeshamano? ³⁰Bushe ni bonse baba na maka yakundapa? Bushe ni bonse balanda indimi ishalekana lekana? Bushe ni bonse baba no bupe bwakulondolola ifyalandwa mu ndimi ishalekana lekana? ³¹Kanshi mulefwaisha ubupe bwacindamapo.

Kanshi nomba nalamulondolwela ubupe bwacindamishapo pali bonse.

1 Kolinti 12:12-31

Ukusambilisha: Bonse twalikwata ulubali tulingile ukubomba

Bonse ifwe fwe bekala mumishi fwe ba tetekela Yesu, kuti Lesa atubomfya apakalamba nganshi ukucita ifikalamba mumishi yesu. Abengi basumina ukutula kano ngawali niwe kapyunga, atemwa evangelist uwa sambilila elyo winga bomba umulimo wa kwa Lesa. Kabili abengi nabo basumina ukutula membala wa lukuta fye ena tapali ifyo enga bomba kabili tasuminishiwa uku bombela Lesa mumushi ekala. Naco cine bufi kabili cilubo fye apakalamba nganshi!

Natweshe ukutontontokanya pa mashiwi yali mu nkalata yaku bena Galatiya. Icishinka cili mu nkalata ino ca kutila bonse twakwata Shikulwifwe umu fye ni Kristu Yesu tapafwile kuba ukulekana pa kati kesu iyo. Cibe fye ni mu mitundu, mu nkanda shesu, mu masambililo, mu kucindama kwesu nangu ni mu musango uuli onse. Bonse twaba fye abalingana mu menso ya kwa Lesa. Kapyunga tafwile ukulapatikisha fye abantu ifyakucita nakalya, tefyo alingile ukubomfya insambu shakwe. Membala umukankala mu lukuta takwete insambu sha kulanda sana ukucila abapina iyo. Ico twaba abalingana cilepilibula ukutula inkuta shesu pamo pene na mabumba Yabumi filingile ukutungulwilwa munshila iya mulinganya pa bantu bonse.

Umutumwa Paulo abomfesho icipasho ca mibili yesu pa kulondolola bwino uyu mulandu. 1 Korinti 12:12-31 ebulondoloshi bwambela ya Mubili wa kwa Kristu. Umuntu onse, icilundwa conse calicindama nganshi ku mubili pakuti wingaba no bumi ubusuma.

Ampusho: Bonse twalikwata ulubali tulingile ukubomba

- Bonse nga tuli filundwa fya mubili umu, cilepilibula finshi ici ku filonganino?
- Finshi cilepilibula ilyo tule fwaya ukutendeka Ibumba Lyabumi?
- Bushe 'abantu abafye fye' kuti bacitila Lesa ifikankala nelyo ufwise ukuba umuntu 'uwaibelako'?
- Mulandu nshi takulingile ukuba ukulekana pakati ka bantu abakonka Yesu?

Ukusambilisha: Tekushako nelyo umu iyo

Icishinka icikalamba icili mu nkalata ya bena Korinti ca kutila ifilundwa ifyabula amaka ku mibili yesu atemwa ifyabulwa umucinshi fyapeelwa umucinshi no bukata ubwaibeela fye. Ici cilepilibula ukuti filya ifilundwa tumona ukuti tafya cindama nelyo tafyakwata umulimo ukalamba ku mibili yesu nakuba mumenso ya kwa Lesa efyaba ifya cindama nganshi. Umusango Lesa amwenamo abantu mu mabumba yesu pamo pene na mumishi yesu fyaba ifya pusana apakalamba nganshi nefyo ifwe tutontontokanya no kubamona. Fyaba fye ifya pilibuka nabasha cinda ebantu abantanshi.

Akakondo kakumpela ya lukasa lwesu tukamona akacepesha sana kabili akashaba no mulimo. Kuti mwati no kuti nalaka teta na panga nkafumyeko tapali ne co nala bulisha nakalya. Nomba ninshi mwalalufyanya sana. Ukwabula akakondo akanono cintu caafya ukwiminina bwino bwino. Umuntu uwalufya aka kakondo afwaikwa fye ukusambilila ukwenda cipya cipya.

Nomba nga icikumo cena ni shani? Tacaba icilundwa icikalamba kabili icamaka ku mubili wesu iyo. Lelo, nga caputwilweko cikaba icakosa nganshi ukwikata ifintu bwino kuminwe yenu. Nangu cimoneka icinono lelo caba ica cindama nganshi ku mubili!

Bonse tulingile ukubomfya ifya bupe fyesu

Ukuba abalingana mu mubili na Yesu emutwe wesu, cilepilibula ukuti bonse twalikwata ifyabupe kabili tulingile ukukwatamo ulubali ulu tuli no kubombako. Nga twa lolesha na kabili mu nkalata ya ku bena Korinti tulemona ifyakumwenako fimo ifi:

- abatumwa
- bakasesema
- bakasambilisha
- abatukuta ifisungusho
- abakundapa amalwele
- abakwafwa

- bakateka
- abalandila mundimi

Mu Cipingo mwaba ifya bupe ifingi ukucila napali Ifi pa mulu. Lelo muli ifi umutumwa Paulo alepeela fye ifyakumwenako ku Lukuta lwa ku Korinti. Aleipusha nga kuti kwabako umo uwinga tukuta muli iyi milimo yonse eka fye? Ubwasuko ni iyo!

Mumusango umo wine naifwe bene tukabila umo no mubiye ukuti twafwane mufya bupe Lesa apeela kuli cila umo. Ngatwa bombela pamo kuti twaba abakosa elyo kabili kuti twa bomba bwino umulimo Lesa atupeela ukubomba.

Nabashaba mu Lukuta nabo tekubasha fye kunse!

Amepusho: Tekushako nelyo umo iyo

- Nga cakuti umuntu onse nakwata ulubali lwakwe kabili bonse bali aba cindama kuli Lesa, cilepilibula finshi ici kuli abo abashaba mu lukuta?
- Bushe balingile ukucitwa fye nga bambi bambi nelyo balingile ukukoseleshiwa ukwingila mu lupwa?

Ilembo lya mu Cipingo

Mateo alembele ifyalecitika mumweo wa kwa Yesu pakuti twishibe ifyali ifikankala kuli ena. Icipande twala belenga cilelanda panshita imo ilyo Yesu asekelele abantu abali kunse ya lupwa lwa bantu ba kwa Lesa no kupisha inshita nabo. Ici cikankala nganshi mumenso ya kwa Lesa.

⁹Ilyo Yesu afuminepo, amwene umuntu umo, ishina lyakwe ni Mateo, ekele mu njanda ya musonko. Amweba ati, "Nkonka." Nao Mateo aima alamukonka.

¹⁰Nomba cilya Yesu ali pakulya mu njanda mwa Mateo, bakasonkesha bamusonko na bampulamafunde abengi baisesa mukulya pamo nankwe na basambi bakwe. ¹¹Ilyo Abafalise bamona ifi, balaipusha abasambi bakwe abati, "Bushe cinshi kafundisha wenu alila pamo na bakasonkesha bamusonko na bampulamafunde?" ¹²Yesu ati ateshe ifyo, abeba ati, "Abali umutende tabakabila shingana iyoo, kano abalwele. ¹³Kanshi kabiyezi muye sanga umwalola Amalembo Yamushilo ayakuti, 'Ine mfwaya uluse, ilambo lyena telyo.' Ala ine nshaisa kukwita abakaele, kano ababifi."

Mateo 9:9-13

Ukusambilisha: Ukupokelela aba kunse

Ilingi fye mu Lukuta na mu bwina Kristu, tulaipatulula sana ku bantu balya tumona ukutula 'babembu'. Twasumina ukutula tulingile fye ukukana palama kuli bene. Kabili tutila bamo babi icine cine nga twapaleme kuli bena kuti baonaula imibeele yesu. Ici te cishinka iyo kabili tefyo Yesu atweba ukucita.

Mu cilangilo cesu Yesu wene alilile icakulya pamo naba kasonkesha wa miso nko elyo na ba bembu. Bakasonkesha wa misonko baishibikwe ukuti ebabembu kabili imbifi nganshi panshita ilya. Ku ncende aleikala, ukwitwa panshita ino ukutula Israeli, abashilika ba calo ca Roma eba leteka. Abantu bali bapatile sana. Bakasonkesha wa misonko ebale bombelako ubuteko bwa bena Roma, ukupoka indalama no kupela abena Roma. Ilingi fye balebepa ubufi no kwibapo indalama shimo kabili bali nama fisa kanwa nganshi. Kanshi bali bantu abapatilwe nganshi mu calo ca Palestaini. Lelo Yesu tasakamene iyo alekwata inshita na bena.

Tatwaba no kuba fye umubili umo tuli nokuba abalingana. Lelo tulingile ukuba umubili umo kabili uwaiteyanya ukupokelela abakunse ukuilundamo. Twita abantu ukwisa senda inshita naifwe elyo pamo na Yesu. Amabumba yesu Ayabumi yalingile ukuba ayaisuka kukupokelela BONSE mumushi wesu, tacilesakamika umusango babelelemo nelyo ifyo balecita kale.

Yesu takonkele abamwishibe nakalya, lelo ni abo bene aba shamwishibe. Naifwe tulingile ukucita cimo cine.

Amepusho: Ukupokelela aba kunse

- Bantu ba musango nshi abalekeleshiwa nokulabwako mu mushi wenu?

“Kwali ibumba lya bantu abaleikala fye pambali yakamana no kunwa ubwalwa akasuba konse, takwali uwale bapalama lelo kwali ukubaleka fye. Ilyo nalombele kuli Lesa ukunanga abakwita ku Ibumba Lyabumi naumfwile ukuti ningile ukuya landa naba bene. Pakubalilapo nsha lefwaya iyo pantu bale nunka sana kabili nalelanguluka nefyo abantu bambi bakatontokanya pali ine. Lelo nalishibe ukuti Lesa ali batemwa kabili ale bafwaya mu lupwa lwakwe. Eico naileko no kwikala nabo pali awa imo, nabepwishe pa bumi bwabo kabili banshimikile ifintu ifyatapata ifyo bapitamo ifya kukankambwa. Nabebela ukuti Lesa alibakwatila icifulo mu lupwa lwakwe kabili nga balekabila kuti baisesa no kumfwilapo na fimbi mu Ibumba Lyabumi. Balyumfwile bwino sana! Cila mulungu balesa, balaposapo na pa kulanshanya, bonse tula bapokelela, balekabila ukwikala umweo wakwa Yesu, ukuleka ukunwa no kwafwilisha abantu bambi mu mushi nabobene!” – Agnes

Ilyashi: Umuntu onse abomfye Ifyabupe Fyakwe

Ili ilyashi lilelenga ifyo Ibumba Lyabumi linga bomba. Kabili lilanga ifyo ukukoselesha ukubomfya ifya bupe kwingacita nga fya bomfiwe pamo elyo nefyo linga umweo no mulimo wa bupyangishi ukukosa.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Lomba abantu babili abengaipeshe bese ku ntanshi, umwaume no mwanakashi. Londolola ukuti aba babili nabasala ukukondenkanya Ibumba Lyabumi mu mushi wabo, amashina yabo ni Nyirenda na Masiye.

Eba abantu bobo abo abaipeleshe ukuti basale abantu 6, abalaba ba membala we bumba. Bonse bafwile baiminina ku ntanshi mu mulongo umo, ukulolesha kwi bumba.

Belenga ilyashi no kusekesha bwino ukulondolola cila membala we bumba, bebe ukuti bangale pakulangilila ifyabupe fyabo cila muntu.

Nyirenda na Masiye baikala mu cupo nombamba imyaka 5 kabili naba kwata na bana 4. Bekala mu mushi mwa Mabanga kabili emo baikala ukufuma kuku fyalwa kwabo. Balitemwa abantu ba mumushi, lelo caba fye apabuta kuli bena ukuti ifintu filingile ukupilibuka. Abantu abengi balasulwako fye mu mushi uyu, abantu balalekeleshiwa kabili mwaliba no kupusana sana. Baumfwile palwa Ibumba Lyabumi ilile afwa incende mu mushi wa mupepi eico basalile ukutendeka nabo bene. Balandile ku banabo palwa ici, nabo bali temenwe ili itontontokanyo. Baitileko abantu abanono abapusana pusana ukufuma munkuta na mumushi. Panuma ya myeshi

6 ibumba lyakulile mu mpendwa, na bantu baleisa ukufuma mu nkuta ishingeli elyo na bantu bambi batatu abasha leya ku lukuta nelyo lumu iyo! Abantu bonse balekulilako mukwishiba Lesa no kutemwa abantu bambi. Bali tendeka ukubomba imilimo iyingi mu mushi iya kwafwilisha abantu bonse.

Mwaba abantu 16 mu Ibumba Lyabumi. Mwalakumanyako banono nombamba...

Faith na Beatrice bonse babili balikwata abana batatu batatu, kabili ni bacibusa sana nelyo balongana ku nkuta isha pusana. Nyirenda na Masiye ba mwene ukuti bantu abasuma ukulanda nabo elyo no kusambilisha abana. Ba ba koseleshe ukumona umusango benga fwilishishamo abana abo abashiya ku lukuta nelyo lumu. Faith na Beatrice baumfwile bwino sana pakumfwa ukuti nabakwata ishuko lya kupanga ubupusano mu myeo ya bana na bambi. Ba tendeke uku sambilisha abana pali Yesu, baebele abana ukwangala ifyangalo fya malyashi no ku babimba mu mangalo pakuti bomfwe bwino no ku sambilila! Ifi fya citike pa mulandu wa kuti babakoseleshe uku bomfya ifya upe fyabo no ku citapo fimo.

Thandiwe ni mukamfwilwa umukalamba. Alomfwa bwino ukushinguluka mu mushi aleti 'halo' ku bantu bonse. Ilyo Ibumba Lyabumi lyakumana Thandiwe alomfwa bwangu amasambililo kabili alaya no kushimikilako abantu bambi ifyo asambilile. Aleshako limo no kutungulula ukusambilishanya kabili alomfwa bwino sana! Nyirenda na Masiye bali mwebele ukuti Lesa alimupela icabupe caku sambilisha kabili bali mukoselesha no kuya ku mushi wa mupepi ukuya tendeka Ibumba Lyabumi kulya, ukusambilisha abantu na bambi.

Elijah ni shibulimi wa misalu ubumi bwa kwe bonse kabili alikwata ne bala ilisuma ilimupela ubusomboshi ubusuma. Charles emwana wakwe kabili naena alomfwa bwino ukulima imisalu. Bonse balaya ku lukuta mu mushi wabo. Baitileko umunabo Royd ukuilunda ku Ibumba Lyabumi, ena taya ku lukuta iyo lelo alafwaya ukwafwa umushi wakwe kabili alitemwa ukulima naena eico atendeke ukuya nabo ku ibumba. Bushiku bumo ilyo balelima pamo bakwete itontokanyo ilya kwafwa abantu ukusambilila ubulimi bwa misalu. Batendekela pa kwita abantu abanono fye ukuilunda kuli bena no ku basambilisha ifikomo fya ntanshi ifya bulimi. Abantu abengi sana baumfwile bwino kabili nombamba balifwaya ne mpanga apo benga labombela pamo kabili balailma ne fya kulya ifya kupela ku balanda. Abantu bamo abo baafwilishako bali tendeka ukwisa ku Ibumba Lyabumi kabili balakabila no kwishiba bwino Yesu.

Nyirenda na Masiye balyumfwa bwino sana pakumona ba membala be Ibumba Lyabumi baleishiba ifya bupe fyabo fintu Lesa abapela no kufibomfya mukubomba umulimo wa kwa Lesa mu mushi!

Cikankala nganshi ukwishiba ifyo ili Ibumba Lyabumi libombela pamo, cila muntu onse alakoseleshiwa ukubomfya ifyabupe ifya lekana lekana mukutemwa abantu aba bashinguluka. Ubelenge ili ilyashi na kabili pakuti ushininkishe ukuti walyumfwisha.

“Umwaice umo atendeke ukwisa ku Ibumba Lyabumi, ali uwatalala fye tondolo no mwendo. Pakutendeka nshaishibe ifyo ninga mukoslesha ukubomfya ifyabupe fyakwe, abantu bambi batile takwata nelyo cimo ica bupe. Lelo Lesa afwaya ukubomfya umuntu onse, eico na mwipwishe ifyo atemwa ukucita. Atile ubwangalo bwa mupila wa ku makasa ebo atemwa.

Eico namwebele ukuti alelomba kuli Lesa amwafwe ukubomfya icitemwiko ne talanta lyakwe ilya mupila wa kumakasa ukulanga icitemwiko no kubila Yesu. Imilungu inono ku ntanshi aishile njeba ukuti na tendeka ibumba lya mupila wa ku makasa, aliita na baice na bambi abalumendo na bakashana ukufuma mu nkuta ishingira abo abashalekumanapo pamo iyo. Bakala teya umupila cila mulungu elyo cila mulungu akula landa nabo ukuti umupila waba fye kwati lupwa lumu ulwa kwa Lesa pa mulandu wa kuti umuntu onse uwalateyako alingile ninshi nakwata italanta limo ilyaibela fye. Abaice babili abalumendo bali tendeka ukwisa ku Ibumba Lyabumi pa mulandu we bumba lya mupila wa ku makasa.” - Asisi

Ifyakucita: Umubili wa kwa Kristu

Mu citabo cobe icakulembamo, lenga icikope icikalamba ica muntu.

- Lemba ‘Yesu’ mu mutwe
- Lemba amashina ya bantu bambi mu cilundwa ico ule tontonkanya ukuti ecipalene sana kufyo baba
- Lemba umulandu ubikile ishina lya cila muntu mu ncende muntu ulibikile

Icaku mwenako, umuntu umo kuti aba uwa cenjela ku bulimi kabili kuti asambilisha abanankwe ukulima, lemba ishina lyakwe mu maboko pantu ala bombesha mwi bala. Umuntu umbi uwa cenjela ukusambilisha, lemba ishina lyakwe ku kanwa.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Fwayeni mu citabo cenu icakulembamo apaba ubutantiko bwa malyashi. Ibumba nga nalikwata amapepala no tulembelo ninshi mubebe ukulemba ubutantiko bwa milandu. Nga teifyo, bomfyeni icitabo cenu icakulembamo.

Ebeni abantu ukutontonkanya pa bantu aba mwi bumba nelyo mu mushi wabo, ifyabupe fyabo elyo nefyo benga fibomfya. Lembeni amashhina yabo mu ciputulwa ca butantiko ico mulemona ukuti ecile palana sana kufyo bena baba.

Ukusambilisha: Ni fwe fye twinga lenga ukuti ficitike!

Ibukisha ukuti tuli miti ya maka iya bulungami kabili amabwe ya mweo. Ifwe tuli bantu abo Lesa asala no kubiika mu mushi ku ku temwa no kwa fwilisha abantu bambi. Nga tule subila ukuti abantu ukufuma kunse ebakesa no kubombela pa mafya ya mu mushi wesu, tukalolela no kulolela lelo tapali nelyo fimo ifika citika. Ubu bukaba bwafya ubukalamba sana. Tulingile ukwibukisha ifintu Lesa atulenga ukuti tube elyo kabili tulingile ukuipelesha ukusendapo ulutampulo kukupela ubumi mu ncende yesu.

Ilyashi lya Ibumba Lyabumi

Chalwe* ekala mu Kasempa kabili alikwanisha ukutendeka Amabumba Yabumi yatatu, ilya ntanshi atendeke mu 2016 elyo kabili alatendeka limo cila mwaka. Alesubila ukutendeka na limbi bwangu.

Aile sangwa mukulongana kwa Dignity uko aile umfwa ifyo Ibumba Lyabumi linga leeta abantu pamo mu mushi no kuleeta ukupilibuka kwa fintu. Abwelelemo ku myabo naisulamo ubukabilo

bwa kuya tendeka ifintu ifya kupapa. Ukubomfya ifintu fyakwe no kupimpa, atendeke ukukolonganya abantu mu Ibumba Lyabumi.

Ubwishibilo pa citetekelo mu mushi wakwe bwali ubunono sana, na bantu balemona ulukuta nga icintu cimo ukwa kuya fye umuku umo mu mulungu onse. Lelo nomba ilyo Amabumba Yabumi yakumana Chalwe alakoselesha abantu bonse ukwakana ubumi bwabo, bu mupashi na mafya yabo kuli umo no mubiye pakuti balekoseleshanya mu nshiku ishi 6 isha mu mulungu.

Chalwe akwata icabupe ca bulimi kabili ali cincila sana ukucibomfya pamo nga inshila yakwa fwilamo incende yakwe no kusanga ifya kulya fya bantu mu mushi. Asalile ukuti akula sambilisha ku Ibumba Lyabumi ukufuma mu masambililo ya Imifula Yabulimi.⁵ Itontontonyo lilipo fye lya kusambilila ukulima ukwa cingililwa no kulima amabala ayanono fye aya fya kulya pakuti umuntu onse akwata ifya kulya fyakupela ulupwa lwakwe, ifibusa na bonse abali muku kabila. Amabumba Yabumi aya kwa Chalwe nomba yali belela ukuleta icikopo ca mataba 5 litasi ku ibumba pakuti benga ya pelako no kwafwa abantu mu nshita ya mainsa.

Umulumendo umo mu mushi uwali ni cakolwa wa bwalwa sana kabili talelima iyo, nomba line fye ailundile mu Ibumba Lyabuma limo. Aishileba umwina Kristu kabili balimupokelele mu lupwa lwa kwa Lesa. Pamo nga ulubali lwa lupwa lwa kwa Lesa naena ailwike ukuti alikwata italanta lya kulima elyo atendeke ukulima umusalu wakwe no kupelako ifyakula ku bena mupalamano.

**Amashina lya cinjishiwa pa mulanda wa kusunga inkama*

Ampusho: Ilyashi lya Ibumba Lyabumi

- Bushe finshi mule tontontonyo ukuti efyo ilyashi lya kwa Chalwe lile tusambilishako?
- Nintampulo nshi Chalwe asendelepo?
- Bupusano nshi intampulo shakwa Chalwe shaletetele?
- Nga finshi fya citike Chalwe akana bomfya icabupe ukwafwilisha abantu bambi?
- Bushe umulumendo aumfwile shani ukupokelelwa mu lupwa lwa kwa Lesa mu Ibumba Lyabumi?

Ukupepa

Tulingile ukupepa ukuti Lesa atobaule ukukana ikatana, ukulwishanya elyo no kukana belelana uluse mu mushi wesu. Senda inshita iya ku pepela pa fintu ifi:

- Lombeni ukuti Lesa amilete pamo mu nkuta ishapusana pusana no ku tendeka Ibumba Lyabumi.
- Pepela pa kulwishanya konse ukwaba mu mushi wenu, lombi ukuti fise mukupwa.
- Pepela pa kubelelana uluse apo cile fwaikwa pa fintu fyonse ifya kunuma mu ncende yenu.

Imilimo ya Uno Mulungu

Uno mulungu kumaneni na ba membala ba ntanishi aba mu Ibumba Lyabumi. Tontontonyeni no kulanshanya pamo pa fintu ifyo mulingile ukucita cila umo ukubomfya ifya bupe fyenu pa kutedeka Ibumba Lyabumi pamo. Koselesha cila umo mu ibumba ukutontontonyo pa fya bupe fyakwe na matalanta, ifyo bale fibomfya elyo nefyo benga fibomfya nga ifilundwa fya Ibumba Lyabumi. Nga umo aletwishika, ipusha ibumba limwafweko ukwishiba icabupe cakwe. Uyo muntu limbi talailuka ifyabupe fyakwe elyo kabili kuti akoseleshiwa sana kwi bumba ukubomfya icabupe cakwe.

⁵ Fwailenipo na fimbi: <https://foundationszambia.org/portfolio/foundations-for-farming/>

Kuti waipusha ibumba amepusho aya:

- Bushe umuntu umo ali cenjela ukukutika? Limbi kuti aya no kulanda ku Mfumu no kuilondolwela pa Ibumba Lyabumi ilili no kutendeka, ukumwipusha ifyo aletontonkanyapo elyo nefyo ili ibumba linga fwilisha incende.
- Bushe paliko umuntu uwingepika? Limbi kuti aipika ifya kulya no kwitako abantu ukufuma mu nkuta shimbi, kuti balilapamo no kulanda pa Ibumba Lyabumi no kubepusha nga benga ibimbamo nabo.
- Bushe pali umuntu uwaishiba ukwampana bwangu na bantu? Limbi kuti atontonkanya bwangu pa bantu abo enga landa nabo mu ncende no kubeta ukwisa ku Ibumba Lyabumi.
- Bushe pali umuntu umo uwaishiba ukupekanya bwino? Nalimo uyu muntu kuti ayafwilishako ukupekanya ifya kupitulukilamo libela mu cipande cacila mulungu ica Ibumba Lyabumi, kuti amyafwako ukweba abantu bonse inshita ne cifulo apo Ibumba Lyabumi lisangwa elyo no kushininkisha ukuti namukwata ifintu fyonse ifile fwaikwa mu kulongana.
- Bushe pali umuntu umo uwa cenjela ukutungulula ukulanshanya? Limbi uyu muntu kuti ayafwilisha ukutungulula ukulanshanya ilyo mukatendeka Ibumba Lyabumi na bantu bambi. Mwipusheni nga kuti atemwa ukupituluka mwi sambililo lili no kukonkapo muli cino citabo pamo naimwe icilolelondolola na fimbi pa kutungulula ukulanshanya.
- Bushe pali umuntu uwa cenjela ukushimika amalyashi? Nalimo uyu muntu kuti ayamyafwa ukushimika amalyashi ne filangililo ilyo muka tendeka Ibumba Lyabumi na bantu bambi.
- Bushe pali umuntu uwa kwata icabupe cakupokelela abeni? Nalimo kuti aba emuntu uwakwafwilisha ukupokelela abantu pa ku tendeka kwa Ibumba Lyabumi, kuti alalanda nabeni elyo nabo abali nensoni no mwenso.

Kuti mwakwata amatontonkanyo ayengi ukucila pali ifi, ifi fyaku myafwa fye ukutontonkanya ifyo cila muntu enga bomfya ifya bupe fyakwe!

Uyu mulungu uli ku ntanshi muli no kutendeka Ibumba Lyabumi ukupitila mukwita abantu no kubomfya ifitabo ifyalembwa na ba Dignity pakutungulula ukulongana. Ipusha ba membala bakubalilapo mwi bumba ukupekanya ukubomfya ifyabupe fyabo no kupekanya ifyo bafwile ukucita uno mulungu pakuipekanya.

Ufilembe mu citabo

- Ilyo mwalandile pa fyabupe fyenu bonse pamo, ni nani uyo cali icamwangukila ukulanda ifyabupe faykwe? Ni nani uyo cakosele? Mwa mwa fwile shani?
- Ilyo umuntu aishibe ifya bupe fyakwe nefyo enga fibomfya, bushe acitilepo shani? Bushe alyumfwile bwino? Ukusakamana? Ukupapa?
- Lemba amashina ya bantu abakubalilapo ukuba ba membala wa Ibumba Lyabumi abo mwakumene nabo. Ku ntanshi ya mashina yabo lemba ifya bupe fintu mwalandile ukuti eflyo bakwata pakuti ubafwe ukutendeka Ibumba Lyabumi. Kuti mwamona mu butantiko ku numa.

Ifyakucita na Fimbi

If ifyakucita ifyalundwako fili nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufibika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekutla mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili. Kuti mwasalapo ifyo mulemona ukuti efingamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Tuli bana bakwa Lesa kabili abana bapalana na bafyashi babo. Lesa alitwita ukuba abapalana naena elyo no kutemwa abantu bambi. Tontokanya pa mepusho aya:

- Kuti na bomfya shani amenso yandi pakuti mpalane na Lesa?
- Kuti na bomfya shani amatwi yandi pakuti mpalane na Lesa?
- Kuti na bomfya shani akanwa kandi pakutimpalane na Lesa?
- Kuti na bomfya shani amano yandi pakuti mpalane na Lesa?
- Kuti na bomfya shani amakasa yandi pa kuti mpalane na Lesa?
- Kuti na bomfya shani iminwe yandi pakuti mpalane na Lesa?

Ubusalo 2: Bomfya iminwe yobe pa kupepela umushi obe! Lemba ifya kupepelapo pali cila munwe pe samba. Bwekeshapo amapepo cila bushiku, ukwibukisha cila munwe ifyo ulepilibula.

- **Akamunwe kanono:** Pepela abana banono mu mushi obe ukuti benga pelwa icitemwiko ukufuma mu ndupwa shabo na mumushi wabo
- **Umunwe wa ninda minwe:** Pepela inkuta pakuti shile bombela pamo nokulaimona nga ulupwa ulukalamba lumo fye ulwa kwa Lesa
- **Umunwe wa pa kati:** Pepelako Imfumu, ukuti iletungulula bwino nokubomba ulubali lwaiko ulwa kuleeta abantu pamo
- **Umunwe wa kulutwe:** Pepa ukuti Lesa akwafwe ukutendeka Ibumba Lyabumi ili li nokuba ni ncende ya lupwa elyo ne citemwiko
- **Icikumo:** Pepelako abo abalekeleshiwa lyonse, pepa ukuti babe mu lupwa lwa kwa Lesa no kuti benga langwa icitemwiko no kupokelelwa

Ubusalo 3: Senda inshita yakulolesha mu citabo ca *Imifula 1*. Wishibe sana ifyabamo elyo na 'Ifya kubomfya ici Citabo.' Kuti waesha ukupituluka mu isambililo 1 pantu efyo walatendeka ukucita nombamba line fye na Ibumba Lyabumi ilipya.

6

Ukutungulula
Amabumba
Yabumi aya Maka

Ndeposhapo no lukuta
ululongana mu ṇanda yabo.

Roma 16:5

Ubuyo

Amabumba Yabumi ya kankala sana mukubomba kwa kwa Lesa mu mushi wenu, yalaleta abantu pamo no kulenga imbila nsuma ibe nobumi! Ili isambililo lili no kumyafwa ukutungulula Ibumba Lyabumi mu mushi obe.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukwishiba ukuti amabumba yanono yala bomba bwino ukucila ukushimikila
- Ukusambilila inshila sha kutungulwilamo ukulongana kwe bumba ilinono
- Ukusambilila ifyo Ibumba Lyabumi linga kumana cila mulungu

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontokanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Fintu nshi mwa sambilile mwi sambililo lya fumineko pali cila umo ukubomba ulubali lwakwe mu lupwa?
- Bushe waliya koseleshako umuntu umo uno mulungu pa ku mweba ifyabupe uletontokanya ukuti efyo akwata kabili no kuti alingile uku fibomfya kuli Lesa? Finshi fya citike?
- Bushe walishimikilako umuntu umo ifyo wasambilile uno mulungu?

Ilyashi: Umulilo waoca Amayanda!

Kwali umushi umo ifi mukati kampanga icine cine. Panuma ya kupwa kwa mainsa icani cali cikalamba nganshi ukushinguluka umushi onse. Insoka pamo no tunama twa mpanga fya temwa uku fisama mu cani ukutina akasuba.

Mumushi wine uyu mwali abaice babili ni Precious elyo na Phiri. Icintu ico batemenwe nganshi ukucita aba baice kuya mumpanga mu kwimba tu kapanga. Pa kutila cibangukileko Precious aleoca icani lubali lumo elyo tukapanga cilya twa fulumukila lubali lumbi uko Phiri abeleme ninshi bwangu bwangu ala twikata. Lyonse fye baleumfwa bwino ukucita ifi kabili enshila balekwatilamo umunani wa kutobela. Elyo panuma baleipika no kulya!

Ilingi fye Precious na Phiri balelubila mumpanga ulucelo pa bushiku bwa pa Mulungu. Ku lukuta kwalebaletela icitendwe elyo nokumona uku kokola sana.

Bushiku bumo Precious na Phiri baocela umulilo mumpanga, lelo ubu bushiku tabwali cimo cine pantu kwali umwela ukalamba nganshi. Ilyo umulilo walepya, umwela walengele icimbilimbili cikule nganshi ukucila lyonse. Mukashita fye akanono impanga yonse yaikatililwa no mulilo. Awe wapusumuka.

Precious na Phiri babutawike ukwesha ukushimya umulilo lelo walikabile sana. Umulilo walikulishe sana. Mukashita kanono ngefi awe amayanda ya bantu yamo yaikatilwa no mulilo. Ifipe fya bene fyaba mubusanso.

Precious na Phiri babutukile kumushi ukuti bamoneko aba kubafwako, lelo tamwali bantu mumushi iyo. Baibukishe ukutula cali ni pa Mulungu elyo na bantu bonse bali ku mapepo. Panshita

balefika ku cilonganino, ninshi naba tendeka no kushimikila. Bashitata nabekala lubali lumu nabanamayo nabo lu bali lumbi. Bonse baleumfwa kuli ba kapyunga ifyo bale shimikila. Precious na Phiri baeseshe imiku iingi nganshi ukuti bebe abantu, lelo lyonse balebalesha abati mulepanga icongo. Camoneke ukutila takwali uwaiteyenye ukumfwa kuli aba baice.

Basukile fye ba kapyunga bafulwa baeba aba ukutamfya ababaice ukuti ba fumine panse. Kwaishile ba ashar babili kukwisa talalika abaice. Nomba pa nshita iyi Precious epa kupunda fye abati, “Tamuleumfwa ifyo tulelanda. Amayanda yenu yonse yalapy!” Awe bonse bapeshiwe amano epa kufulumuka ulubilo bonse kumushi naba sakamana ukuya mona ifile citika.

Awe ica cine fye, amayanda ayengi nayekatililwa no mulilo. Awe abafumine mu lukuta babombebele capamo ukushimya umulilo ulya. Kwena bali puswishe ko amayanda ayengi fye nefipe ifyalimo. Lelo amayanda yamo yalipile pamo ne fipe fya bantu fyonse ifyalimo.

Abantu kalipe sana kabili baipwishe abaice abati, “Cinshi tamwa cilandila bwangu?” Precious na Phiri ba tendeke ukulila. Elyo batile, “Mukwai twa cilaesha ukulanda lelo tamwacilafwaya ukumfwa kufyo twaciba tulefwaya ukumweba. Mwacibiika amano yenu kukumfwa ku mashimikilo.” Nangu line ni Precious na Phiri eba pusumwine uyu mulilo, balibalekelele bwangu bwangu kabili abantu babombebele pamo ukwafwa abalufishe ifipe fyabo na mayanda yene mubusanso bulya. Abantu bonse basuminishenye ukutila ukufuma panshita ilya ine ba kulatekanya no kukutika kuli umo nomubiye!

Amepusho: Umulilo waoca Amayanda!

- Bushe finshi uletontonkanya ilyashi lya kwa Precious na Phiri lile tusambilisha?
- Bushe kwali uwa kutike kuli Precious na Phiri? Mulandu nshi tabaumfwilileko?
- Bushe nga bupusano nshi bwalipo nga cakuti balyumfwile kuli Precious na Phiri?
- Bushe nga bupusano nshi bwalipo nga cakuti Precious na Phiri bali ne ncende mu lukuta?

Ukusambilisha: Amabumba Yanono mu Cipingo

Mucipingo tula belenga pa mulandu wa bena Kristu abalelongana mumabu yanono mumayanda yabo atemwa muncende shimbi. Ibumba linono lili pamo fye nga Ibumba Lyabumi lintu tulelandapo lyonse mumasambililo yesu. Libumba lya bantu abakumana lyonse ukuti bacite ifi:

- ukusambilishanya mu Cipingo
- ukulanshanya ifya bwikashi buno
- ukwibukisha Kristu no kukwata isenge
- uku pepela pamo
- ukwafwana, mundalama ne fintu fimbi
- ukutonda Lesa
- ukubila pamo⁶

Mukwai ifi twamona pa mulu emilimo tubomba mu Mabumba Yabumi.

Abantu abengi bacilli bala twishika ukwafuma itontonkanyo lya kulongana mumabumba yanono. Mukwai catendeka fye na bena Kristu bantanshi abo tubelenga mu Cipingo. Inkuta shantanshi isha mu Cipingo nakuba fye tabali amabumba ya kalamba nganshi iyo, ilingi tabalecila pa mabumba ya

⁶ Pastors.com/Rick Warren, 2012. *Seven Marks of a Healthy Small Group*, Casangilwe 28 June 2017. Fisangwa apa <http://pastors.com/seven-marks-of-a-healthy-small-group>

bantu 50. Nga mwabelenga inkalata ya ku bena Galatiya, yalembeelwe kwi bumba lya bantu abanono nganshi ukucila pa fyo mwingelenganya.

Abena Kristu bantanshi balekumanina mumayanda, mulubansa lwa panse ye tempele nelyo fye na mu ma synagoge yaba (inkuta sha ba Yuda). Tabalekula amayanda ya ma pepo nga fintu ilelo tulekwata iyo. Nakuba, takwalumbulwa ama yanda ya mapepo aya bena Kristu mu Cipingo Cipya. Abena Kristu balelongana fye mu mayanda yabo amabumba yanono. Twalamonako ifilangililo fibili mu Cipingo.

Ilembo lya mu Cipingo

Inkuta shalumbulwa mu Nkalata ya ku bena Roma elyo na kuli Filemone shali mumusumba wa Roma elyo na mu Kolose. Ishi inkuta sha lekumana fye muma yanda ya bantu, te mu filonganino iyo.

³Ndeposhapo Prisila na Akwila ababomfi banandi mu mulimo wakwa Kristu Yesu. ⁴Aba bantu pa mulandu wakumpususha, tabatiinine no kufwa kwine. Kabili teine neka mbatasha, lelo ne nkuta shonse sha Benafyalo nasho shilabatasha. ⁵Ndeposhapo no lukuta ululongana mu nganda yabo.

Ndeposhapo na cibusa wandi Epeneto e muntu wabalilepo ukusumina muli Kristu mu calo ca Asia.

Roma 16:3-5

Twalembela uyu kalata na ku lukuta ululongana mumobe, na kuli nkashi yesu Afia, na Akipu uulwa ubulwi bwa Mfumu pamo na ifwe.

Filemoni 1:2

Cili icalungama nganshi ukulongana kwa Ibumba Lyabumi mwibumba linono mu mushi wenu. Cibelesho icafuma mu cipingo.

Ilyashi: Umulumbe wa Ma Supuni Ayatali

Ibumba lya bantu mu mushi umo baile mukwikala ku ncende iipya mu mpanga. Bonse bali aba sansamuka pa kutontokanya ifyo cikaba ukutendeka umushi upya ne shuko lya bwikashi ubupya. Basangile incende apakwikala apali amenshi ayasuma ukufuma mukamana, ifimuti ifitwala imisango ya fisabo ifya pusana pusana no mushili uwa mufundo uwa kukusha ifilimwa fyabo bwino. Bapangile imitebeto ya fyakula ifya nona kabili basekelele pa kulya ifya kulya. Lelo bali no bwafya: bale fwaikwa ama supuni ya kulilako ifya kulya, lelo ama supuni ba kwete yali yatali icine cine, yalepele ukucila na maboko yabo!

Cila nshita ya cakulya ilbumba lyale kalipilako fye no kumfwa insala pa mulandu wakuti cila nshita ya ca kulya balefilwa ukulya nelyo fimo pantu balefilwa ukubika ama supuni yabo mu kanwa. Basuka baonda no kubutuluka ku mulandu wa nsala balayumfwila ububi abene beka. Umushi upya waleka ukuba incende iisuma umwa kwikala.

Na mayo umo atile kufwile ukuba inshila iisuma iya kulilamo ifya kulya ifyo balepekanya. Cila umo ale fwaya ukulya fye eka, lelo ukubombela pamo kuti basanga ubwasuko. Inshita yakulya iya konkelepo, na mayo asendele supuni yakwe iitali abika mu mbale ya fyakulya, mu cifulo cakuti atwale mu kanwa kakwe atwele kuli shi bantu umo uwaikela lubali lumbi ukuti amulishe. Alipapile lelo alilile ifya kulya ifyali pali supuni yakwa na mayo elyo amoneke no kuti na sekelamo! Bonse balimwene ifya citike kabili ba fwaile ukulya nga ulya shi bantu, lelo ilyo ba mwene acita ifyo fine

na kabili bailwike ukuti balingile ukubika ifya kukabila fya bantu bambi pa ntanshi kabili bonse balingile ukubombela pamo. Abantu na bambi banono ba tendeke ukutwala ifya kulya pa bali mupepi nabena uku ba balishe elyo nabo ifyo fine babalishishe ku banabo.

Abekala mushi basuminishenye ukulailisha ifya kulya lyonse pa nshita ya cakulya kabili na bantu bonse nombamba balalya no kwikuta nokuba no bumi ubusuma! Umushi waishileba incende iisuma umwa kwikala elyo na bantu bonse batendeke ukutemwana no kwa fwana.

Ili ilyashi lile tusambilisha ukuti twali kwata ishuko lya kubomfya ifyo twa kwata mukwafwa abantu bambi, lelo ubwafya bwa kuti inshita ishingitwala fye pa fya kukabila fyesu. Umushi umo wine kuti wakwata ifibombelo fimo fine kabili no kucitila abantu ifisuma pakuti umuntu onse asakamanwe NELYO kuti baba bakaitemwe kabili yaba ni ncende iyabipa kabili iyakosa ukwikalamo ku bantu bonse.

Nalimo waliba mu lukuta umo bakwata ukulongana kwa mabumba yanono nakale fye. Bushe muli nokula kumana fye pa lwenu mwebene nelyo Lesa alemipusha ukukumana mu musango uwapusanako pa mulandu wa bantu bonse aba mu lukuta lukalamba ne cipanda?

Kuti mwa tendeka Amabumba Yabumi mu mushi obe umo abantu bonse bali abapokelelwa, te mulandu no lukuta uko balefuma ukusambilishanya pali Yesu, ukukula no kutemwa abantu bambi. Cimo fye nga mu lyashi lya ma supuni ayatali kuti mwaikatana na bantu abafuma ukwa pusana pusana no kusambilila pali Yesu. Bushe kuti mwa bombela pamo pa mulandu wakuwamina incende yenu?

Amepusho: Umulumbe wa Ma Supuni Ayatali

- Cilangililo nshi mwamonapo ica bantu ababombele pamo ukupwisha ubwafya bwabo bonse pamo?
- Bushe finshi uletontontokanya ukuti efilenga abantu ukukana bombela pamo inshita ishingitwala?
- Finshi finga koselesha abantu ukubombela pamo inshita ishingitwala?

Ilembo lya mu Cipingo

Inkalata yakwa Yakobo mwaisula fye ukwafwiwa pafyo tulingile ukulabomba elyo no ku pandwa amano. Kumo ukusakamana kwa kwe kwa kuti abantu inshita ishingitwala taba fwaya ukubika icitetekelo mumilimo iyo, balandapo fye! Amabumba Yabumi kuti yaba ni ncende ukwa kwafwila abantu ukutontontokanyapo no kubika icitetekelo mu milimo, kuti bacita ifi pamo naba bantu bambi.

²²Mwilaibepa mukupelelafye pakumfwa amashiwi yakwe, lelo mulecita nefyo yalemweba.

²³Umuntu uumfwafye amashiwi lelo tacita ifyo yalemweba, aba kwati muntu uuilolesha pa menso mu mulolani. ²⁴Cilya apwa ukuilolesha afumapo, apopenefye alaba nefyo amoneka.

²⁵Lelo umuntu uulolekesha mwifunde ilyapwililika ilitulenga tube abantungwa, kabili akonkanyapo ukulinakila, tapelelafye mukumfwa alaba nako lelo alecita ifyo omfwa, ninshi Lesa akamupaala muli fyonse ifyo alecita.

Yakobo 1:22-25

Amepusho: Uku cila pa kumfwa fye

- Finshi uletontontokanya ilembo ili ilya mu Cipingo lilepilibula kabili finshi Yakobo ale tukoselesha ukucita?

- Finshi finga citika nga twalicitile ifyo?
- Kuti mwa biika shani icitetekelo mu ku bomba?
- Bushe Ibumba Lyabumi kuti lya afwilisha shani abantu bambi ukubika icitetekelo mu ku bomba?

“Muli ili ilembo Yakobo aletukoselesha ukwi bukisha amashiwi tubelenga mu Cipingo no kuyabiika mu kubomba. Nga tule cita ifi ninshi tuli no kupalwa muli fyonse ifyo tulecita. Kuti nacita ifi ukupitila mu kubelenga Icipingo no kutontokanya pa fyo Lesa alenjipusha ukubomba elyo no kuficita! Kuti twa cita ifi naifwe mu Ibumba Lyabumi. Ukwa fwilisha abantu bambi ukubiika icitetekelo cabo mukubomba nde fwaya ukutendeka ukubepusha nga cakuti balicita ifyo batile bali no kucita no kubafwa ukuficita.” – Asisi

Ukusambilisha: Ifyo tusambile ukufika apa

Ukufika apa twa sambilila ifi:

- Ukukumana pamo mu mabumba ayanono, pamo nga Amabumba Yabumi, ni nshila ya mu cipingo
- Amabumba Yabumi ni nshila iyo abantu bonse benga belamo no lubali mu lukuta
- Amabumba Yabumi ni ncende ukwa kusambilishanya pa fya mu Cipingo, ukwakana ubumi, ukwibukisha Yesu no kukwata isenge, ukupepela pamo, ukwa fwana mu fya kukabila, ukupela indalama ne nshita, uku shinshimuna pamo elyo no kubila pamo
- Amabumba Yabumi ni nshila yakwa fwilamo ulukuta lonse ne cipanda
- Amabumba Yabumi yalapokelela abantu bonse abafuma ku cifyalilwa ne ncende isha pusana pusana
- Amabumba Yabumi yalafwilisha abantu ukubika pamo icitetekelo mu kubomba

Kanshi muku supula: Amabumba Yabumi yalola mukutula umuntu onse aliba no lubali mu lukuta, ukwisa pamo, ukusambilila, ukupokelela, ukwafwilisha abantu bambi no kubiika icitetekelo pamo muku bomba!

Ukusambilisha: Ifya kutungulula Ibumba Lyabumi

Muli ici cipande twala sambilila ifya kukondenanya no kutungulula Ibumba Lyabumi.

Where and When to Meet

Ibumba lya bumi kuti lyakumanina apali ponse fye mu mushi. Kuti bakuma nina mwisamba lya cimuti, pa sukuulu, mu ka yanda nelyo mu cibansa. Icakuloleshapo fye cakutula ilingile yaba incende uko bonse bali nokuba aba angukililwa ukusangwako ukwabula ubwafya ne nshita iyalinga kuli bonse. Cawama ukuka na bomfya icilonganino nga na mumona ukutula bamo cikaba kosela ukwisako.

Ifyakutungulula ukulongana kwa Ibumba Lyabumi

Mukulongana kwa lukuta bakashimika ebalanda SANA BEKA na bantu bekala fye no kukutika. Limo limo abantu tabomfwa kufyo bale shimikila limo kuti na banaka tabaleumfwa nakalya. Ilingi fye takuba neshuko lya kwipushako amepusho iyo. Abantu basambilia fye ku ntungulushi.

Ku Ibumba Lyabumi intungulushi ili no kulanda PANONO FYE ukulondolola ifintu. Kulingile kwalabako ukulanshanya pamo bonse umo ifintu filolele. Abantu bali ngile ukwipushako

amepusho. Abantu kuti bapepela pamo pa fintu ifile bapamfya atemwa pa fya kupyungila Yesu munshila ishisuma. Kuli nokuba ishuko ilya kulolesha mu cebo ca kwa Lesa no kuitontontanishisha pafintu cile pilbula mummye yabo bonse umo umo.⁷

Beni cibusa: Cikankala ukukumanya abantu mukati ka nshiku ilyo takulaba ukulongana kwa Ibumba Lyabumi

Cikankala sana ukuti ukukoseleshanya kwesu te lintu fye twa kumana ku Ibumba Lyabumi. Kuti nalimo umuntu umo nakwata ubwafya nelyo alekabila ukukoseleshiwa ukubomfya ica bupe ico Lesa amupela. Nga kakondenanya we bumba nelyo membala uwa cetekelwa mwi bumba, kuti watandalila ba membala we bumba cila mulungu. Ici cikumine fye nabantu abesa kwi bumba nomba tabalaba abena Kristu. Batandalile, kwateni inshita nabena iya kubakoslesha. Ici cili no kubakoselesha.

Ibumba lilingile ukula kumana lyonse kabili pa nshita iya linga

Ukulongana kwa Ibumba Lyabumi takulingile kwa cila pa nshita ya ma awa yabili. Uyu musango abantu kuti balaisa ukwabula ubwafya. Kabili cilingile ukulaba pa nshita imo ine cila mulungu. Nga tatulekumana cila mulungu abantu bala nenuka. Nga cakuti tamulekumana lyonse lyonse abantu baka naka bwangu. Nangu fye ni mumishi ya mu mpanga ya Africa umo inshita taikonkwa sana, ifi fintu fikankala.

Ifyakucita: Ubwangalo bwa Kampombwa⁸

Kabuleni akampombwa, nga na mukwata kamo, nelyo akacisabo kamo. Twala londololako ifintu fimo ifinga citika mu Ibumba Lyabumi.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Ilyo cino cipande ca milomba ukuba nga abaleangasha akampombwa na bantu bambi, kuti mwa angala ici na bantu bambi no ku bomfya akampombwa pa kulondolola ifikomo. Ici cilepilibula ukuti muli no kusenda inshita ukwangasha akampombwa mweka fye, inshita imbi mwalaiposelako no muntu umo elyo inshita imbi mwalaiposela na bantu bonse mwi bumba lyonse. Koseleshako abantu ukuiposela umo no mubiye mu cifulo cakubwesesho kuli iwe weka.

Elenganyeni ukuti muli na Ibumba Lyabumi kabili mule tungulula icipande ca kusambilila. Tendeka ukwangasha akampombwa weka fye, ukukaposa mu mulu elyo no kukekata na kabili.

Nga uleteya akampombwa weka fye niinshi uleumfwa bwino kwena lelo tapali nelyo umo uulesambilila ifya kuteya. Panuma ya nshita inono fye abantu balatendwa ukutamba ilyo uleteya weka. Ifi efyo ciba intungulushi ye bumba nga ilelanda sana yeka. Panuma yakashita fye abantu balaleka ukumfwa kabili bakeshiba fye utunono.

Nomba esha ukucita kwati muleiposela akampombwa no muntu umo – kuti walaposa ku cibumba pakuti kale bwelela kuli iwe.

Nga uleangasha akampombwa no muntu umo uyo ena kuti aishiba ukuteya akampombwa. Limbi kuti alaipusha amepusho nelyo nalimo kuti alondolola ilembo lya mu Cipingo ifyo lilepilibula mu

⁷ Icilangililo ca 'Ukulanda panono elyo na Sana' cafumine mu Ukulimbwa muli Yesu Icitabo ca kusambilisha Ibumba. Revd. Dr. A. Morgan. The Mathetes Trust. (www.rootedinjesus.net)

⁸ Ici cangalo cafuma mu The Alpha Course Training Session: Ifya Kutungula Ibumba Ilinono. Alpha International.

mweo wakwe. Naibimbamo mu bwangalo. Lelo, ninshi ni uyu wine fye elyo naiwe. Abantu bambi bonse tabaibimbilemo elyo ni we wine fye weule sambilisha no kulanda weka.

Nomba cita nga uuleposa akampombwa ku bantu bonse mwi bumba nabo balekubwesha – kuti walaposa ku fibumba fibili nelyo fitatu mu muputule.

Mu Ibumba Lyabumi cisuma nga abantu bonse na babimbwamo. Nomba membala onse uwe bumba nakwata ishuka lya kwipusha amepusho no kulanda ifyo ilembo lya mu Cipingo lile pilibula mu mweo wakwe. Bonse bale sambilila. Bonse naba ibimbamo. Ici cisuma sana.

Lelo inshila iya wamisha no kucilapo yakuti kasambilisha taleasuka amepusho yonse eka. Cisuma nga cakuti inshita imo abantu abene baleasuka amepusho yantu abanabo bale ipusha elyo no kulondolola ifyo bacitile pakupwisha amafya yabo. Kuti mwaelenganya kwati ibumba lya bantu lyonse lileiposela akampombwa, ukufuma ku muntu umo ukuya ku mubiye ifyo fine. Iyi enshila isuma iya bwangalo bwa kampombwa.

Amepusho: Ubwangalo bwa Kampombwa

- Ninshila nshi iya kuteya akampombwa, nelyo ukutungulula ibumba iya fwilisha abantu bonse ukuibimbamo no kusambilila bwino?
- Bushe waibukisha inshita imo ilyo wa sambilile ifintu fimo mwi bumba umo bapekenye pamo nga ifi fine? Nga efyo, finshi mwa sambilile kabili caleumfwika shani ukusambilila mu musango uyu?

“Nali uwaapelesha sana ukuti nkalatungulula Ibumba Lyabumi. Nale tungululapo ifintu na ku lukuta lwesu. Lelo ilyo na tendeke ukutungulula Ibumba Lyabumi naishile sanga ukuti kanshi na fipusana sana pa mulandu wakuti Lesa ale fwaya abantu bonse ukulandapo, teine neka fye iyo! Nalingile ukusambilila ukwafwa abantu bambi ukwasuka amepusho no kuleka bonse balandapo. Nomba abantu balesa kuli ine na matontonkanyo aya kushinshimuna nelyo ukupela indalama ku bapina.” – Agnes

Ukusambilisha: Amafya Ayaseka Nefya Kuyapwisha

Kuti mwaba amafya mu mabumba yamo ayo intungulushi ilingile ukupwisha pakuti ibumba libe ilya kosa. Ibumba nga lya tendeka ukwenda bubi bubi abantu teti bakoseleshiwe ukwisa iyo.

Ifi efilangililo fimo:

Umuntu alalanda landa sana

Muleibukisha ifyo mwacila angala akampombwa pa kulangilila ukulanshanya kwe bumba? Elenganyeni nga cakuti umuntu umo acikata akampombwa eka kabili tale fwaya ukukabwekeshamo nelyo ukuposa ku munankwe. Inshita ishingira kulaba umuntu umo mwi bumba uufwaya ukwasuka amepusho yonse eka elyo no kulanda pa fintu fyonse. Kuti alanda icakuti talepela abanankwe ishita yakulandapo nelyo fimo.

Nga intungulushi, kuti wacita shani pa fya musango uyu? Kuti walanda shani pakuti aleke?

Nga watila, “John walanda sana nomba leka ukulanda,” bushe John kuti aumfwa shani? Kuti aumfwa ububi limbi teti abwele na kwibumba.

Kanshi kuti walanda mu musango uyu, “Bwasuko ubusuma John nomba nga bantu bambi bena balelanda shani pali ici?” John teti omfwe ububi kabili kuti aishiba ukuti nomba alingile ukutalala no kuleka na bambi balandepo.

Umuntu uwa nsoni uushifwaya ukwasukapo amepusho nelyo ukulanda

Elenganyeni ukuti muleposa akampombwa mwi bumba elyo umuntu umo lyonse mule mucilila fye nelyo talefwaya ukwikata akampombwa. Uyu muntu talefwaya ukulanda, nalimo wansonni sana nelyo umwenso wakulanda ifya lubana.

Kuti walanda shani pa kwa fwilisha uyu muntu ukuti alelanda?

Nga watila, “Ninshi taulandila, tawa kwata amano?” Anna kuti aumfwa ukusalulwa kabili nalimo teti abwele kwibumba. Kanshi kuti walanda munshila iyi, “Anna ulemoneka kwati kuti walanda ifisuma. Bushe naukwata ifya kulanda pali ifi?” Nalimo kuti aumfwa ubuntungwa ukulandapo.

Inshita shimo abantu kuti batila, “Iyo, nshilefwaya ukulanda nelyo cimo.” Nga caba ifyo lekeni fye baleumfwako. Inshita ishingi panuma yakuti amabumba yalongana pa nshita iyalinga abantu balashipa kabili kuti ba tendeka ukulandapo nabo bene mu milungu ya ku ntanshi.

Umuntu uwatila ubwasuko bwa bufi

Umuntu nga alanda ifya musango ifi, “Nsha sumina ukuti Yesu ni Lesa.”

Ninshi kuti wayasuka mu musango uyu, “Naine wine eflyo nale tontonkanya mpaka ne lintu na mukumenye kabili aishile pilibula umweo wandi” nelyo “Ifwe bambi pano twasumina ifya pusanako, kanshi na tukonkanyepo ukusambilila no kumona ifyo Icipingo cili no kutusambilisha.”

Nga cakuti umuntu alanda ifintu ifyalubana sana kuti watila fye pamo nga ifi, “Awe ico naco cakusekesha sana kabili nshabala umfwapo ifya musango uyo nakalya.”

Bushe kuti aumfwa shani nga watile, “Naulu fyanya, kuti wasumina shani ifya musango uyu!” Kuti camu mfwisha ububi sana. Limbi teti abwele na kwi bumba elyo kuti mwalufya ishuko lya kulanda naena icine ca kwa Yesu. Mwi sakamana pa bantu ukwishiba ifintu fyonse mu mulungu umo. Banono sana fwe besa mukwishiba Yesu mukashita akanono. Abengi ifwe tu sambilila panono panono.

Abantu abale cincintila Ibumba Lyabumi

Inshita shimo abantu balacincintila Ibumba lyesu llyabumi mu mushi. Abantu balatunganya bwangu. Inshila iya wamisha ukucifya ifi kulanshanya na bantu bwino bwino elyo no kupepelapo. Beni abakakulwa pa fintu mule bomba elyo no musango mule bombelamo. Sendeni inshita ya kulondolola ku bantu. Nga mwaumfwa ifishili bwino shininkisheni ukuti mwa londolola bwino ku bantu abo mwaumfwile. Twali monapo ifi fya cimfiwa inshita ishingi sana.

Muleibukisha ilyashi lya kwa Precious na Phiri pa ku tendeka kwe sambililo? Nga cakuti abantu mu mushi balyumfwile kuli bena umushi nga walishile pamo, elyo ne cacila Precious na Phiri nga balikwete incende mu lukuta nga tabale angala no mulilo ilyo abantu bonse bali ku lukuta!

"I Nali no mwenso ukutungulula Ibumba Lyabumi lelo Lesa ampele ukushipa ukucita ifi, kanshi nombamba ndo mfwa bwino sana! Ifitabo ba Dignity bapela fintu fya anguka sana kabili fila fwilisha apakalamba. Nalikulilako no kushipa kabili nali tendeka nokusambilisha abantu bambi ukutungulula ukulongana pakuti nabo baka tendeke Amabumba Yabumi."

– **Mutambo**

Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

Mabo* ali ni ntungulushi ya Ibumba Lyabumi elyo alefwaya ukushimika ilyashi Iya kwa Noah kwi bumba umulungu umo. Alefwaya ukuti cikabe ca kwibukisha, ukubimbamo bonse kabili icisuma sana pakuti bakale ibukisha ilyashi nokulibika mu kubomba. Apekenye ukuti ali no kubomfya inshila yakwangala ngo bwangalo, ali no kuipanga kwati ni Noah alelanda na Lesa pa foni.

Eico ku Ibumba Lyabumi aiminine ku ntanshi nokuipanga nga umo uulelanda pa foni kuli Lesa. Alandile ilyashi ukuba mulubali Iwa kwa Noah ukwankula ku fintu Lesa aleweba ukucita. Ishiwi lyakwe Iyaleti Iya luma sana kabili Iyapona panshi, ala shinguluka ale enda no kubutuka limo limo. Abantu bonse bali tondolo bale kutika bwino, ba mwene ukuti naciwama sana no kusekesha elyo nokuti calengele ilyashi ukuba Iya wama sana. Bailwike ifyo Noah ali uwapama pakuti acite ifyo Lesa amwebele.

Intungulushi naimbi yale tamba Mabo aleangala ili ilyashi. Alitemenwe sana kabili asalile ukubomfya iinshila ukusambilisha Ibumba Lyabumi lyakwe amalyashi yambi!

**Ishina lyali cinjishiwa pa ku cingilila inkama*

Ukupepa

Lemba mu citabo cobe icamilimo ifintu fyonse ifyo uleumfwa bwino pa mulandu wa kutendeka Ibumba Lyabumi elyo ne fintu fyonse ifyo ulesakamana pa mulandu wa kutendeka Ibumba Lyabumi. Landa kuli Lesa pa kusansamuka kobe no mwenso untu ukwete elyo ulombe amano yakwe no butungulushi. Umwipushe akulange abantu abo ulingile ukwita kwi bumba.

Imilimo ya Uno Mulungu

Ni nshita yaku tendeka Ibumba Lyabumi ilipya! Ulingile ukubika inshita, ubushiku ne ncende apa kukumanina. Tontonkanya pa mabusalo wapangile pa Iwa ncende ne nshita apa kukumanina apali apa anguka ku bantu bonse ukwisa.

Ipusha abantu abo abalekwafwako ukupekanya ibumba lyobe ukuya no ku londolola bwino pa Ibumba Lyabumi ku bantu mu mushi abo abaitilwe. Limbi kuti waita nabo bene abo waishibana nabo elyo nabo abo abalekeleshiwa mu mushi pa mulandu wa fintu fimo fimo. Ili lishuko lyakuti benga pokelelwa mu lupwa Iwa kwa Lesa.

Kuti cawama ukwita abantu ukufika 20 ku Ibumba lyobe ilipya. Balondolwele ifyo caba ne fikala citika ilyo mwa kumana.

Kuti mwa bomfya **Imifula**, icitabo icalembwa na ba Dignity pa kutungulula ukulongana kwe Ibumba Lyabumi. Mwalibelengapo panono pali ifi mu ciputulwa cafumineko pa Ifibombelo fyesu, **Ukupekanya Abantu Bakwa Lesa**. Nga tamukwete ici citabo ca **Imifula**, kuti mwalanda ku muntu ulya mulanshanya naena nelyo ku mubomfi wa Dignity nelyo ukulanda naifwe pali iyi email apa hello@dignityonline.org.uk nelyo pa WhatsApp +447340573937.

Ufilembe mu citabo

- Bushe mwali kumana nga Ibumba Lyabumi uno mulungu? Finshi fya weme?
- Fintu nshi mwinga bomba mu musango umbi umulungu uleisa?
- Ilyo ulepekanya ukutendeka Ibumba Lyabumi, mwalilanshenye ifyabupe fya fyenu bonse. Mwa fibomfeshe shani if uno mulungu?

Uno mulungu, pekanyeni ukulanda no muntu wenu

- Bebeko abantu abo uletontokanya ukuti ebo Lesa alekutuma ukuya bilila imbila mu ncende yenu.
- Lanshanyeni ifyo mulemfwa palwa kuya tendeka Ibumba Lyabumi.
- Pekanyeni amepuso yonse yantu mwinga kwata pa mulandu wa Dignity nelyo pa kutendeka Ibumba Lyabumi.

Ifyakucita na Fimbi

If ifyakucita ifyalundwako fili nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufibika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekutila mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili. Kuti mwasalapo ifyo mulemona ukuti efigamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Ipusha abanobe 3 nelyo 4 ukwangala ubwangalo bwa kampombwa. Pitulukeni munshila shonse no kwangala ubwangalo mu nshila shonse, ulondolole ku banobe ifyo cila nshila ilepilibula.

Ubusalo 2: Belenga ifili pe samba ifya pusana pusana ifinga citika ku Ibumba Lyabumi, uloleshe kunuma ku fintu mwa sambilile no kutontokanya ifyo winga citapo ifi nga fya citike.

1. Panshita fye iyapitile nomba line ukulongana kwale senda ama awa yabili na bantu baletendwa no kuleka ukumfwa bwino. Naumona nomba ukuti icilelenga ifi mulandu wakuti ba membala babili balalanda sana kabili balafumya no kulanshanya ku filelandwapo. Kuti wapwisha shani ubu bwafya na ba membala aba babili?
2. Membala umo ewasuka fye eka amepusho yonse, alipimpa sana lelo ulafwaya ukuti na bambi nabo bakwate ishuko Iya kwasuka amepusho. Finshi winga cita?
3. Umo membala alesha ku Ibumba Lyabumi pa milungu isano nomba, lelo talandapo nelyo cimo pa nshita ya kulanshanya. Kuti wa mukoselesha shani ukuti alelandapo?
4. Pa nshita ya kulongana membala umo alanda ati ena tasumina muli Yesu iyo. Kuti wa asuka shani?
5. Membala umo akweba ukuti ali sana na mafya pa lupwa wakwe. Kuti wa mwafwa shani?

IFIBOMBELO: Ube Umucemi

Kwali kapyunga umukote umo uyo waletungulula ulukuta ulunono mu mushi wakwe. Uyu kapyunga atungulwile ulukuta pa nshita iyitali kabili nomba na kota no kukota. Eico kanshi alepekanya ukuleka imilimo elyo ali na mapange yakubikapo umwana wakwe pa mulimo.

Papitile fye imyeshi inono ilyo umwana wakwe aishile ukufuma ku kalale. Awe uyu muntu ali uwapusana sana na wishi munshila ishing. Umushi onse wamoneke ukusekelela ilyo aleisa lyonse muli ka motoka kakwe na suti na fwala ubusaka. Bonse mukati ka mitima baleti fye uyu kapyunga mupya akalaposa indalama ishing nganshi, ukubafwilisha elyo no lukuta lwabo lukalamoneka nga shilya inkuta bamona nga baya ku kalale.

Ukulongana kwa kubalilapo uko uyu mwana ba kapyunga atungulwile kwali weme icine cine. Aebele ulukuta lwakwe amapange yantu aishile nayo pali ulu ulukuta. Alekabila ukukula icilonganino icikalamba sana pa kati fye ka mushi. Alikwete abanankwe ku fyalo fya kunse abali no kumwafwako ukushita ifilimba ifipya ne fibombelo na fimbi. Awe bonse baleti fye uyu wena 'Muntu wakwa Lesa' icine cine.

Pakuti umwaka upwe awe no lukuta lwa cinja fye apakalamba. Kapyunga afikilishe icimonwa ca cilonganino icipya kabili aumfwile no kuti ulukuta lwakwe lulebomba bwino sana. Cila Sondo, abantu ukufuma mu ncende shonse baleisa ku kulongana ilyo aletungulula ubusaka ku ntanshi ya bantu bonse. Ukumona fye kunse, ifintu fyonse fyalemoneka fye bwino lelo ukuya mukati sana amafya emo yali ayakalamba sana.

Uyu kapyunga munono aliitemenwe sana kabili akwatishe sana amaka elyo tafwaile ukucetekela umuntu nelyo umo mu lukuta lwakwe ukubomba icintu conse. Intungulushi sha lukuta bali ba nankwe sana lelo tafwaile ukucetekela umuntu nelyo umo mu lukuta iyo. Ifintu fyonse mu lukuta fya lecitwa ifyo alefwaya kabili nga umuntu umo afwaya ukulanda ifyapusanako nelyo ukwafwilishako ninshi bala mubika pa mbali nelyo ukumulabako fye. Pa mualandu waico, takwali nelyo umo mu lukuta uwalekula mukwishiba Yesu munkushika

Uyu mulumendo alefwaya lyonse ukuti ba munakile. Panuma ya nshita aishileba ne cilumba sana elyo kabili abantu batwalilile fye ukumfwa kuli wene, nangu nalyo line alibasulile sana. Kabili ali ni bumbi munda. Mukushimikila kwakwe ale eba abantu ukukana onaula imyeo yabo mukunwa no kuya kukusefya ilyo ena inshita ya bushiku aleya ku ma bala na ma kalabu munkama.

Ukupita kwa nshita, uyu kapyunga munono bamu pele incito yakuya bomba pa lukuta ulukalamba mu kalale. Ukukabila kwakwe nomba kwali fikilishiwe! Bulya bwine ubushiku, alongele fye utupe twakwe no kuya aya ukwabula ukulanda ku muntu nelyo umo. Tatontonkenye ukuti ulukuta alipo lwali lukankala apo enga twalilila ukubomba na bekala mushi taba mumwene libili iyo kabili ici cali bacenene apakalamba pa mulandu wakuti alubile fye no kukana laya. Pa mulandu wa kubulwa ulupwa na

masambilisho mu lukuta capilibwile ukuti abekala mushi tabapekanishiwe ukuba ulukuta abene beka. Ulu ulukuta lucili luli na mafya ukufika ne lelo line.

Ili lyashi cilangililo icikankala ica fintu ubutungulushi bushifwile ukuba. Uyu kapyunga ali ne cilumba, imisula kabili uwatemwa ulukakala. Alefwaya abantu bonse ukula mukonka fye pamo ne mitekele yakwe, ifyashala fyonse tafyali ifikankala kuli ena iyo. Abikile fye amano pakumona ifilubo no kukana sakamana abantu eico talebafwa ukukula mu milimo na mu citetekelo.

1 Petelo 5:2-4 yalitantika ifikomo ifilangilila ifyo intungulushi ya cine ilingile ukuba.

²Kanshi mulecema umukuni uo Lesa amupeela ukwangalila, teico pantu muli nokubomba lelo nico mulefwaya ukubomba ifyo Lesa alefwaya mubombe. Mwilabomba icofye mulefwaya amalipilo iyoo, lelo mulebomba ico mulefwaisha ukutumika. ³Mwilaumya bufumu ku bantu abo mwapeelwa ukubaka, lelo muleba icilangililo icakuti umukuni wakwa Lesa ulepashanya. ⁴Ilyo Kacema mukalamba akamoneka, elyo mukapeelwa icilambu icacindama icishakonaika.

Intungulushi ba shilondolola ukuba nga bakacema aba cema impanga shabo. Inshiku shonse, batungulula impanga shabo mu nshila isha lungama. Ba tungulwila impanga shabo ku mulemfwe uusuma pakuti shilye, na ku menshi uko shinganwa kabili bala cingilila impanga ukukana sansawa ne fiswango. Baka cema balasungilila impanga nokushafwa ukuti shikule bwino.

Ilembo lilelanga umulimo wa butungulushi ukuba cimo cine no mulimo wa kwa kacema. Lesa abika abantu mu myeo yesu, tulekabila ukwafwa no kutungulula aba bantu, ukubafwa no kuba cingilila elyo nokubafwa ukukula mu citetekelo cabo. Nga walikwata umutima wa kwafwilisha abantu bambi mu mushi obe, apa epa kutendekela.

Muli Yohani 10:14, Yesu alelanda ukuti ena e Mucemi Umusuma atile, “*Nalishiba impanga shandi ne mpanga shandi shali njishiba.*” Ilyo tuletungulula Amabumba Yabumi mu mishi yesu tulingile twaishiba abantu bwino bwino ababamo, ukubalanga ukusakamana ukwa cishinka pa myeo yabo no ku kwata nabo inshita iikalamba.

Utukonkelelo twesu twaliba utukankala sana. Twalisonsombwa ukukana konkelela ubunonshi bwa nsoni mu butungulushi lelo ukuba abaipelesha ukupyangila abantu. Fwentungulushi tulingile ukulaipusha umulandu tulefwaila ukutungulula. Bushe mulandu wakuti tulefwaya tuka nonkelemo mu cifulo nalimo? Bushe tulecita ifi pa mulandu wa kusakamana abantu tule pyungila kabili tulefwaya ukubafwa ukukula, ukufika fye napa kuposa icuma cesu?

Fwe ntungulushi tatufwile ukubika icisendo pa bantu mu mabumba yesu iyo. Abantu kuti bamona inshita ishingile fye ukuti intungulushi ‘bantu ba kwa Lesa,’ abantu abacindama sana, lelo ici te ca mu cipingo iyo. Mu nkalata yakwe ku bena Korinti, Paulo abomfeshi ishiwi lya ci Griki “huperetes” pa kulondolola umulimo wa ntungulushi. Ici ukulondolwela mu fyo cali kale calepilibula ukuti ‘ba coba aba pe samba sana’ - aba bantu baleba eba sha abale oba ubwato ukwikala pe samba sana ilya bwato. Ici cali ecifulo ca panshi sana, umulimo uwa pe samba sana, kabili ifwe fwe ntungulushi twaitwa ukuba ba ‘coba aba pesamba sana’ kuli Yesu.

Ici cilepilibula ukuti ica ntanshi kuli ifwe kupyangila abantu abo Lesa abiika mu myeo yesu. Te pa mulandu fye ne fintu Lesa alebomba ukupitila muli iwe, cilingile ukucila pa mweo obe no kufika ku myeo ya bantu bambi. Tulingile ukwafwa aba bantu ukukula mwisenge lyabo, ukuba kosha elyo nokubapela amaka yakuti babe abantu abo Lesa alefwaya ukuti bakabe.

Icacila ifwe fwe bacemi twali kwata icakumwenako icafikapo ica kukonka ni Yesu. Ekacema Musuma uwatulile umweo wakwe impanga. Ilyo alelanda pa mfwa yakwe, Yesu alandile amashiwi ayakankala ati Umwana wa

Muntu taishile mukupyungilwa lelo mukupyungila ([Mateo 20:28](#)). Tulingile ukukwata amano ayaba cimo cine na Yesu mu Mabumba Yabumi yantu tutungulula; ukutemwa, ukupyungila elyo no kupela inkosho ku bantu bambi.

Tontonkanyapo

Ibukisheni ukulemba amasuko yenu mu Citabo Cakulembamo.

- Milandu nshi mwimike ico muletendekela Ibumba Lyabumi no kutungulula? Bushe iyo milandu ile tungililwa na Lesa nelyo ubuntunse fye?
- Bushe uli musha uwaipesha mu Ibumba lyobe Ilyabumi? Bushe utungulwila mukupyungilwa nelyo ni mu kupyungila?
- Bushe finshi Lesa aleita abantu mu Ibumba lyobe Ilyabumi ukucita? Kuti wayafwilisha shani aba bantu ukuipesha ukupyungila abantu bambi?

7

Ukwakanya Icitemwiko ne Mbila yakwa Yesu

Kanshi kabiyesi muleyalula
abantu ba mishobo yonse
pakuti babe abasambi bandi.
Mateo 28:19

Ubuyo

Imbila nsuma mashiwi aya kupapa kabili Lesa atwita ukuti tubile aya mashiwi ku bantu bambi pakuti bakwate ubumi ubupya! Ili isambililo lili no kumyafwa ukwakana icitemwiko ne mbila ya kwa Yesu ku bantu bambi.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukwishiba umulandu abena Kristu babilila imbila nsuma ku bantu
- Ukusambilila ifya kulanda ilyashi lyobe
- Ukwishiba ifyo cabela icikankala ukukwata icibusa na bantu, uku batemwa no kubeta mu cipanda pakuti basange ubumi abene beka

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontontanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Finshi mwa sambilile mwi sambililo lyapwile pa mulandu wa kutungulula Ibumba Lyabumi?
- Bushe mwalikumene nga Ibumba Lyabumi umulungu wa pwile? Finshi fya weme? Finshi mwinga cinjako inshita ya ku ntanshi?
- Bushe mwali ebako abantu bamo ifyo mwa sambilile umulungu wa pwile?

Ifyakucita: Mulandu nshi Tushimikila Imbila Nsuma ku Bantu?

Moneni ku numa mwi Sambililo 3: Imbila Nsuma Cinsi? Lemba mu citabo cobe ica kulembamo imilandu yonse iyo uletontontanya ukuti eco tulingile ukulandila imbila nsuma ku bantu bambi.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Eba abantu bonse ukulemba amasuko ku mepusho ayali mu cakucita ici, elyo panuma abantu bonse balande amasuko yabo.

Abantu bamo kuti bashupikwa ukwasuka amepusho aya kabili kuti bafwaya inshita no bwafwilisho.

Ilembo lya mu Cipingo

Icipope ca kulekelesha ica kwa Yesu ilyo talabwelelamo kuli Wishi ni ici:

¹⁸Elyo Yesu apalama, alabeba ati, "Nalipeelwa amaka yonse mu mulu na pano isonde.

¹⁹Kanshi kabiyezi muleyalula abantu ba mishobo yonse pakuti babe abasambi bandi.

Mulebabatisha mwishina lyakwa Tata ne lya Mwana ne lyakwa Mupashi Wamushilo.

²⁰Mulebafunda ukulakonka fyonse ifyo namukonkomesha. Kabili nakulaba na imwe lyonse mpakafye na ku kupwa kwa calo."

Mateo 28:18-20

Ukusambilisha: Mulandu nshi Tubilila Imbila Nsuma?

Twalikwata umulimo uukankala sana uwa ku bomba, umulimo uwa kulisha pano isonde!

Ukupanga abasambi ba kwa Yesu, ukuba batisha nokubafwilisha ukumubeela. Teti ibe incito iya

anguka ukubomba, lelo intu ya naka sana kabili Yesu atualya ukuba naifwe cila lutampulo mu nshila iyi. Tuli balashi ba kwa Lesa pano isonde, eo twiminako konse uko twasangwa.

Elenganyeni nga cakuti abena Kristu bonse baipeleshe ukubila imbila nsuma elyo no kupanga abasambi ba kwa Yesu. We bupusano ukukula buntu ici cinga leeta! Elenganyeni umushi wenu nga mwali fye abantu abaishiba Lesa, uku mukonka, ukutemwa abantu bambi, ukubomfya ifya bupe mukwafwilisha abantu bambi, abakwata umutende no kusekelela kabili ababombesha kukuleta ubusuma ku bantu bonse – umushi wenu kuti waba ni ncende iya ibela sana, sana!

Yesu alandile amashiwi ya kwa Esaya aya ukufuma mu Cipingo Cakale kabili atile ukuti aishile muku ya fikelisha:

¹⁸*“Mupashi wa Mfumu aba pali ine,
pantu alinsuba amafuta,
pakuti mbile Imbila Nsuma ku balanda.
Alintuma kukubila ukuti bankole bakalubuke,
elyo nokuti impofu shilelolesha,
na kukulubula abafyengwa.
¹⁹No kubila umwaka Imfumu ikapusushamo abantu baiko.”*

Luka 4:18-19

Imbila yakwa Yesu nimbila nsuma ku ba pina, ileta ukukakulwa no kuposhiwa! Yesu alaleta abapina pamo, ukwiminina pamo. Ilyo twashimikila Yesu, ifi fintu kuti fya citika ilyo abantu bakumanya Yesu ne myeo yabo yalengwa cipya cipya. Icitewwiko nembila ya kwa Yesu ila cinja ifipanda fyonse icile pilibula ukuti abantu na bambi abengi kuti bamukumanya mu myeo yabo.

Mwi sambililo lino tuli nokulolesha panshila shimo isho twinga langilamo ifi fyonse fibili ICITEMWIKO elyo na IMBILA yakwa Yesu.

Cikankala sana ukubila IMBILA yakwa Yesu mu mashiwi yesu pa mulandu wakuti Icipingo citila ‘*icitetekelo cishila mu kumfwa*’ (Roma 10:17).

Cikankala kabili ukulanga abantu bambi ICITEMWIKO cakwa Yesu, pa mulandu wakuti Icipingo cilanda ukuti ‘*nangu ningalanda indimi sha bantu ne sha bamalaika, lelo nshikwete citemwiko, ninshi naba nge icilewela, nangu nge miwaya iyilelila*’ (1 Kolinto 13:1).

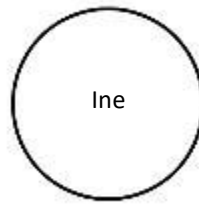
Ifyakucita: Ni kuli bani tuli no Kulanda Imbila nsuma?

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Eba abantu bonse ukupwisha ici icakucita, elyo bashimikileko umuntu bekele nao mupepi. Bapepe babili babili ukupepela abantu balembela.

Mu citabo cobe icakulembamo isula ibuula ilipya.

Shileni icishilwa icashinguluka pakati no kulembamo ishina lyenu mukati.

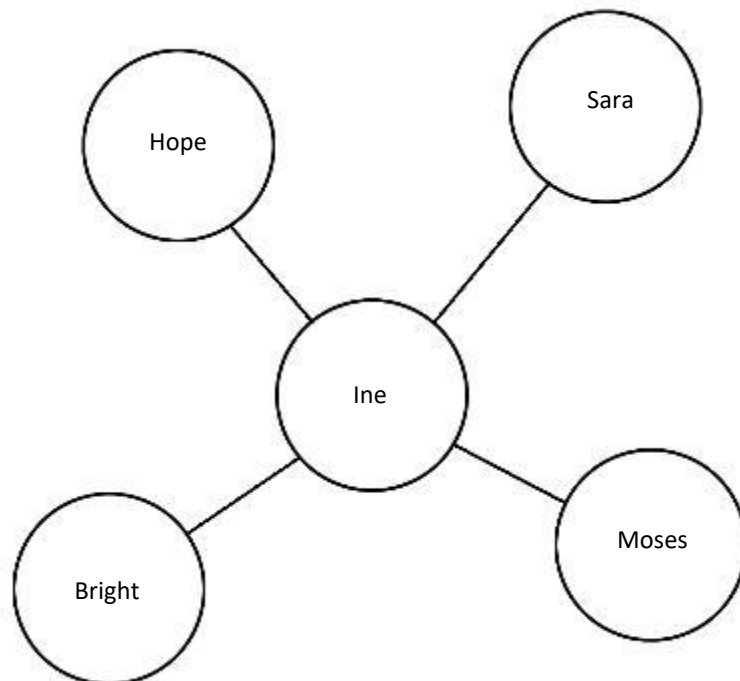

Ilyo Yesu atupepeleko, tapepeleko fye ifwe fweka nakalya lelo apepeleko na bantu abo abakatetekela imbila pa mulandu wakuti ifwe twalanda nabo.

Teaba bene beka ebo ndepepelako, lelo ndepepelako na bonse abo abakasumina muli ine pakumfwa amashiwi yabo.

Yohani 17:20

Kanshi nomba tontonkanya pa bantu abo waishiba ukuti bali patulwa kuli Lesa. Nalimo munobe, nelyo ni lupwa lobe nagu umuntu uyo mubomba naena. Shila ifishilwa ifya shinguluka ukushingulasha icishilwa ica ntanshi no kulemaba amashina yabo muli ifi ifishilwa. Kuti ca moneka kwati nalimo ni ifi:

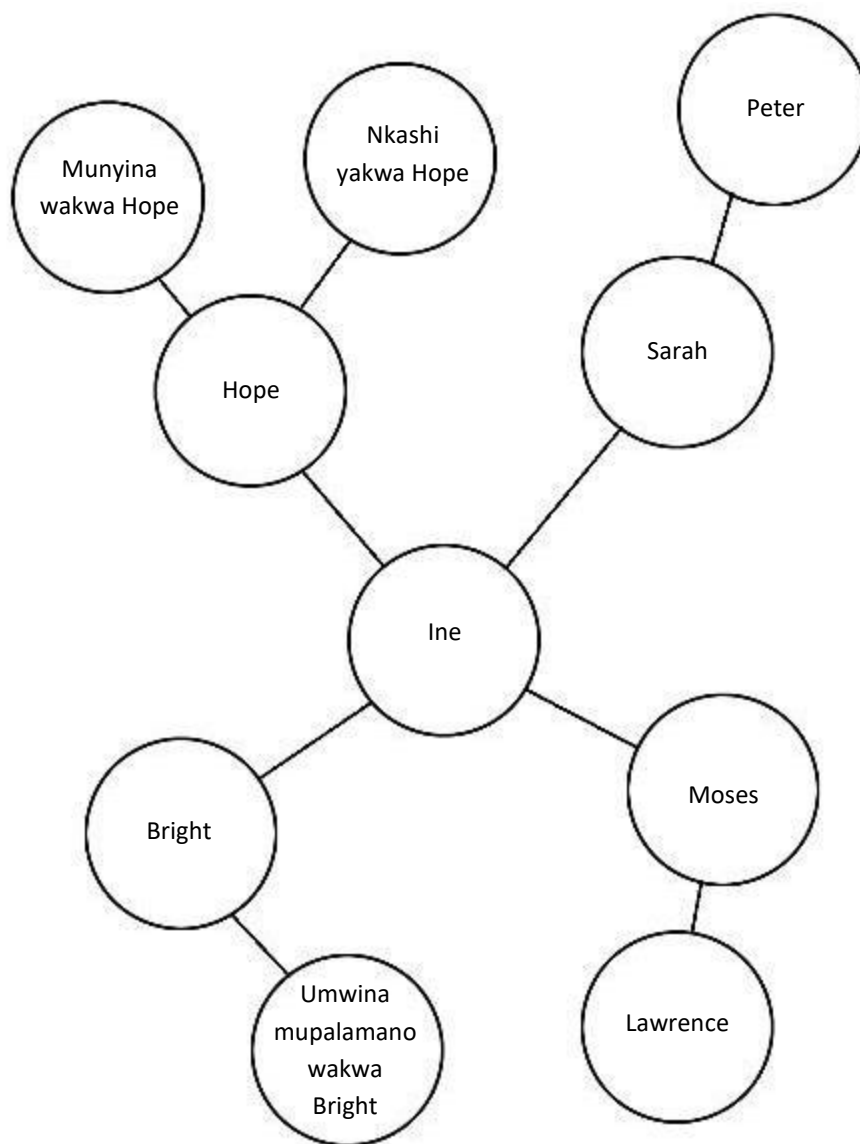
Nomba tontonkanya pa bantu ulembele elyo nabo bampana nabo. Bushe balikwata abakashi/abalume? Bushe balikwata abana? Bushe balikwata ulupwa? Bushe balikwata ifibusa? Bushe balikwata abantu abo babomba nabo?

Shila ifushilwa ifyashinguluka ifyaikatana ifya bantu mu cikope cobe no kulemba amashina ya bantu abo benga langa icitemwiko elyo nokubabilila imbila nsuma yakwa Yesu. Kuti fyapalana panono ne cikope cili pe bula ilikonkelepo.

Ilyo ulelemba icikope capekala ifibusa kuti wamona ubupusano bukalamba ubo twinga leta nga cakuti twabilile imbila yakwa Yesu ku bantu bambi no kudasambilisha ukubila ku bantu bambi

nabo bene. Cikankala nganshi ukulanda iyi imbila ya kwa Yesu ku bantu bambi, lelo cikankala kabili ukuti twa sambilisha abantu bambi ukubila imbila nabo bene.

Ici cikope cili kwati kumona nge fyo icuni cilolesha panshi ngacili mumulu ukumona fyonse pamuku umo abantu abo waishiba mumushi obe. Ipeleshe ukuppepela abantu cila bushiku. Pepa ukuti baipeleshe ukumfwa imbila nsuma kabili ukuti Lesa akulenge ukuba uwapama nokukupela ishuko lya kulanga icitemwiko, ukufikilisha ubwafwilisho elyo nokubila imbila nsuma yakwa Yesu kuli bena.

Ifyakucita: Ilyashi Lyobe Iya Maka

Ukushimika ilyashi lyobe ilya fyo wabikile icitetekelo cobe muli Yesu kuti lyaba namaka sana. Abantu bambi kuti baesha ukuibika ku fintu wapitilemo no kumfwa icilangililo ca bupusano buntu Yesu aleeta mubumi bobe.

Mwaliba amalyashi mu Cipingo aya bantu abakumene na Yesu, ababikile icitetekelo cabo muli wene elyo kabili bashimikileko abantu bambi ifyo bapitilemo. Namayo umo akumenye Yesu pa cishima ca menshi, aile ku cishima mu nshita akasuba kabalile pakukana fwaya ukukumana na banamayo bambi abo balemususha. Yesu amulangile icitemwiko kabili amwebele ne fintu

ifyakumine ubumi bwakwe ifyo takwali nelyo umo uwaishibe. Aisokolwele kuli wene nga Umupusushi nao atetekele. Asekelele apakalamba pa mulandu wa mbila nsuma iyi icakuti abwelelemo mu musumba no kuyashimika ku bantu bonse, nabo baishile kabili ba tetekele! Kuti mwabelenga ifi muli Yoani 4:1-26, 39-42.

Abena Samaria abengi aba muli uyu musumba basumina Yesu, ico uyu mwanakashi abebele ati, "Anjebele fyonse ifyo nacita."

Yaoni 4:39

Ilyashi Iya cila muntu lyaba ilyaibela fye - abantu bamo bakwata amalyashi yakukumana na Yesu no bumi bwabo bwa cinjishe apopene, bambi nabo baishibe Yesu mu bumi bwabo bonse fye.

Kuti caba icakutwafwa ukubomfya iyi inshila iya anguka ukulanda ilyashi lyobe mu fyakaniko fitatu. Limbi kuti caba cakuti kuti washimika ilyashi Iya ifyo waba uwaishiba Yesu ubumi bobo bonse no bupusano caleta mu bumi bobo.

- **Ilyo Yesu talaba muli iwe:** Bushe ubumi bobo bwali shani ilyo Yesu talaisa mu mweo obe? Nalimo wali uwa mwenso, uwa shupa nelyo ukucita ifintu ifyo waishibe ukuti fintu fya lubana. Limbi waleumfwa ukuti uleikala umweo uusuma lelo waleumfwa ukubulisha nelyo ifintu fimo fyali lubene.
- **Ukukumanya Yesu:** Wakumenye shani Yesu? Finshi fyacitike? Nalimo umuntu umo alandile naiwe imbila nsuma nelyo waile ku lukuta nokuyapanga ubusalo ubwa kukonka Yesu. Cali shani?
- **Panuma yakukwata Yesu:** Bushe ubumi bobo bwaba shani nomba panuma ya kupokelela Yesu? Limbi nomba walikwata ukusekelela no mutende, walishiba ukuti walitemwikwa noku belelwa uluse kabili walikwata ubuyo mu mweo obe. Finshi fya cinja mubumi bobo pa mulandu wa kwa Yesu?

Mu citabo cobe ica milimo, lemba amasuko ya mepusho aya pa mulu, ninshi walakwata ifikomo ifya kwibukisha ilyo ulelanda ilyashi lyobe ku bantu bambi.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Mu mabumba ya bantu babili babili eba abantu ba pituluke mufya kulanda ilyashi lyabo.

"Lyonse nalekwata umwenso uwaku shimika ilyashi lyandi ku bantu pantu nale tontonkanya ukuti ca nsoni sana elyo nshale fwaya abantu ukunseka. Nashimikeko imiku fye inono no muntu umo aishile ilundako ku Ibumba Lyabumi no kusala ukukonka Yesu! Nalikoseleshiwe apa kalamba nagnshi ica kuti nalefwaya ukushimikilako abantu bonse fye ilyashi lyandi, inshita shimo abantu bamo balaseka lelo cilaba fye bwino pantu ni Yesu eo ncitila ifi. Abantu bamo balakutika ku lyashi lyandi kabili balakbaila no kwishiba Yesu abene, icaba ici kankala nganshi!" - Asisi

Ukusambilisha: Ebako Umuntu Umo

Ninani wingashimikilako ilyashi lyobe uno mulungu?

Bushe uleibukisha ukusambilila pa **Ifikomo 4**, inshila iya fwilisha apakalamba ukulondolola imbila nsuma. Ifikomo ifi – bushe uleibukisha ifyo fyonse fipilibula?

Nga teti wibukishe fyonse, kwata akashita kanono ukulolesha kunuma ku **Isambililo 3: Imbila Nsuma Cinsi?**

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Mu mabumba ya bantu babili babili eba ibumba ukupituluka mu fya kweba umuntu **Ifikomo 4**.

Ilyashi lyobe elyo na **Ifikomo 4** fibombelo fibili ifya maka sana ifyo winga bomfya ukulanda IMBILA yakwa Yesu ku bantu. Ninani ukalandako ilyashi lyobe elyo na **Ifikomo 4** uno mulungu?

Mwi Sambililo 3, twasambilile ukuti imbila nsuma yalicya fye sana pakubelwa uluse. Yabantu bonse fye kabili kuti yapanga ubupusano sana mumushi nelyo icipanda conse. Ilyo line fye twasala ukupokelela icitemwiko cakwa Lesa no kubelwa uluse ninshi tulaba abalungamikwa na Lesa kabili kuti twaya no kulungamika ifintu mu mushi wesu. Kuti twa akana ICITEMWIKO cakwe.

Imbila nsuma lyashi lisuma. Yabelako isubilo, ukubelwa uluse, icitemwiko no bumi. Pakwishiba amashiwi ya mbila nsuma, inkuta shale kumana pamo mu kulondolola no kusuminishanya pa cine ca kwa Lesa. Balebele ifitwa ukuti 'icisumino' ifyo fyaba fishinte fya cisumino ico twakwata pali Yesu. Cila mutande waba icishinka cimo icikankala icakwata amaka aya kupilibula imyeo yesu pamo ne ncende shesu shine. Icisumino ca Batumwa cimo pali ifi ica fishinte fya citetekelo cesu ica kale sana. Calembelwe panuma yakupitapo imyaka 150 ilyo abatumwa bonse bafwile. Cicili cila twafwa sana ne lelo line pantu cila tucinkulako pa fintu abena Kristu basuminamo.

Icisumino ca Batumwa

*Nasumina muli Lesa, Shifwe uwa amaka
yonse, kalenga uwa mulu ne sonde.*

Ici citucinkulako ukuti kwaba fye Lesa umo, te
myanda yaba Lesa nelyo ifikolwe, kabili ekalenga wa
fintu fyonse.

*Nasumina muli Yesu Kristu, Umwana wakwe
umo fye, Shikulwifwe, uwaimitwe na Mupashi
wa Mushilo, uwafyelwe kuli Maria na Ciusungu,*

Ici citucinkula ukuti Yesu ni Lesa uwapwililika,
mwana wakwa Lesa kabili alikwata amaka aya ku
twelela, kabili Yesu muntu uwapwililika, apitile mu
fintu fyonse ifyakuma ubumi bwa muntunse

*aculile kuli Pontio Pilato,
atanikwe, afwile, kabili ashikilwe;
atentemukile ku ba fwa.*

*Pa bushiku bwalenga shitatu abukile kabili;
aninine ukuya ku mulu,
aikala kukuboko kwakulyo ukwa kwa Wishi,
kabili akabwele ku kupingula abamweo na bafwa.*

Ici citucinkula ukuti Lesa alikwete ipange
lyakupususha abantu, Yesu afwile pa mulandu
wakulipila amalipilo ya lubembu lwesu kabili abukile
no kuba no mweo elyo acimfishe imfwa

Nasumina muli Mupashi wa Mushilo,

Ici citucinkulako ukuti Mupashi wa Mushilo 'emuntu'
wa citatu muli bu lesa patatu, uwapelwe ukufuma kuli
Tata, ukupitila muli Yesu uyo uwaba naifwe lyonse

*Ulukuta lwa mushilo isonde lyonse,
isenge lya abashila,
ukwelelwa kwa membu,
ukushikuka mu mubili uno,
elyo no mweo uwa muyayaya.
Amen.⁹*

Ici citucinkula ukuti bonse abasumina muli Yesu,
munkulo shonse, icilambu calipilwa kale, kanshi Lesa
kuti abika ubwikalo bwakwe pakati kesu naifwe kuti
twaba abantu bakwe.

Ampusho: Icikumino ca Batumwa

- Lemba imitande ya mashiwi itatu ukufuma ku Cisumino ici ayo ayenga pela isubilo ku mushi obe kabili mulandu nshi? Icilangililo, 'aculile kuli Pontio Pilato' cipela isubilo pamulandu wakuti Yesu alishiba ifyo ukucula kwaba elyo kabili mwaliba abantu abengi nganshi mu mushi wandi abalecula abo nginga landa nabo pali ici.
- Tontonkanyako umuntu umu uushilapela umweo wakwe kuli Lesa. Mutande nshi wa mashiwi uwingaba imbila nsuma kuli wene? Mulandu nshi ingabela imbila nsuma kuli wene?
- Tontonkanya pa muntu umu uuleshupikwa mu citetetekelo cakwe. Mutande nshi uwa mashiwi yengaba imbila nsuma kuli wene? Mulandu nshi yengabela imbila nsuma kuli wene?

Ukusambilisha: Mube Bacibusa

Ukubila icitemwiko ne mbila yakwa Yesu ku kuula bucibusa bwacitemwiko na bantu! Nga twabila imbila nsuma ku bantu tatufwaya ukumona ulya umuntu nga umu uyo tule tontapo fye amenso yesu, nelyo umubembu, lelo nga cibusa. Lesa afwaya ifwe ukuba bacibusa bakwe, te balwani iyo. Eico tulefwaya ukuba ba cibusa na bantu bambi. Bucibusa cipilibula ukwakana ubumi bobo no muntu umbi, ukukwata inshita naena ukumutemwa bwino bwino no kupelesha kuli ena. Tulingile ukusenda inshita iya kwishiba abantu, ukukutika kuli bena ne myeo yabo, ukwipusha amepusho, ukubatemwa no kubafwa ukwiluka umwalola imbila nsuma. Nalimo mwali bashimikilako ilyashi lyenu, nembila nsuma mwalibashimikilako lelo bacilli tabala sumina iyo. Cili fye bwino. Twasumina ukuti Lesa acili alabomba nelyo tatulemona. Twalilila fye ukupepela uyo umuntu, ukuba cibusa no kumulanga ICITEMWIKO.

⁹ Icikumino ca Batuma capangilwe munkulo sha kubalilapo fye isha lukuta. Twakopolwele aya amalemba ukufuma pa websaiti iyi: The Church of England, *What We Believe*, Casangilwe 6 October 2020. Fisangwa apa: <https://www.churchofengland.org/our-faith/what-we-believe/apostles-creed>

Kwaliba imilandu iyingi sana iyo abantu bakaninapo ukupokelela IMBILA ya kwa Yesu apopene fye. Icacumwenako, umuntu umo nalimo alipitile mulukakala kuli ba wishi kabili alacimona icakosa sana ukwampana na Lesa nga Wishi. Nelyo umuntu umo tabalile omfwa icitemwiko ca banankwe nelyo ulupwa lwakwe, kanshi alacimona icakosa ukupokelela icitemwiko ca kwa Lesa. Abantu ba musango uyu kuti casenda inshita ukwisa kuli Lesa ne filonda faybo no kufipela kuli Lesa. Ilyo fye bacita ifyo Lesa ali no kubaposhwa ubukali bonse no kubalanaga icitemwiko icakupapa.

Mu ibuuku lya abena Tesalonika, Paulo alembele ukuti tatwamupele fye imbila nsuma yeka, lelo twatemenwe abantu no kubapela imyeo yesu kuli bene.

⁷Lelo ilyo twali na imwe, twali abamutembo kuli imwe, kwati ni nyina uulesunga bamwane.
⁸Pa mulandu wakumutemwisha, tatwasakamenefye ukumuletela Imbila Nsuma yakwa Lesa, lelo twaippeeshe nganshi ne mitima yesu ukucita fyonse ifyakumwafwa. Twalimutemenwe nganshi.

1 Tesalonika 2:7-8

Amepusho: Mube Bacibusa

- Bushe nibani bacibusa bobé panshita ino?
- Musango nshi winga basakamaninamo nga filya nyina asakamana umwana wakwe, ukubila Yesu kuli bena pakupela umweo obe kuli bena nga cibusa wabo?

“Inshita yonse nale tontonkanya ukuti imbila nsuma ya bantu abaya fye ku ku longana ku lukuta kabili nsha bila Yesu ku bantu abshiya ku lukuta. Panuma ya kusambilila isambililo lya pa mbila nsuma, nailwike ukuti tule fwaikwa ukweba abantu bambi pali Yesu pantu ala leta ubuntungwa elyo kabili no kupola elyo no kupilibula imyeo ne mishi! Napangile ubusalo bwa kulanga icitemwiko ne mbila yakwa Yesu kubena cipanda pakuba cibusa wabo. Nalebata ukulya naine ifyakulya, ukulanda nabo pa bumi bwabo, ukusunga abana babo nokubafwako ukubomba mu mabala yabo. Ukulingana no kulepa kwa nshita twalekwata nabo awe efyo balebelako fye abakakulw uku njipusha amepusho pali Yesu kabili naleba londolwela ‘Ifikomo 4’ kabili balefwaisha no kumfwilapo na fimbi!” – Agnes

Ukusambilisha: Beni Icitemwiko

Umulandu fye tulingile twa temenwa abantu bambi, nico Lesa ewabalilepo ukututemwa.

Ico tutemenwa nico Lesa ewabalilepo ukututemwa.

1 Yoani 4:19

Tulolesha kuli Lesa nga icilangililo ca musango wa kutemwa abantu bambi. Lesa atutemwa umupwilapo fye, muli buli lambo kabili ukuipesha. Alitwita ukutemwa abantu mumusango umo wine. Nga twalanga icitemwiko ku bantu bambi, ninshi tulebalanga ukutemwa kwa kwa Lesa.

Amepusho: Beni Icitemwiko

- Ni nani uli nokulanga icitemwiko uno mulungu?
- Ni nani untu umona ukuti calikosa ukumutemwa elyo kabili ninshila nshi uli nokumulangilamo icitemwiko uno mulungu?

Ukusambilisha: Beni Icipanda

Ulubali lumu ulwa citemwiko kwita abantu mu cipanda cesu. Tatufwile ukulolela ilyo baka pokelela Yesu elyo tukabete ku Ibumba Lyabumi. Inshita ishingi icipanda ciba fye mu musango abantu baleishilamo mukwishiba Yesu. Umulimo wesu kusontelela abantu ku bumi bupya muli Yesu no kubalanga ubumi bupya ubwaba mu cipanda cesu.

Pakutendeka kwe sambililo lino, twamipwishe ukwelenganya nga cakuti abena Kristu bonse mumushi wenu balebila imbila nsuma kabili na bantu balasala ukwikalila Lesa. Elenganyeni nga cakuti umushi wenu onse waleikala umweo wa bu Lesa. Bantu abengi sana! Teiwe fye weka wingala bila imbila nsuma, lelo umwina Kristu onse kuti alalanda ilyashi lyakwe, ukubila imbila nsuma, ukuba ba cibusa na bantu bambi, ukubalanga icitemwiko no kubeta bese ku Ibumba Lyabumi.

Amepusho: Beni Icipanda

- Ni nani uyo wingeta ku Ibumba Lyabumi uucili talasumina na nomba?
- Kuti walenga shani ukuti omfwe ukupokelelwa no kuba umuntungwa nga inshila ya kulangilamo umweo obe uupya muli Yesu?
- Bushe kuti wayafwilisha shani abantu ukushimika IMBILA elyo na ICITEMWIKO ca kwa Yesu? Tontonkanya pa fibombelo na masambililo yantu usambilile ukufika pa nshita ino – kuti wa fisambilisha shani ku bantu bambi elyo no kubakoselesha ukuya bilila abantu ababashinguluka?

Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

Comfort* ukufuma ku Petauke aile ku musonkano wa Cipingo na Ibumba lyakwe Ilyabumi. Kwali ukwasuka amepusho ya mu Cipingo elyo Ibumba Lyabumi ilyo aile nalyo Iya bombele bwino sana na bantu basekelele sana mu fyo bale asuka. Ilyo baasuka amepusho ayengi, ifyo fine balaishibikilwako fye basuka abantu balaipusha inkama yabo. Ici caba pele ishuko ilikalamba sana ilya kulanda pali Yesu na Ibumba Lyabumi. Balondolwele ukuti balakumana cila mulungu mu mushi wabo no kwita abantu ukwisa elyo nokusambilishanya pa cebo cakwa Lesa. Abantu banono bapokelele ubwite kabili baile tandala ku Ibumba Lyabumi pa milungu inono. Bakoseleshiwe ukuya kunse, ku mishi yabo, nokuya tendeka Amabumba Yabumi ku mwabo.

Comfort atile ati ubupusano ubo Amabumba Yabumi yapangile mumyeo ya bantu bonse bukalamba sana. Abantu abalenwa no kupepa inshita ishingi balileka panuma yaku tendeka ukwisa kwi bumba. Cakupapa ukumona ukukonka Yesu pamo mu mushi umwaba icitemwiko, pamo nga mu Ibumba Lyabumi, ifyo cile bomba pa muntu umo umo.

**Ishina lyali cinjishiwa pa ku cingilila inkama*

Ukupepa

Uno mulungu upepele abantu bonse ababa apli mapu yobe iya bacibusa bobbe, upepe ukuti ukwate ishuko lyakubila imbila, icine ne citemwiko ca mbila nsuma kuli bena kabili bali nokusala ukwikala umweo wa kwa Lesa elyo nabo bakabilishe Yesu ku bantu abo baishiba.

Imilimo ya Uno Mulungu

Uno mulungu bila IMBILA yakwa Yesu ukubomfya ilyashi lyobe elyo na **Ifikomo 4** ku munobe uyo tawabala landa naena pali Yesu. Mwebeko pa Ibumba Lyabumi ilyo watendeka kabili umwite ukuti ailundeko.

Uno mulungu ulange umuntu umu ICITEMWIKO ca kwa Yesu. Tontonkanya inshila winga temenwamo umuntu umu – finshi alekabila? Nalimo kuti wa mupekanishishako ifyakulya, nelyo ukumubombelako aka mulimo kamo nelyo ukumwashimisha incinga yobe nelyo ukukwata inshita yakukutika kufyo alepitamo elyo no kumu pepelako. Nga akwipusha umulandu ulecitila ifi umwebe ilyashi lyobe nelyo imbila nsuma ukubomfya **Ifikomo 4**.

Uno mulungu mukonkanyepo ukulongana nga Ibumba Lyabumi pa cifulo cimo cine, ubushiku bumo bwine ne nshita imo ine.

Ufilembe mu citabo

- Ni nani walandile naena imbila nsuma ukubomfya **Ifikomo 4** nelyo ilyashi lyobe? Bushe calikosa nelyo cali ica anguka? Bacitilepo shani? Bushe bafwaile ukupela umweo wabo kuli Lesa?
- Ni nani uyo wamenwe uno mulungu? Ni munshila nshi wa mutemenwe? Bushe wali mubilila imbila nsuma?

Ifyakucita na Fimbi

If ifyakucita ifyalundwako fili nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufibika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekutula mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili. Kuti mwasalapo ifyo mulemona ukuti efingamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Ukupepela cila bushiku pa bantu walembela pa cishilwa ca bantu wa mpana nabo.

- Ukupepa ukuti babe abakakulwa ukumfwa imbila nsuma
- Ukupepa ukuti Lesa alenge ube uwapama no kukupela ishuko lya kulanga icitemwiko, ukwafwilisha abantu elyo no kulanda imbila nsuma yakwa Yesu kuli bena.

Ubusalo 2: Pituluka mu fya kukutika ku muntu uno mulungu, nalimo ni kuli cibusa obe umu nelyo umu uwa mulupwa lobe. Ukutikishe ku fyo alelanda, umwipushe amepusho pakuti umfwe ifyo alelanda, wila mucilinganya iyo kabili uleke alelanda inshita ishingiri.

Ubusalo 3: Ngana upekanya ukuyamona abanobe uno mulungu, balombe nga cakuti bengatemwa ukuti waitako naumbi umuntu umu ukukwata akashita pamo naimwe pakuti mube bacibusa pamo na uyo muntu.

Ubusalo 4: Shimika ilyashi lya Mfumu ku muntu umu iyo yafwaikwe ukupanga ubusalo pakati kakucita ubupingushi no kubelela uluse (mona Isambililo 3: Imbila Nsuma Cinshi?). Pitulukamo upekanye mu musango wa bwangalo no kulundulula ifyo Imfumu yale umfwa pa fya lecitika nefyo nyina aumfwile.

8

Ukupepela Abantu

Cilya bapwafye ukupepa, ijanda balongenemo yalatenta. Elyo bonse baisulamo na Mupashi Wamushilo. Batampa no kulafunda amashiwi yakwa Lesa ukwabula umwenso.

Imilimo 4:31

Ubuyo

Ipepo lila pilibula ifintu elyo kabili ukupepela pamo na bantu bambi kuti caba namaka sana elyo no kukuula isenge na Lesa! Isambililo ili likamyafwa ukwishiba amaka ye pepo.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukwishiba ipepo cinshi kabili kuti twa pepa shani
- Ukwishiba ubukankala bwa ku pepela pamo
- Ukusambilila ifya kupepela abantu bambi

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontokanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Finshi wasambilile mwi sambililo lya fumineko pa mulandu wa kupela icitemwiko ne mbila ya kwa Yesu?
- Bushe wali bila ukubomfya **Ifikomo 4** ku muntu umo? Bushe walicimona uku kosa nelyo ukunaka? Bushe acitilepo shani? Bushe alifwaile ukupela umweo wakwe kuli Lesa?
- Bushe walishimikilako umuntu umo ifyo wa sambilile uno mulungu?

Ifyakucita: Ipepo Cinshi?

Mu citabo cenu ica kulembamo asukeni aya amepusho:

- Ipepo cinshi? Lemba amashiwi yonse aya leisa mu matontokanyo yobe, amashiwi yonse nenshila isho winga pepelamo.
- Bushe musango nshi upepelamo elyo kabili ninshila nshi ukupepa kobe kwa cinjishamo panuma yakupitapo inshita?
- Masuko nshi yantu wamonapo ku mapepo yobe?
- Bushe wali pepapo na bantu bambi? Bushe cali shani?

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Eba abantu bonse balembe amasuko yabo ku mepusho ya uyu mulimo, elyo panuma balanshanye amasuko bonse pakuti abantu bomfwe amasuko ya cila umo.

Ukusambilisha: Ipepo Cinshi?

'Ipepo lila tucinja kabili lila cinja ne ncende iya tushinguluka, pantu litulenga ukuba abapalana sana na Yesu Kristu.'

Justin Welby, Archbishop wa ku Canterbury¹⁰

Abantu abengi balapepa, nanguline ipepo lyabo talicila pakupunda fye, 'Mutuule!' Ipepo enshila yabeleshiwa iyakulanshanya na Lesa. Ni 'ntambo yabumi bwesu' ukulolenkana na Lesa kabili emusango wakulenga icitetekelo cesu ukubikwa muku cita. Takwaba umutande waimikwa uyo

¹⁰@archbishopofcanterbury, 29 July 2020. Casangilwe 6 October 2020. Fisangwa apa:

<https://www.facebook.com/archbishopofcanterbury/posts/prayer-changes-us-and-it-changes-the-world-around-us-because-it-makes-us-more-li/3109601985760593/>

bonse balingile ukukonka pa kupepa. Ipepo talyaba ne ntampulo shaimikwa ishakukonka bonse nakalya, kabili nimbeela imo iyo twaba fye no kulundulula ilyo tule kula mu citetekelo cesu.

Ipepo kuti lyaba:

- Kulilila kuli Lesa munshita shakukabila.
- Kupunda kwa nsansa, pamulandu wa kupokelela icabupe.
- Ukupepepla pa fya kukabila kwa bambi.
- Ninshita ya kuba mu ceni ca kwa Lesa.
- Inshita ya kumfwa fye kukulanda kwa kwa Lesa mu ceni cakwe.
- Ukusenda inshita no kupokelela icitemwiko ca kwa Lesa.

Ipepo te mulimo uyo tubomba no kupundisha kabili pakuti tukwate ifyo tule fwaya. Ipepo lipongoloka ukufuma pe senge lyesu na Lesa. Kuti camoneka ukukosa pa ku tendeka, lelo ilyo twaishiba ukuti Yesu aba naifwe kuti twalanda naena mukulolenkana fye lyena cilaba ica anguka sana. Ilyo tule esha, ukupepa kwesu kuti kwalunduluka no kukula. Tusambilila ukulanda na Lesa pa fintu ifya shika ifyo tumfwa, ifitushingulwike ifyo tusangwamo muno isonde na mukati kesu. Amapepo yesu yasanguka imilimo kabili ici cilapanga ubupusano. Ipepo enshila tusambililamo ukumfwa, ukubomba elyo nokwendela mu Mupashi wakwa Lesa. Ilyo tulepepa na bantu bambi ifi eflyo Umupashi wa kwa Lesa wingenda mu ncende yesu nelyo mu mushi.

Ilembo lya mu Cipingo

⁹*Kanshi imwe mulepepa amuti;*

“We Shifwe wa mu mulu,

ishina lyobe licindikwe,

¹⁰*Ubufumu bobe bwise,*

ubufwayo bobe bulecitika,

pano calo nga mu mulu.

¹¹*Utupeele lelo icakulya cesu tulekabila.*

¹²*Uletubelelako uluse ku fintu tukubifya,*
nga filya na ifwe tubelela uluse abatubifya.

¹³*Wileka tuwile mu ntunko,*
lelo utupusushe na ku mubi.”

Mateo 6:9-13

Yesu alesenda inshita ukulomba kuli Lesa Wishi. Mwi lembo ili ilya mu Cipingo, afundile abasambi bakwe ipepo ilyo nomba twita ati ‘Ipepo lya kwa Shikulu.’ Awe talitufunda fye ifya kupepa, lelo litusontelela ne fintu tufwile ukupepeplapo.

Twalalolesha pa nsoselo imo imo iyaba mu Ipepo lya kwa Shikulu pakuti tusambilile Lesa ni ani, ni fwe bani, fintu nshi tulingile ukubika pa ntanshi kabili bwa fwilisho bwa musango nshi tulingile ukulomba kuli wene. Kuti wa bomfya Ipepo lya kwa Shikulu nga ica ku kutungulula ukupepa munshila ishingi:

- Kuti waipela wemwine weka, nalimo kuti wapepa mukukosha sana nelyo mu mutwe fye, kabili mu lulimi lonse ulo wingomfwa bwino.
- Kuti walalemba amapepo yobe pakuti watwalilila ukuba uwatonta amenso pa cintu cimo.
- Kuti wapepa ifi no muntu umbi, ukulanshanya cila cikomo elyo nefyo muleumfwa Lesa ale landa, ukulanshanya amapepo yenu elyo nokupepelako umo no mubiye.

Ukusambilisha: Ipepo lya kwa Shikulu

Twalalolesha pali cila mutande uwe Ipepo lya kwa Shikulu pakuti tumone ifyo lile tweba. Ilyo ulebelenga muli ici cipande, lemba cila mutande wa mashiwi mwi pepo ili mu citabo ca kulembamo kabili wiminine panono no kupepa ukulingana nefyo bale kutungulula. Lembu ifyo ulepepelapo bwino bwino. Munshila iyi kuti walaibukisha bwangu nokumona ilyo Lesa aleasuka amapepo yobe.

‘We Shifwe wa mu mulu’

Ici ciletweba ukwibukisha ifyo Lesa aba, nefyo tulingile ukumwita. Ni Shifwe, uwa Mumulu. Te wishi wa kwa Yesu fye iyo, lelo eshifwe ne fwe bene kabili ekutula alitusakamana: akabila ukumfwa kuli ifwe. Kabili ni Shifwe uwaba Mumulu kuli bonse abamusumina.

- Totela Lesa pa mulandu wakuti ni Shifwe kabili twaba mulupwa lwakwe.
- Icipingo citila ukuti ifintu fyonse ifisuma fifuma kuli Shifwe. Eba Lesa ifintu ifyo ulemutashishapo elyo fye na pa kwasuka amapepo yesu.

‘ishina’ [Umushilo] lyobe licindikwe’

Ici ciletufunda ukuti Lesa wa Mushilo, ni Shifwe lelo na kabili e Kalenga we isonde, ali kula ukucila ukwelenganya kwesu konse.

- Totela Lesa pa fintu fyonse ifyo abumba na pa ku kubumba.
- Totela Lesa pa fyo abumba abantu bambi elyo ne fintu ulemutotelelapo mu myeo ya bantu bambi.

‘ubufumu bobo bwise’

Ici ciletulanga ukutula Lesa alikwata amapange ayo tulingile twalomba ukuti yafikilishiwe. Yesu asambilishe ukuti Ubufumu bwa mumulu buli mupepi: tulekabila Ubufumu bwakwe, inshita iyo insambu shakwe ishapwilika pano isonde shikamoneka, fise bwangu fye.

- Pepela abantu bonse, ifintu fyonse ne ncende shonse isho ulefwaya Lesa endemo.

‘ubufwayo bobo bulecitika, pano calo nga mu mulu’

Ku mulu bufwayo bwa kwa Lesa ebucitwa, kanshi tulombe ukutula efyo cibe na panonse – ukuti isonde lipilibulwe.

- Pepa ukuti Lesa akwafwe ukukonka amapange ya kwa Lesa ukukana konka amapange yobe we mwine, kabili ukuti akulange ukufwaya kwa kwe.
- Pepa ukuti akulange ukufwaya kwakwe pa bantu bambi.

‘Utupeele lelo icakulya ca nshiku shonse’

Ici ciletulanga ukuti tuli no kusubila Lesa ukutupeela ifya kukabila kwesu cila bushiku. Mumusango uyo lyena tuba abashintilila pali wene no kukana icetekela fwebene nakalya.

- Lomba kuli Lesa ifintu ifyo ule kabila. Ube uwa fikapo fye kabili uwashipa.
- Lomba kuli Lesa ifya kukabila fya bantu bambi.

‘uletubelelako uluse ku fintu tukubifya, nga filya na ifwe tubelela uluse abatubifya’

Ici ciletulanga ukutula Lesa alitwelela. Ili lyashi lisuma kuli ifwe lelo uku ukwelelwa takuli no kupelela fye pali ifwe naifwe tulekelele abatubifishe na bonse abatulile misha.

- Tontonkaya kunuma ubushiku bwafumineko no kulomba kuli Lesa akulange ifintu fyonse ifyo wa lufyenye. Lomba ubwelelo pali ifyo fintu. Nga uli na bantu bambi, nalimo kuti wa filanda ku bantu bambi no kupepela pamo.
- Lomba akuli Lesa akulange nga kuli umuntu uyo ulefwaikwa ukuti ubelele uluse lelo? Lomba ukuti Lesa akwafwe ukumwelela ukwafikapo no kumutemwa. Nalimo ule fwaikwa ukuya lomba ubwelelo kuli uyo muntu.

‘wileka tuwile mu ntunko, lelo utupusushe ku mubifi.’

Ici ciletweba ukuti tulombe ukucingililwa ku mesho kabili nokuti tutulwe kuli Satana. Pepa ukuti Lesa akucingilile ku matunko na ku milimo ya kwa Satana.

- Citila *‘mwitu twala’* kabili nokuti *‘mutu pokolole’* kanshi ulombe ukucingililwa kwa banobe, ulupwa lobe, Ibumba Lyabumi elyo na umushi.

“Ilyo nalekula lyonse naletontoanya ukuti ipepo ni nshil ya kulombelamo ifintu kuli Lesa. Nomba nalishiba ukuti ipepo ni nshila tukwatilamo isenge na Lesa kabili enshila intu tuitulilamo ku bufwayo bwakwe. Nomba ndalomba kuli Lesa ukubomba umulimo wakwe, te mulimo uyo ndefwaya ukuti abombe. Nali ipelesha ukwafwa abantu bambi ukuti beshibe ici. Cila mulungu ba membala wa Ibumba Iyesu Ilyabumi balaya mu mushi mukupepela abalwele, twalimona Lesa alacita ifisungusho ifya kupapa!” - Mutambo

Ilyashi: Lesa Alasuka Ipepo

‘Icalo ca Uganda caishibikwa ukutila kukale abantu balepanga ifipangano ne milungu ya fikorwe no kutula imyeo ya bantu amalambo. Iyi mipepele yantambi yaletele umupashi wamfwa no kulofya kwa myeo yakaele mu calo ici. Ubuteko bwa lukakala ubwa kwa Iddi Amin Dada, Milton Obote, pamo na bambi bwaposele abekala calo mumikalile ya mwenso lyonse. Mu mwaka wa 1984, icilonganino cale poswa mu cifungo lyonse, ukucikilishiwa no kwipayaulwa ku bashilika ba calo cilya: imintapendwa ya bantu balifwile. Pa mulu waifi fyonse, akabungwe kalolekesha pa bumi bwe sonde lyonse katile ukufika mu mwaka wa 1997 icakaniko ca butatu ica bekala calo cili no kuloba muli ici calo kumulanda wa AIDS.

Nipa mulandu wa uku kupakaswa ecalengele abantu ukutendeka amapepo mumiputule yabelama panshi ya mushili mu calo ca Uganda. Inkuta shonse shaumene akapi no kutendeka amapepo aya mukosha, mu bulanda ne nkuuta kuli Lesa pakutila engaisokolola no kulesha ici cimusango ca kulofya imyeo.¹¹

Ici cipandecimo ica mucitabo icalembelwe na Daniel Bernard. Pa mulandu wa aya amapepo Bernard apele ubunte bwakutila ati buntalamisoka mu calo bwabwelele panshi, cimo cine no bulwele bwa AIDS mu Uganda. Amapepo yalapilibula ifintu, nakucilisha fye ilyo abantu baisa pamo no kupepa.

Ukusambilisha: Ukupepela Pamo

Fwe bantu abengi twatemwa ukupepa fweka kabili tucita ifi pa mulandu wakuti cila twafwilisha, tecilubo ukupepepla pa fya kukabila fyesu. Lelo ilyo twapepela pamo mulaba amaka ya bu umo.

¹¹ Daniel Bernard, *Praying up a Storm* (Shippensburg, PA.: Destiny Image Publishers Inc., 2004), p122

Cila peela amaka ayakalamba sana ilyo abasumina baisa pamo elyo nokupepela pamo, nge fyo tubelengele mu Uganda no bupusano cileta ilyo abantu bapepela pamo. Ibumba Lyabumi lilapela ishuko ku bantu ilya kupepela pamo, nalimo nga cakuti tababala abapepelapo pamo nelyo tabapepapo pa myaka imo.

Ilembo lya mu Cipingo ili lili fye apabuta. Ili ilembo lya lembelwe pa nshita ifintu fyali ifyakosa apa kalamba ku lukuta. Ulukuta lwale pakaswa kuli bakateka (panono fye kwati lukuta lwa mu Uganda mu 1984). Petro na Yohani, intungulushi sha lukuta pa nshita ilya, bali mubusanso kabili elyo babalekeleko ukufuma mu cifungo. Bali mu bwafya ubukalamba sana ubwakubalesha ukwimininako Yesu Kristu. Mu nshita ishi shine isha kosa, Petro na Yohani bakwete ulukuta ulwale batungilila.

Ilembo lya mu Cipingo

²³Apopenefye ilyo icilye cabalekelelo, Petelo na Yoani babwelelelo ku banabo. Baya bashimikilako na fyonse ifyo bashimapepo bacindami na bakalamba babele. ²⁴Ilyo baumfwa umulandu, awe bonse capamo balapepa Lesa, abati, “Kabumba, we mwine wa mulu ne calo na bamba na fyonse ifyabamo. ²⁵Niwe ku maka yakwa Mupashi Wamushilo walengele icikolwe cesu Davidi umubomfi obe atile ati,

“Cinshi ico Abenafyalo balalulunkanina,
ne mishobo ileicushafye mu mapange yaiko?

²⁶Ishamfumu sha pano isonde shileipekanya ku bulwi,
na bakateeka nabo nabalongana pamo,
balepangila Imfumu no Musubwa wakwe.’

²⁷“Pantu Herodi na Pontio Pilato balongene pamo na Benafyalo na bena Israeli muno Yerusalemu. Balapangila na Yesu umubomfi obe uwamushilo, umusubwa obe. ²⁸Kwena bena balongenefye kukufikilisha ifyo iwe we Lesa ku maka yobe na ku mano yobe ifyo wapangile ukuti fili nokucitika. ²⁹Kanshi nomba we Mfumu, lolesha pa mapange yabo. Afwako abasha bobo, uleke balefunda amashiwi yobe ukwabula umwenso. ³⁰Tambalika ukuboko kobe kukundapa. Cita ifinjelengwe ne fishibilo ku maka yakwa Yesu, umubomfi obe uwamushilo.”
³¹Cilya bapwafye ukupepa, injanda balongenemo yalamenta. Elyo bonse baisulamo na Mupashi Wamushilo. Batampa no kulafunda amashiwi yakwa Lesa ukwabula umwenso.

Imilimo 4:23-31

Ukusambilisha: Ukupepela Pamo

Icikomo calenga 23 ciletucinkula ubukankala bwakuba nabantu abatusakemene, naba bapanga Umubili (nelyo ulupwa) wakwa Kristu. Petro na Yohani nabo bene bakwete ibumba lya bantu aba batungilile abatetekele no kukonka Yesu. Aba bantu baumene akapi no ku kwata icitwa amapepo ya ciima. Basefeshe capamo ukulekwako kwabo lelo no kukoseleshanya mukusendelana ifisendo. Icacine fye takwali nakuba icintu cimbi benga subila ukucila ukukwata bamunyina nenkashi abangemanina nabo munshita ya musango uyu.

Mu fikomo fya 25 na 26 tulemona ukutila abasumina ba pepele ipepo mu mashiwi ya mu Amalumbo 2:1-2. Mu fikomo 27 – 29 babulile ici cipandwa ca mu Cipingo no kupepa ukukonka ne fyo bale pitamo, baleicinkula ukutila ukupimpa konse ukulwishanya na Lesa awe kwafye fye. Icishinka ici cali bakoseleshe nganshi ilyo tabalafika ku ma pepo yambi.

Ifikomo 29 na 30 filetwafwako ukwishiba ifyo bakonkenyepo ukupepa. Mwiwepepo lyabo muli fintu fitatu ifikankala ifya kupepelapo:

- **Balombele ukutla Lesa abalwileko.**
Bashininkishe ukuti wene ewamaka yonse; aba UWAPULAMO (aba namaka pa fintu fyonse). Ewaba pa mulu wa fyonse, kabili alimwene no kwishiba fyonse ifintinya bapokelele.
- **Balombele ukuti bapame ukubila icebo ca kwa Lesa.**
Ukulingana ne fyo cali kuthi twa subila ukuthi bali nokulomba ukuthi ukupakaswa kupwe atemwa ukulomba ubucingo pa myeo yabo, lelo ukutungululwa na Mupashi wa Mushilo, balombele UKUPAMA ukuthi babile nakabili icebo.
- **Balombele ifipesho mano ukuthi ficitilwe mwishina lya kwa Yesu Kristu.**
Cilemoneka ukuthi lyonse ilyo bale batinya, bena baleankula mumusango wa mano kabili munshila iya lingile: pano balomba Lesa ukucita IFIPESHA MANO nafimbi ukupitila muli bena. Ici kuthi cakoselesha bu umu ilyo ifisungusho fya kwa Lesa fyala moneka pakathi kesu.

Petro, Yohani nabasambi bakwa Yesu bonse balombele ukuthi babile mbila kabili balange amaka ya Bufumu bwa kwa Lesa, nelyo fye bali munshila ya kutitikishiwa nganshi. Baishibe ukuthi abantu bali nokusumina Yesu ilyo bakwata ishuko lya kumfwa pali wene nokumona ificitwa fyakwe. Takuli icinga micincintila nga cakuthi ifi fyacitike. Mu cikomo 31, tulemona ubwasuko apopene fye pantu ilyo twalomba, Lesa alomfwa.

Nabatweba ukuthi ifintu fibili efyacitike:

- **Icipesha mano**
Icifulo balimo calisunkene: ici cipesha mano. Kubomba kwa kwa Lesa ukwakupapa pano isonde.
- **Ubwasuko kwi pepo lyabo**
Balombele ukupama kabili bapelwe ici ukupitila mu kwisushiwamo na Mupashi wa Mushilo.

Muli ifi fyonse tulemona ukuthi ulu lwali lukuta ulwaishibe ubukankala namaka yaba mukwikatana mu mapepo. Nomba twaishiba ukuthi ukupepela pamo kulatuleta pamo mu ceni ca kwa Lesa mumusango uwaibela, inshita ishingini fye na mumaka ayakalamba nganshi ukucila ilyo tule pepa fweka.

Amepusho: Bunonshi nshi Ubwaba Mukupepa mu Ibumba Lyabumi?

- Bunonshi nshi bwaba mu kupepela pamo mwi bumba?
- Bushe wali pepapo na bantu bambi? Bunonshi nshi wa kwetemo?
- Pela ifilangililo fya nshita ilyo cingaba icisuma ukupepela pamo.

Nga cakuthi mule sambilila nge bumba

Eba abantu bonse ukulemba ifyo bale tontonkanya ukuthi ebunonshi bwaba mukupepela pamo, elyo panuma abantu bonse balande amasuko yabo kuli umu no mubiye pakuthi bonse bomfwe amasuko.

Abantu bamo kuthi bashupikwa ukwasuka amepusho kabili kuthi bakabila inshita nelyo ubwafwilisho.

Ifi efyo tu nonkelamo mukupepela pamo. Kwaliba nafimbi ifingi ifyo winga tontonkanyapo!

- Tulakuula isenge lyesu na Lesa bonse pamo elyo kabili tula kuula ne senge lya pakathi kesu fwebene.

- Tulakusha icitetekelo mwi bumba ilyo cila umo amona ukuipelesha kwa babiye no kumfwa ifyo Lesa ale bomba mu bantu bambi.
- Kulaba ukwakanya ifya kupepelapo elyo no kupepela pamo kabili cila mulandu wa kupepelapo ulaba uwa cindikwa no kuibeela.
- Bonse tulalombela pamo elyo nokumwena pamo ifisungusho!
- Tulakwata ishuko lya kulombela pamo pa ifya kukabila kwesu ne fya kukabila fya ncende yesu ne calo.
- Cila koselesha sana itontonkanyo lya bwina cipanda mukushika sana; cila cinkula abantu bonse ukuti tababa beka iyo lelo ukuti nabobene balikwata ulubali ulukalamba mu buyo bukalamba.
- Tulomfwa ukubapo kwa kwa Lesa elyo no ku sambilila ukukutika kuli Mupashi wa kwa Lesa bonse pamo.
- Abantu bonse kuti basefesha pamo no kutotela Lesa pa kwasuka amapepo!

Ilyashi lya Ibumba Lyabumi

Ken* ekala no mukashi nabana bakwe mu mushi uwaba mupepi no mushika ukalamba mu Chibombo, mupepi ne milundu 90 ku kabanga ka musumba wa Lusaka, umusumba ukalamba uwa calo ca Zambia. Ken abomba imilimo ya bulimi kabili aposa inshita iikalamba ku ncende ukwabela amabala yakwe ku Lunsemfwa ukutali ukufuma pa mwakwe. Alalima ifisabao ne misalu umwa kusungila ulupwa lwakwe. Alakwata ne nshita yaku bombela Lesa elyo kabili alapela ne nshita yakwe ukwafwilisha abantu ukutendeka Amabumba Yabumi.

Ken apekenye amasambililo mu ncende ya Kwekwe ukwafwilisha abantu ifya kutendeka Amabumba Yabumi. Ilyo afikile, Ken na bonse abale mwafwilisha baumfwile ukuti kwali namayo uwalwele mu mushi. Ishina lyakwe ni Lucy* kabili apwile umweshi umo mu busanshi, taleiminina, talelya nelyo ukulanda. Awe icine cine ulupwa lwakwe lwaifwaishe apakalamba ukuti Ken nabo ali nabo bamupepeleko, esubilo fye akwete. Inshita yakonkelepo bulya bwine ubushiku, ico teti ende umwine, ba lupwa lwakwe ba musendele ukumutwala ukwabelele amasambililo.

Cali nokuba ica anguka sana kuli Ken na banankwe ukupepela Lucy abene beka. Balebomba imilimo ya musango uyu lyonse kabili tacali iceni kuli bena iyo. Lelo, kwaishile itontokanyo bwangu kuli Ken, mulandu nshi teti twite fye umushi onse ukuti tumupepeleko pamo? Abasumina nga baisa pamo mulaba amaka elyo kabili abantu bonse bali cindama kuli Lesa. Ken aebele abasambi bonse ukuti ni bena ebal pepela Lucy pamo nga icipande cimo ica masambililo yabo. Akonkomeshe no kuti umuntu onse fye Lesa kuti amu bomfya elyo kabili no kuti amapepo yabo yaba ayacindama cimo cinefye na mapepo yakwe.

Panuma yakuti Ken ne bumba lyakwe bakoselela ifyo fine, abaishile ku ma sambililo bonse basuminishenye ukupepela Lucy pamo. Abantu abafumine mu mishi iya lekana lekana, aba mishinku iyalekana lekana kabili ukufuma ku filonganino ifyalekana lekana bonse bashinshimwine Lesa no kubika amaboko yabo pali Lucy ilyo bale mupepela. Ica kupapa, Lucy apolele bulya bwine ubushiku. Aile ku ng'anda aleenda! Ubushiku bwa konkelepo, uyu wine namayo uwalelala fye pa musengele kabili taleenda nomba aendele no kwisa mukutotela ku bantu bonse abamupepeleko. Nakucilisha fye, akabile sana ukwisa totela Ken ne bumba lyakwe pa bupusano ubo baletele mu ncende yabo pamo na mumweo wakwe. Ba membala wa mwi bumba nabo bapele ubukata kuli Lesa. Baebele Lucy ukuti ni Lesa ewamuposeshe kabili no kuti alefwaya ukucita ifikalamba sana mu mweo wakwe.

**Amashina lya cinjishiwa pa mulanda wa kusunga inkama*

Amepusho: Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

- Finshi uletontonkanya ili ilyashi lile tusambilisha?
- Nintampulo nshi Ken asendele?
- Fintu nshi fya tumbwike mu ntampulo sha kwa Ken pali Lucy na pa bantu bonse aba mupepeleko?
- Nga finshi fya citike Ken nga cakuti apepele eka umwine?
- Nga finshi fya citike nga cakuti Ken tacitilepo nelyo cimo?

Ukusambilisha: Kuti Twapepela shani Pamo?

Kwaba inshila ishing'isho twinge pepelamo pamo; shimbi kuti shaba ni ishi:

- Ukwimbila pamo
- Ukupepa amalembo ya mu Cipingo (ica kumwenako, kuti mwapepa Ilumbo)
- Kuti mwapepa lpepo Iya kwa Shikulu umo no mubiye, ukupokelana ifikomo fyabamo
- Inshita shimo umuntu umo kuti alapepa elyo aba bambi balesuminishako nelyo kuti bonse bapepela pamo fye
- Lomba ukwisushiwa na Mupashi wa kwa Lesa atungulule amapepo yobe, kuti acinkula abantu ilembo nelyo ukubapela icebo nelyo icikope ico Lesa alefwaya ukulinda kwi bumba

Nalimo naukwata amatontonkanyo na yambi yantu winga lemba mu citabo cobe ica kulembamo.

Ilyo mwakumana na bantu bambi mu kupepa, ukubikako ne Ibumba Lyabumi, kuti ca senda inshita abantu ukubelela ukupepela pamo kanshi mwicita ulubilo ilyo mwa kumana pamo. Cila muntu umo umu alingile akwata ishuko Iya kupepa nga cakuti alekabila, abantu bamo kuti baumfwa insoni shakupepa no kukosha umuku wa kubalilapo. Ilyo tulepela pamo tatulefwaikwa ukupepa amapepo ayatali kabili ayatantikwa ubusaka sana. Imisango imo Iya kupepelamo na mashiwi tefilenga umuntu amapepo yakwe ukuwama ukucila umubiye. Mwila tina nga kwaba ukutalala tondolo, ici cilapela abantu inshita yakupepa pa nshita bafwailapo kabili cilaba ica kwa fwilisha ku muntu onse uku kutika kuli Mupashi wa Mushilo nefyo alefwaya ukulanda.

Ukulangilila Ifyakucita

Ilyo tulepela pamo cikankala ukubika ifintu fimo mumano pa kusunga abantu bonse aba mwi bumba:

- Inshita imo kuti mwa pepela pamo nga ibumba, inshita imbi kuti mwapepa mu mabumba ya bantu babili nelyo batatu. Nga muleipepelako umo no mubiye pa fintu ifya cila umo, mubike abaume na baume banabo elyo abanakashi na banakashi banabo. Muli uyu musango, abantu bonse kuti baumfwa bwino ukulanda ifya ku pepelapo. Mwila suminisha abantu ukuya mukupepela ukwafisama.
- Nga mulepela umuntu ukupola kuti mwakabila ukubika iminwe yenu pali wene nelyo pa cipande apalekalipa. Shininkisheni ukuti ici cacitwa bwino kabili mulombe insambu ku mwine. Nga muli baume mwe balepela umwanakashi kuti mwaeba umwanakashi naumbi ukubika iminwe yakwe pali wene elyo imwe mupepe, nelyo ifyo fine mu musango umbi.
- Umuntu mulepela kuti amishimikila ifintu fimo ifya nkama pa mweo wakwe. Mwimoneka ukupapa sana nelyo ukumuseka. Ukusunga inkama cikankala sana, kanshi tekvesha ukuya ulashimika kuba mwi bumba bonse. Ifyo akwebele nga fya kusakamika,

mwipushe nga cakuti enga kusuminisha ukwebako umuntu umbi pakuti uyo muntu kuti aafwilishiwa bwino nokusakamanwa.

Amepusho: Kuti Twapepela shani Pamo?

- Umfwa shani palwa kupepela abantu bambi?
- Kuti waita shani nokukoselesha abantu ukupepela pamo?
- Kuti wacita shani pakuti abantu bonse bomfwe ukuba abacingililwa ilyo mulepepela pamo?

“Pa kutendeka nali no mwenso wakweba abantu mwi bumba lyandi ukupepela pamo no kukosha, nsha lefwaya ukubomfwisha ububi. Bamo bali nensoni pa kutendeka lelo nomba bonse bali temwa ukupepela pamo, tulomfwa ukuba abapalamana nga ibumba ne citetekelo cesu na cilunduluka pantu na tumona amasuko ayengi ku mapepo yesu. Ibumba lilakumana cila mulungu kukupepa elyo ne nshita ya Ibumba Lyabumi, balipimpa mukupepa kabili abapama mu mapepo!” - Asisi

Ukupepa

Pepa Ipepo Iya kwa Shikulu nomba, senda inshita ya kulomba Mupashi wa Mushilo akutungulule mu mapepo.

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Ilyo mulepepela pamo, bomfyeni amano yantu bonse mwa kwete.

Imilimo ya Uno Mulungu

Konkanyenipo ukukumana nga Ibumba Lyabumi pa ncende imo ine, ubushiku bumo bwine ne nshita imo ine.

Uno mulungu upekanye ukukumana naba membala aba mu Ibumba Lyabumi abanono pa nshita na imbi mu kupepela pamo.

Tendekeni no kutotela Lesa pa fyo acita kale fye. Kuti mwaimba ulwimbo pamo.

Pepeleni umushi wenu mu kwikatisha. Pepeleniko abantu bonse abo mwa shimikilako pa kutemwa ne mbila ya kwa Yesu, pepeni ukuti babe abakakulwa ukumfwa imbila nsuma na Lesa aka milenge ukuba abapama no kumipela ishuko Iya kubila imbila.

Koselesheni ibumba ukulomba kuli Lesa nga kuli ifintu fimo nelyo umuntu umo uyo alefwaya imwe mu mupepeleko, nangu nga cakuti kuli ifintu ifyo alefwaya ukuti mubombe nga ibumba. Icakumwenako, kuti mwaumfwa ukuti Lesa alefwaya mupepele umuntu umo ukupola lelo tamuleumfwa ukushipa. Mulingile ukubulapo ulutampulo, muctekeleni no kupepa.

Lolesheni mu citaboo cenu ica milimo mumone imilimo naimbi iyo mulingile ukubomba uno mulungu ukufuma mwi sambililo ili.

Ufilembe mu citabo

- Bushe mwalipepela pamo naba membala ba mu Ibumba Lyabumi? Finshi mwa citile?
- Bushe mwali mwene ubusuma mukupepela pamo? Bushe ibumba lileumfwa ukupalama kuli Lesa nakuli umo no mubiye? Ni munshila nshi?

Uno mulungu, pekanyeni ukulanda no muntu wenu

- Balondolweleniko pa Ibumba Lyabumi ilyo mwa tendeka, ukubashimikilako ifile mikoselesha elyo ne fyo mulemona ukukosa.
- Bashimimileniko ifintu fimo fimo ifyo mulepepelapo mwe bene, abanenu elyo no mushi onse.
- Pekanyeni amepusho yonse yantu mubakwatile pali Dignity nelyo Ibumba Lyabumi.

Ifyakucita na Fimbi

If ifyakucita ifyalundwako fili nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufibika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekutula mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili. Kuti mwasalapo ifyo mulemona ukuti efingamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Pekanya ukukumanya umuntu umo uno mulungu uwa kulanda naena pe pepo. Kuti mwapita lpepo lya kwa Shikulu pamo no kupepelako.

Ubusalo 2: Lemba ubutantiko bwa fya kupepelapo mu mushi obe. Lolesha mu masambililo ya kunuma no kumona ifinti ifyo wa pepelepo kale. Tantika ifya kupepelapo pa bantu abo wasala mu mushi nelyo ifile citika mumushi. Ilyo ule pepa Lesa kuti akusonsomba ukuya pempula umuntu umo no kumupepelako.

Ubusalo 3: Pepelako imilimo ya Dignity mu citungu conse ica Sub-Saharan Africa. Pepa ukuti Amabumba Yabumi yalimbwe mu mishi ya mu fyalo ifyalekana lekana elyo nokuti yapange ubupusano mumishi ukupitila mukwafwilisha abantu ukukuula isenge na Lesa ilyo balepepela pamo.

IFIBOMBELO: Ukusambilila Ukupusana

Ku citungiu ca Kapinda Kakuso mu calo ca Zambia ekwaba umushi wa Matondo. Abantu ba muli uyu mushi abengi bamwena ubwikashi bwabo mu bulimi, ifilimwa fyabo ifingi batwala ku misumba ikalamba iyaba mupepi ukubomfya ifimbayambaya no kushitisha pakuti bamwenemo icibweshu. Mwaka umo, icitungu ca sanshilwe ne mfula iya citalawe. Amenshi ayengi nganshi yaleikila mu ncende yonse, imimana yaliswile no kuposa pa mulundu no bulalo bukalamba ubwa mu ncende ilya bwali tobeke.

Ubu bwali bwafya ubukalamba nganshi ku bekala mushi. Baisangile nabaputulwako ku citungu conse, teti baye mukushita nelyo ukushitisha ifsabo fyabo iyo. Inkuta shibili isha mu cifulo cilya shasaile ukubulapo ulutampulo, batile bali no kukuula ubulalo. Lelo, pa kutendeka fye kwaimine ubwafya. Amabumba yabili aya teti yasuminishanye pa fintu nelyo fimo nakalya.

Ulukuta lumo lwalefwaya ukukula ubulalo ukubomfya indaka ya sementi, ibumba limbi lya tontonkenye ukuti amapulanga ya wamapo. Bamo bafwaile ukuti bapele bakakula abancito, bambi abati abekala mushi fye ebanga bomba bwino ukubombela pamo uyu umulimo. Tapali ibumba ilyaikenye ukubikapo indalama kano fye nga cakuti cikabombelwa umo balefwaila.

Uku ukupusana kwafikile apatali sana ukucila na pa bulalo fye. Inkuta ishi shibili shali isha pusana sana, lumo lwali lukuta lwa ntambi elyo lumbi lwali lwa kalisimatiki. Ukupusana kwabo pa mulandu wa bulalo kwalangile imimwene yabo iya kwa Lesa nefyo baleimona umo no mubiye.

Umulimo wafikile pakwiminina ilyo line fye no kulanshanya konse kwali minine. Lelo ilyo imfula yatwalililepo, camoneke apabuta ukuti kulefwaikwa ubwasuko kuli ubu bwafya. Pamulandu wakuti takuli ukuya mukushita ifyakukabila, ubwikashi mu mushi bwalekoselako fye. Umo umwikala mushi alifwile nokufwa pakufwaya ukusamba fye pa kwabuka umumana. Inkuta shonse shalishibe ukuti ifintu fimo fyalangile ukucitwa pali ici. Abantu bonse balekabila sana ukumona ubulalo bwa kuulwa, eico mukuipatikisha fye basalile uku kumana nakabili. Inkuta shatalikene no kupusana pali ba awa abalinga, elyo na bantu bonse baumfwile ukusushanya sana. Panuma ya ma awa yanono, umo shibulimi wa mumushi aishile pumfyanya icilye. Alitendelwe na uku ukupusana kwa nkuta ishi shibili. “Mukwai lekeni ukupusana!” abapapatile. “Umushi wesu ulekabila ubu ubulalo, cinshi teti tufotele fye pakuti tumone bonse ico twinga citapo?”

Tapali ibumba ilya temenwe iyo, basakamene bonse ukuti ubufwayo bwabo tabwasalwe ku bantu. Lelo baishibe ukuti icintu cimo cilingile ukucitika! Eico kwali ukufota nabekalamushi bonse basalile umusango umusango balefwaya ubulalo ukukulilwamo elyo inkuta sha tendeke umulimo ulya.

Ifintu tafya angwike iyo. Amabumba yabili tayasuminishenye iyo lelo basalile ukuti pa mulandu wa mushi elyo na cilaumo umo, bafwile ukulaba kuli uku ukupusana. Ilyo umulimo wa bukule waile pa ntanshi, ba tendeke

ukumona ukuti na kuba kanshi taba pusana sana iyo. Panuma ubulalo bwapwile kabili na bantu bonse mu mushi basekelele apakalamba. Inkuta sha sambilile ifintu fimo ifikankala; babikile ukupusana kwabo pa mbali no kucitila abekala mushi icintu icisuma.

Ukupusana lubali lumu ulwa bumi buno. Teti tusubile ukwenda pano calo muli buno bumi ukwabula ukupusanapo nelyo ukukumanya ifintu ifyakosa. Te lyonse kuba inshila ya kupwishishamo amafya iya fikapo iyo. Tulingile ukusambilila ukupusana bwino.

Muli Efeso 4:2-6, Paulo alelondolola ifyo tulingile ukucita ilyo kwaba ukumana no kukana suminishanya.

²*Muleicefya lyonse, mube abamutembo, muletekelana imitima. Muletemwana mukushipikishanya.*

³*Mulesakamana ukusunga icumfwano Mupashi amupeela mukwikala na banenu pamo mu mutende.*

⁴*Kwabafye umubili umo na Mupashi umo, nga filya fine kwabafye icakusubila cimo ico Lesa amwitako.*

⁵*Kwabafye Imfumu imo, icisumino cimo no lubatisho lumu. ⁶Kwabafye Lesa umo, kabili e Wishi wa bantu bonse. Wena alicila pali bonse, abomba muli bonse, aba na muli bonse.*

Ilyo kwaba ukupusana mu Ibumba Lyabumi, tulingile ukuba abaicefya, abafuka kabili abatekanya. Ukupusana ukwingi kucitika pa mulandu ilyo abantu bamona ifintu nelyo ukusumina munshila isha pusanako. Munshita ishing, nga twailwike ifyo umunensu alemona ifintu ne milandu alemwena ifyo, kuti ukupusana kwacepa sana. Cikankala ukukwata inkumbu pa mitontontanishishe ya banensu nefyo baleumfwa. Bali tukonkomesha ukushipikisha kuli umo no mubiye mukutemwa. Ici cilepilubula ukuti tuleke abanensu balande, tu cindike amatontonkanyo yabo, pakulanga ukuti natubasakamana, nangu fye tatusuminisheko kufyo balefwaya. Inshita shimo, kuti cafwaikwa ukucita ne fintu ifilemoneka ifya buwele wele nelyo ifisha cindama sana pa mulandu wakuti efya cindama ku muntu umbi. Ukusenda ifintu ifyakosa muli iyi inshila, tula leeta imibele yakwa Lesa mufile citika.

Kwaliba imitontontanishishe imo iyo iyaba ku bantu abengi iya kuti nga mwapusana no muntu, ninshi teti umutemwe iyo. Ici caba fye ukutali ne cine. Lolesheni umweo wa kwa Yesu. Apusene na bantu abengi sana pamo nga aba Farise, abashilika ba ku Roma na ba Yuda abasaha tetekele. Lelo te mulandu nefyo apusene no muntu nelyo ukukana temwa imictile yakwe, nalyo line ali batemenwe, acili abatemenwe kabili aba fwilile elyo no kubapela ishuko nalimbi ilyakupokelela ubwelelo. Leken i umweo uyu ube icakumwenako.

Twalikonkomeshiwa ukufwaya umutende na buumo fwe basumina. Yesu akwete inshita yakupepela pali ici ilyo ali Mwibala Iya Getisemane alelola ukutanikwa. Alombele ukuti ‘tube umo’ nge fyo ena na wishi baba bamo no kuti abasumina bonse ‘bengesa kuli buumo ubwa pwililika’ (Yoani 17:22-23). Lesa afwaya ifwe fwe bena Kristu ukuti tube umubili umo.

Ici tacilepilubula ukuti ifwe bonse tukala moneka cimo cine iyo, ukulanda ifintu fimo fine fye nelyo ukutontonkanya cimo cine pa fintu fyonse. Mu Mabumba yenu Ayabumi mufwile lyonse mwaba incende ya bantu abapepa ifya pusanako, ukushinshimuna ukwa pusanako elyo no kusumina ifintu ifya pusanako. Icikankala ca kuti tukwete ifikomo fikankala bonse fimo fine ifya citetekelo cesu no kupela incende ku basha tetekela. Muli Efeso, Paulo alitantika ifyo twaba abaikatanamo: twakwata umubili umo, Umupashi umo, isubilo limo, Shikulu umo, icitetekelo cimo, ulubatisho lumu elyo na Lesa umo. Ifi efishinte fikalamba ifya cisumino ifyo tulingile ukukwata bonse fwe basumina. Imilandu imbi kuti ya cifyalilwa, intambi elyo no busalo bwa cila muntu. Inshita ishing fwe bena Kristu tulekatwa no kuposa inshita mu fintu ifinono sana, ifishaba ifikankala no kulaba kuli Mupashi uyo twakwata ifwe bonse pamo. Ici icibelesho no mutima pakati ka bena Kristu fintu fyalubana sana. Cintu capusana sana ku fintu ifyo Lesa atwipusha ukulwila ukucita. Tulingile ukuba abantu abafwaya umutende mucifulo ca kupusana, bu umo mucifulo ca kulekana.

Mu Bena Roma 15:7 Paulo alembele, *“Eico mulesekelelana nga filya fine Kristu amusekelela, pakuti Lesa acindikwe.”* Kuti twa cindika Lesa ukupitila mu kupokelela no kutemwa abantu abo twapusana nabo.

Tontonkanyapo

Ibukisheni ukulemba amasuko yenu mu Citabo Cakulembamo.

- Bantu nshi mu mushi wenu abo ushomboka pa kusuminishanya nabo?
- Ni mbali nshi kabili ma sambililo nshi ayo mupusna nabo? Esha ukutontonkanya ici ukucimwena mu mimwene ya munobe. Tontonkanya uko amano yakwe ne myumfwile yakwe filefuma.
- Kuti mwapusana shani mu nshila iisuma no yo muntu? Finshi ufwile ukucita pa kuti ifintu fibe bwino?

9

Kwateni Icitetekelo

Cisumino ecilenga
tushininkishe ukupeelwa
ifintu tusubila, tushininkishe
nokuti ifintu tushimona eko
fyaba.

Bahibulu 11:1

Ubuyo

Ili isambililo lile twafwa ukwishiba ifilangililo fya bantu mu Cipingo abakwete icitetekelo nefyo cile pilibula kuli ifwe mu mushi wesu.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Ukusambilila ifyo icitetekelo caba
- Ukusambilila pa malyashi ya bantu abakwete icitetekelo mu Cipingo elyo ne fyo naifwe twinga kwata icitetekelo nga bena
- Ukwishiba ukuti nelyo icitetekelo icinono sana fye kuti capanga ubupusano ubukalamba sana

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontokanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Finshi wa sambilile mwi sambililo lya pwile pa mulandu we pepo no kupepela abantu bambi?
- Bushe walipepelako umntu umo uno mulungu? Cali shani? Waumfwile shani? Finshi fya citike?
- Bushe mwali pepela pamo uno mulungu nga Ibumba Lyabumi? Cali shani? Waumfwile shani? Finshi fya citike?

Ilembo lya mu Cipingo

Belenga ici icipandwa mukwikatisha imiku inono no kutontokanya bwino bwino pa mashiwi.

¹Cisumino ecilenga tushininkishe ukupeelwa ifintu tsubila, tushininkishe nokuti ifintu tushimona eko fyaba...⁶Pantu ukwabula icisumino umuntu tekuti asansamushe Lesa. Pantu umuntu pakwisa kuli Lesa, kano asumina ukuti Lesa eko aba, kabili alalambula na bamufwaya.

Bahibulu 11:1 na 6

Ukusambilisha: Icitetekelo Cinshi?

Icitetekelo cinshi? Icitabo icitwa Oxford English Dictionary cilondolola ukuti icitetekelo “lisubilo ilya pwililika nelyo ukubika ukusumila mu muntu nelyo icintu,” Icitetekelo lisubilo ilyapwililika nelyo ukusumina muli Lesa.

Ifilangililo fya citetekelo ifi:

- Kwaliba ukusubila ukwapwililika ne subilo lyonse ukuti twalipusuka kabili tukaba na Yesu umuyayaya. Twalikwata icitetekelo ukuti twalipusuka.
- Kwaliba ukusubila ne subilo ilya kuti Lesa aka bomba mu citemwiko icafikapo kuli ifwe. Takacite ifibi kuli ifwe iyo. Twalikwata icitetekelo mukutemwa na mumibele ya kwa Lesa.
- Kwaliba ukusubila ne subilo ilya fikapo ilyakuti tulafuma nokuya cita ubufwayo bwa kwa Lesa, akacita ifyo ifwe tatwinga cita. Tucetekela mukupela kwa kwe.
- Kwaliba isubilo nokusubila ukwafikapo ukwa kuti Mupashi wa Mushilo aba naifwe, ukutuletela ubumi no kutwafwa ukwikalila mu bufwayo bwakwa Lesa. Tukwata icitetekelo mukwafwa kwa kwa Lesa ukupitila mu mupashi wakwe.

Icitetekelo tacashintilila pali ifwe na maka yesu. Tacashintilila pa kwesha kwesu na maka sana ukusumina mu cintu cimo. Te mashiwi ya cilande lande fye aya kutila ifintu ifishinga citwa kuti fya citika, ubo bu wele wele.

Lelo, icitetekelo cashintilila pali Lesa ne mibele yakwe. Icitetekelo kusumina muli Lesa uwa tutemwa, uushicinja kabili uwa cishinka. Ilyo twaila mucitetekelo ukulingana no bufwayo bwakwe, Lesa takatushe nga bana banshiwa. Akalabako. Ifyo twasumina pa mibele ya kwa Lesa fili nokukumya ukusumina kwesu, ukusubila elyo ne mibele yesu ukulola kuli wene.

Kuti twatontokanya pa kusubila ne subilo ukumona imibele ya muntu umo nga icilangililo. Elenganyeni umuntu amilomba ukumukongola indalama kabili alaya ukuti ali nokubwesha. Cili fye icaanguka ukumwasuka ukulingana nefyo waishiba imibele ya munobe uyo yaba.

- Nga walimona ukuti umunobe alasunga bwino indalama shakwe kabili wacishinka, cili ica anguka ukusala ukumukongola indalama. Ukulingana ne fyo waishiba mibele yakwe ifyo yaba ukakwata icitetekelo ukuti ukapoka indalama shobe.
- Nomba nga walimona ukuti umunobe tasunga bwino indalama shakwe kabili inshita ishingira tacita ifyo alaya ukucita, cili ica anguka ukusala ukukana mukongola indalama. Ukulingana nefyo waishiba imibele yakwe tawakwate icitetekelo ukuti ukapoka indalama shobe.

Twalishiba ukuti Lesa musuma, wa cikuku, wa cishinka elyo no kutemwa, eico kanshi kuti twa cetekela imibele yakwe no kubika icitetekelo cesu muli wene. Kuti twa mupyungila no kwishiba ukuti lyonse akulaba umusuma, uwa cikuku, uwa cishinka no kutemwa. Nga twakwata icitetekelo muli Lesa na mufyo aba, kuti twa mukonka mu nshita ishabipa na mu nshita ishisuma.

Amepusho: Icitetekelo Cinshi?

- Icitetekelo cinshi?
- Bushe walikwata icitetekelo muli Lesa? Mulandu nshi nelyo mulandu nshi tawakwatila?
- Peela icilangililo ca nshita ilyo walangile icitetekelo muli Lesa nelyo mu muntu umo ukupitila mumilimo elyo ulondolole nefyo wasambililemo muli ifyo.

Ilembo Iya mu Cipingo

Aba Bahibulu 11 ilanda pa bantu bamo mu Cipingo abalangile icitetekelo. Ici kuti ca twafwa ukwishiba icitetekelo.

¹Cisumino ecilenga tushininkishe ukupeelwa ifintu tushibila, tushininkishe nokuti ifintu tushimona eko fyaba. ²Ni pa mulandu wa cisumino epo Lesa atashishe ifikolwe fyesu.

³Ni pa mulandu wa cisumino ecalenga twiluke ukuti ni Lesa ewabumbile icalo kwishiwi lyakwe. Kanshi emukuti ifimoneka fyatula ku fishimoneka.

⁴Cisumino calengele ukuti Abeli atuule Lesa ilambo ilyawamapo ukucila ilyakwa Kaini. Ni pa mulandu wa cisumino Lesa aebele Abeli ukuba uwakaele pa cinso cakwe, ilyo amutashishe pa mulandu wa mituulo yakwe. Ku cisumino cakwe, Abeli nangu afwa, acili alelanda.

⁵Nico Enoki ali ne cisumino ecalengele nokuti efwa. Lelo Lesa amusendele umutuntulu ku mulu, tapali nangu umo uwakumumona pantu Lesa alimusendele. Pantu ilyo Enoki ali talasendwa, calishininkishiwa ukuti alesansamusha Lesa. ⁶Pantu ukwabula icisumino

umuntu tekuti asansamushe Lesa. Pantu umuntu pakwisa kuli Lesa, kano asumina ukuti Lesa eko aba, kabili alalambula na bamufwaya.

⁷*Cisumino calengele ukuti Noa, ilyo Lesa amusokele pa fintu ifyali nokwisa kuntanshi ifyo ashawene pa nshita ilya, akwate akatiina kuli Lesa, apangile no bwato pakupususha ulupwa lwakwe. Noa ku cisumino cakwe ashinine abantu ba cino calo, kabili apokelele ne palo lyakuba uwakaele pa cinso cakwa Lesa ilyo Lesa apeela abantu abacisumino.*

⁸*Cisumino calengele ukuti Abrahamu anakile Lesa uwamwitile ukuti ashe cilya calo aye ku calo ico Lesa alaile ukumupeela. Ashile icalo cakwe no kulaya uko ashaishibe. ⁹Cisumino cakwe calengele ukuti ekale umweni mu calo Lesa amulaile. Aleikala mu matenti nga filya Isaki na Yakobo baleikala abo Lesa alaile icilayo cimo cine. ¹⁰Pantu Abrahamu alelelela umusumba. Fundi uwalengele ifyo umufula uli nokuba na kakuula wine wa musumba, ni Lesa.*

¹¹*Cisumino calengele ukuti Abrahamu akwate umwana nangu ali umukote nganshi, elyo Sara nao ali ni njumba. Wena alitetekele ukuti Lesa wacishinka, akasunga icilayo cakwe.*

¹²*Kanshi ecalengele ukuti ku muntu umofye, nao kwati untu wafwa, kufume ba lupwa lwakwe abafula kwati ni ntanda sha mu mulu, kabili kwati musensenga wa pa lulamba lwa bamba uushingapendwa na kupendwa.*

Bahibulu 11:1-12

Abantu bonse mu cipande ukufuma mu Citabo ca Bahibulu bafuma mu Cipangano Cakale. Kalemba alembele ku ba Yuda abo abali no kwibukisha aba bantu bonse. Nga fintu ifwe bonse twatwishibe amalyashi ya aba bantu, tuli noku sambilila amalyashi yabo elyo ne filangilo batulangilila.

Icitetekelo ku sunina kabili no kusubila mu fintu ifyo ushilamona. Ukwabula ukutetekela teti kube ukuseksha Lesa. Abantu ababa abana bakwa Lesa balingile ukwikala ubumi ubwapusanako na mafunde yambi ukucila abantu bambi. Icilangililo cakuti Lesa nga alanda ati nkamipeela, tufwile ukusumina no kucita ifi lefwaikwa. Nga cakuti Lesa atila nkamicingilila, tulingile ukusumina fye kabili no kucita ifile fwaikwa.

Nga twabulapo abantu babaili abali mwilembo ili pamulu twalamona umwalolele icisumino ku bantu babili mu Cipangano Cakale ulubali lwa Cipingo.

Ukusambilisha: Ilyashi Iya kwa Noah (ili sangwa mu Citendekelo 6-9)

Bahibulu 11:7 lilanda pa citetekelo ca kwa Noah.

Mu Citendekelo 6:22 mwalandwa ukuti, “Noah acitile fyonse umo Lesa amukonkomeseshe.” Lesa ali nokutuma imfula ya citalawe kabili ninshi Lesa alefwaya na ukupususha abantu abamutetekele. Aipwishe Noah ukupanga ubwato ilyo takwali amenshi nakalya! Abantu baletumfya Noah kabili balemumona ukuti napena. Ilyo imfula yaishile bonse balifwile kano fye Noah kabili no lupwa lwakwe. Icisumino cakwa Noah muli Lesa capuswishe ubumi bwakwe.

Icisumino cifwaya imilimo. Icilepilibula ukuti tuli nokucita ifyo Lesa atwipusha ukucita nangufye tatwishibe umo filolele.

Amepusho: Ilyashi lya kwa Noah

Belenga Citendekelo 6-9 na Bahibulu 11:7 elyo wasuke amepusho aya mu citabo cobe ica kulembamo.

- Ninshila nshi Noah alangilemo icitetekelo cakwe muli Lesa kabili ni ntampulo nshi abulilepo pa mulandu wa citetekelo cakwe?
- Finshi fya citike pa mulandu wa citetekelo ca kwa Noah?
- Nga finshi fya citike Noah akana kwata icitetekelo?
- Mulandu nshi Noah akwatile icitetekelo muli Lesa kabili finshi twinga sambililako ku caku mwenako cakwe?

“Noah akwete icitetekelo icapwilika ne subilo ilya kuti Lesa akwete ipange ilikalamba ukucila pali ena. Kuti na kwata icitetekelo nga Noah ukusumina ukuti Lesa nga anjeba ukucita icintu cimo ico nshishibe bwino bwino kuti na cetekela fye mwi pange lyakwe.” – Agnes

Ukusambilisha: Ilyashi lya kwa Abrahamu (Citendekelo ifipandwa 12 na 17)

Bahibulu 11:8-12 lilanda pa citetekelo cakwa Abrahamu no mukashi wakwe Sarah.

Abrahamu balimwebele kuli Lesa ukuti ali no kukwata umwana nelyo line ali umukote elyo no mukashi wakwe ali ni ng’umba. Umukashi wakwe tasumine muli ifi nakalya, ali sekele ngashi pantu ali umukote lintu bamwebele. Lesa kabili amwebele ati balupwa lwakwe bakafula nge ntanda sha mu mulu. Abrahamu ici cali mucushishe pakusumina. Ali esha ukuti ici cicitike ku maka yakwe, ilyo asendeme no mubomfi wakwe. Nomba, pa kulekelesha alisumine. Lesa apeepe Abrahamu no mukashi wakwe umwana kabili afikilishe icilayo kuli bena.

Ali ne cisumino nelyo afwile libe talapoka icilayo conse. Aba mulupwa lwakwe bali tabalafula fye nge ntanda sha mulu. Inshita shimo twaba nokulolela panshita iitali ilyo Lesa talayasuka amapepo yesu nangu ukufikilisha ubulayo. Ulupwa lwa kwa Abrahamu ilelo bantu bonse abasumina muli Lesa wa kwa Israeli, Lesa alisugile icilayo alaile Abrahamu.

Amepusho: Ilyashi lya kwa Abrahamu

Belenga Citendekelo 12 na 17 na Bahibulu 11:8-12 no kwasuka amepusho aya mu citabo cobe ica kulembamo.

- Lutampulo nshi Abrahamu abulilepo ilyo abuliwe icitetekelo muli Lesa?
- Lutampulo nshi Abrahamu abuilepo ilyo ali ne citetekelo muli Lesa?
- Finshi fya citike pa mulandu wa citetekelo ca kwa Abrahamu?
- Mulandu nshi Abrahamu akwatile icitetekelo muli Lesa kabili finshi twinga sambilila ku cilangililo cakwe?

Ukusambilisha: Iminineni Abakosa mu Citetekelo

Nangu abantu bale museka, Noah atetekele no kusubila Lesa inshita yonse. Umweo wa kwe ne myeo ya ba lupwa wa kwe yalipuswike! Amwene ifyo Lesa afikilishe amalayo ya kwe.

Sarah asekele Abrahamu kabili na Abrahamu wine takwete fye icitetekelo inshiku shonse, alefwaya ficitike ku maka ya kwe umwine. Lelo pampela acetekela no kupokelela umwana.

Amwene ukufikilishiwa kwa bulayo bwa kwa Lesa ubwa mwana kuli wene na Sarah, lelo tamweneko kuku fikilishiwa kwa bulayo bonse ubwakuti ubufyashi bwakwe bukafula nga intanda. Ici cali no kusenda inshita iitali ukucila umweo onse uwa kwa Abrahamu.

Inshita shimo abantu kuti batuseka.

Inshita shimo kuti twaumfwa kwati tatu kwete icitetekelo.

Inshita shimo teti tumone ifintu fyonse ifyo Lesa atulaya.

Lelo kwati ni Noah na Abrahamu, kuti twa kwata icitetekelo nga bena pantu tupyungila Lesa umo wine!

Ifyakucita: Ni pa finshi Mulefwaika Icitetekelo?

Ilyo twa tendeka ukutungulula Ibumba Lyabumi ilipya cikankala sana ukukwata icitetekelo muli Lesa.

Finshi imwe mulefwaikwa ukusumina no kukwatilapo icitetekelo muli Lesa? Ibukisheni ukuti Lesa kuti acita ifishinga citika! Mu citabo cobe ica kulembamo, tantika ifintu mu bumi bwenu elyo na mumushi wenu, icakumwenako ukuposhiwa kwa muntu umo, nelyo ukupelwa ifya kukabila, nelyo umuntu umo ukwisa ku kwishiba Yesu. Tantikeni fyonse ukulingana nefyo mulefwaya!

Bushe kuli ifilecitika mu mushi wenu ifyo mulemona ukuti kuti fyaba fya kucingilisha Ibumba Lyabumi ukupokelelwa? Bushe kuli ubwafya ubo umushi wenu uleshingwana nabo ubwalenga abantu abengi ukuba mubucushi?

Bushe kuli abantu abalepita mu fintu ifyakosa kabili balecula mu nshila imo?

Cisenda icitetekelo ukupepela pa filecitika na pa bantu, maka maka ilyo taulemona ilyo ifintu filepilibuka. Ukwikalila mu citetekelo cishintilila pakubula intampulo mumyeo yesu na mu cipanda ishashintilila pa fyo twasumina ukuti efyo Lesa aba!

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Bombeleni pamo icakucita ici nga ibumba, ukulanshanya ifintu na bantu abo mule fwaya ukupepelako. Ipelesheni ukwiminina pamo mu citetekelo no kupepa lyonse pa fintu mu tantike.

“Nsha sumine ukuti umushi wandi kuti wa cinja, nale tontokanya ukuti mukalaba fye lyonse abantu abalecula, abalwele no kupusana lyonse. Nshakwete icitetekelo ukusumina ukuti Lesa kuti apilibula filya. Mpaka fye naishile sumina ukuti icitetekelo te pa mulandu waine fye nelyo umushi wandi, ni pa mulandu wa kwa Lesa ne fyo enga cita! Alitemwa umushi wandi kabili alakabila ukwafwilisha abekala mushi bonse. Eico na tendeke ukupepela pali ifi ifyo nale tontokanya ukuti teti ficitike – na Lesa ali njaswike! Aposeshe umwikala mushi ne nkuta sha tendeke ukubombela pamo. Lesa alomfwa ipepo lyonse, teti asuke apopene fye lelo nasumina ukuti acili ale bomba inshita yonse.” - Mutambo

Ilyashi: Munyina Andrew

“Umwana wakwa kafula wa fyela, Munyina Andrew tapwishishe ne sukuulu lyapa mulu iyo. Lelo Lesa abomfeshe uyu umu Dutch, ne mikulile yakwe iibi, amasambililo aya pesamba, ukwabula no

wakumutungilila kabili takwete ne ndalama shakuti enga bomba ifintu ifyo abantu abengi baleti teti ficitike iyo. Ukufuma ku Yugoslavia ukuya ku calo ca North Korea, Munyina Andrew aingile mu fyalo ifyali ifyapata imbila nsuma mukutwala Ifipingo no kukoselesha abasumina. Inshita ishingi fye alebika umweo wakwe mubusanso ubukalamba na mumafya pa mulandu wa bantun bambi.

“Icikumwenako cimo palwa kupela kwa kwa Lesa ukwa cisungusho ni ilyo Andrew alefwaikwa ukulipila indalama ya citupa cakwingilila mu calo cimbi. Ilyo Andrew apokelele umutandashi ninshi kwashele fye ubushiku bumo ukutuma kalata yakwipusha ukulomba icitupa, asumine sana ukuti uyu mutandashi eshile ku ku mupela indalama sha kulipilila icitupa. Lelo umutandashi ali ni Richard, umuntu uyo Andrew akumenye kale mu mishi yaku Glasgow. Richard taishile mukumupela, lelo aishile mukulomba. Andrew alondolwele ukuti takwete indalama ya kupela Richard, lelo ilyo alelanda, amwene indalama shilini imo panshi. Shilini ine iyo endalama intu Andrew alekabila ukuyalipila iya citupa icilepilibula ukuti ninshi ali no kwikala pa Isukuulu Iya Cipingo. Mucifulo cakusunga indalama iyo, Andrew apele shilini kuli Richard. Andrew acitile ico amwene ukuti ecalungeme, nombamba musango nshi Lesa ali no kumupelelamo? Papwile fye ba mineti banono, Andrew apokelele kalata kabili mukati mwali indalama bashilini 30! Lesa amupelele munshila ya kwe fye umwine, inshila iya cisungusho.

“Imyaka yakonkelepo, Andrew apele umweo wakwe ku fya kukabila fya lukuta mu fyalo fya komyunisti. [Mu fyalo fya komyunisti, Icipingo calileshiwe ukushitishwamo, ukupulintwa nelyo ukubelengwa. Ubuteko bwalelesha abena Kristu ne Lukuta, bwalekaka ba kapyunga no kulenga ubwikashi ukukosa apakalamba ku bantu bonse abaume na banakashi].

“Lesa apele Andrew akambaya mbaya akapya akamutundu wa Volkswagen Beetle kabili ni muli akokene emo Munyina Andrew alesendela Ifipingo mukufisama ne fitabo fimbi mu fyalo ifyali mukukabila. Abombele eka pa myaka inono, Andrew abombele ukwabula ukunaka ukupyungila inkuta sha mu fyalo fya ci komyunisti. Ilyo line fye apwisha ulwendo lumo, Andrew alebwelelamo ku Holland uko aleya mu kulondolola ifyo alepitamo elyo aya kabili ku calo cimbi. Cila ulwendo lwalekwata amalyashi ayengi nganshi aya fintu Lesa alemupela mukusungusha no kumutungulula ukuya kumana na bantu abaishiba Lesa sana.”¹²

Ukusambilisha: Ukutendekela Apanono

Icabupe cacitetekelo ca bupe ca mupashi. Yakobo 1:6 itila ati ilyo twalomba, tulingile ukusumina no kukana twishika. Kuti twalomba icitetekelo ukukula no kwishiba ukuti Lesa akatupela!

Yesu atile tufwaikwa fye ukukwata icitetekelo nga uluseke lwa lubanga pakuti twinga sesha impili. Alandile ici pa mulandu wakuti uluseke lwa lubanga elwa cepesha pa nseke, lelo lulakula ukuba icimuti icikalamba sana! Bushe mwalikatapo uluseke mu minwe yenu? Kanono sana teifyo fine, eeh? Kanono icakuti kalashupa no kumoneka. Lelo ilyo mwatanda, no kutapilila mwakasunga bwino, kalakula no kukula no kukula! Lesa aleti efyaba ne citetekelo cesu. Nga kuti twakwata icitetekelo pa fintu ifinono, lyena mube abakoseleshiwa elyo na ilintu tulesumina Lesa pa fintu ifinono icitetekelo cenu cikakula. Mukakwata icitetekelo pa fintu ifikalamba.

Akana akanono kuti kakula no kuba umuntu mukalamba uwakosa.

Akashishi akanono kuti kapanga uboni ubukalamba ku fisabo.

Ilibwe ilinono kuti Iya pwisha icikulwa icikalamba.

¹²Wortes, David N. (10 February 2012), *Brother Andrew Biography*. Casangilwe 28 April 2020. Fisangwa apa: <https://www.inspirationalchristians.org/evangelists/brother-andrew-biography/>

Ifintu ifinono fya mulimo kabili kuti fyapanga ubupusano!

Icimuti calubanga nga cakula kuti cakwata inseke shaciko kabili nga shatandilwe nasho kuti shakula shaba ifimuti ifikalamba! Lesa ali no kumibomfya ukutanda imbuto sha citetekelo mu bantu bambi nokubafwa uku kula nabobene. Elenganyeni nga cakuti imwe mwacitile ifi ku bantu babili elyo nabo ilyo bakula baya tanda imbuto mu bantu bambi. Elenganyeni nga cakuti ici catwalilila fye ukucitwa. Bupusano bwa musango nshi bwingabapo? Abantu abengi mumushi wenu kuti bakwata icitetekelo muli Yesu elyo na Lesa kuti acita ifya kupapa!

Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

Frank na Geoffrey* bonse babili bekala ku Kapwila, incende iyaba imilundu amakumi yabili ku kabanga ka musumba wa Nakonde, mupepi na kumupaka wa Tanzania.

Bonse babili Frank na Geoffrey niba shibulimi abo baumfwile palwa mulimo wa Dignity ukupitila mu munabo uwa ku Nakonde. Umunabo uyo abebele ukuti bakalabapela ifintu ifingi ukubikapo fye na malipilo yapa mweshi, lelo baletunganyapo ifintu fimo.

Ibumba ukufuma mu mushi Iya lombele Frank na Geoffrey ukuya fwailisha ifishinka ukupitila mukukumana ne ntungulushi sha Dignity isho shaishile tandala ku Nakonde. Temulandu nefyo baletunganya, Frank na Geoffrey baile kumanya intungulushi kabili bapapile pa kumfwa imbila baishile nayo intu balebila. Tayashintilile pa fintu Dignity yali nokubapela nelyo ukubimbamo ubulayo bwa malipilo yapa mweshi – umunabo ulya ali babepele ubufi. Lelo baumfwile ukuti tabalekabila ukubapo kwa munabo umukankala sana nelyo uwa kubapela ifintu ukufuma kunse; epo bali fye abene, isenge lyabo, ifipe fyabo ne minwe yabo. Lelo ne cacilapo: naba kwata Lesa. Ilyo baumfwile ifi Frank na Geoffrey batendeke ukwiluka ukuti ifi fintu nafikumanina kale! Ilyo babwelelemo ku mushi wabo, bali ne sansa sana pa kuya londolola ukuti umuntu umo alibasubila na maka yantu Lesa abapeela ukusanga umweo mukati kabo abene.

Frank na Geoffrey babwelelemo ku mushi noku londolola ifyo basambilile kuli abo aba batumine no kulondolwelako abantu bonse mu cipanda. Bashimike ukuti abaishiba Lesa mumushi wabo kuti baleta incende sha mushi pamo, ukubasambilisha ukukwata **icitetekelo** elyo no ku tendeka ukubombela pamo ukusanga amasuko no bwikashi bwabo abene beka.

Nomba mu mushi wabo muli Amabumba Yabumi yatatu ayale sambilila pali Yesu no kubombela incende yabo pamo. Lesa abiika ubumi no kupilibuka kwa fintu pa mutima wa cipanda icine, ukupitila mu bantu abekala mulya mwine.

**Amashina Iya cinjishiwa pa mulanda wa kusunga inkama*

“Panuma ya kusangwa ku musonkano waba Dignity naumfwile ukuti Lesa alentuma ukutendeka Ibumba Lyabumi, lelo nale tontonkanya ukuti ndefwaikwa indalama, ifya kulya ne ng’anda iikalamba umwakupokelela abantu bonse. Ilyo na belengele pali Noah nokuti akwete icitetekelo ukusubila pali Lesa no kucita fyonse ifyo Shikulu amukonkomeshe ukucita – naumfwile ukuti Lesa alelanda kuli ine! Nafwaile ukucita ifyo Lesa alenjeba ukucita nangu fye nshaishibe sana umo fyalolele. Nailwike ukuti nalefwaikwa icitetekelo ne subilo muli Lesa pa ku tendeka Ibumba Lyabumi, nshalefwaikwa indalama, ifya kulya nelyo ing’anda iikalamba!” - Agnes

Amepusho: Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

- Finshi Frank na Geofrey bafwaikwe pakuti benga panga ubupusano mu mushi wabo?
- Bushe bale fwaikwa ifintu ifikalamba sana (pamo nga ukufola indalama) atemwa bushe bakwete icitetekelo ukuti Lesa kuti abomfya ifintu ifile moneka (pamo nga abanensu)?
- Ninshila nshi Frank na Geofrey balangilemo icitetekelo muli Lesa kabili lutampulo nshi basendelepo pa mulandu ne citetekelo cabo?
- Finshi fya citike pa mulandu wa ntampulo sha kwa Frank na Geofrey?
- Bupusano nshi ulemona ukuti ebwa letelwe pa ci citetekelo ca bantu bambi ukupitila mu ntampulo ishi?

Ukusambilisha: Ukusupula

Muli ili isambililo natulolesha pa filangililo ifingi ifya bantu abakwete icitetekelo. Noah na Abrahamu bakwete icitetekelo. Munyina Andrew akwete icitetekelo. Frank na Geofrey bakwete icitetekelo.

Pa mulandu wa kuti bakwete isenge na Lesa, baishibe umubelo wakwa Lesa kabili basumine ukuti wa cishinka. Baumfwile ishiwi Iya kwe, baishibe ukuti takabalenge ukusekwa, bamwene ifyo Lesa alecita ifikalamba nganshi kunuma kabili basumine ukuti ali nokucita cimo cine na kabili. Bonse babulilepo intampulo pa mulandu nefyo basumine pali Lesa.

Icitetekelo bupe ukufuma kuli Lesa kabili ubu bupe bulakula ilyo papita inshita. Tutendekela no kusumina Lesa pa fintu ifinono na lintu twamona atupela lyena cilakuula icitetekelo cesu ukusumina ukuti ali noukucita ifikalamba ne fikalamba sana. Icitetekelo cesu cilakula ilyo twabulapo intampulo shimo nokumona Lesa alebomba.

Amepusho: Ukusupula

- Finshi fyamikoselesha pakumfwa amalyashi ya aba bantu abalekana lekana?
- Bushe naukwata isubilo ili ne cisumino muli Lesa pa mulandu wa mubelo wakwe? Mulandu nshi nelyo mulandu nshi teti ukwatile?
- Citetekelo nshi ulefwaya ukukwata kabili ni ntampulo nshi winga senda pakutendeka ukubomfya icitetekelo?

Ukupepa

Lolesha ku numa palya watantike ificitika mu mushi obe ifyo wingatemwa ukumona Lesa aleeta ubupusano. Pepa ukuti Lesa akupele ubupe bwa citetekelo nokuti utendeke ukusumina Lesa pa citetekelo na cimbi ukucila ico wakwete kale. Pepela pa fintu ifili pepepala lyobe. Lomba ukuti Lesa abombe muli ifi fintu fyonse no ku tanda imbuto sha citetekelo mu bantu bambi ishili no kukula elyo no kukulilako!

Imilimo ya Uno Mulungu: Kumaneni Pamo no Kupepela pa Citetekelo

Konkanyeni uku kumana nga Ibumba Lyabumi pa ncende imo ine, ubushiku ne nshita imo ine.

Uno mulungu pekanya ukukumanya abantu abanono ba membala wa Ibumba Lyabumi panshita imbi fye no kulanshanya pe sambililo ili ilya citetekelo. Balondolweleko ubutantiko bwa fya kupepelapo ubo wapangile muli ili isambililo noku balomba ukuti balundepo ifyo benga fwaya. Nalimo kuli abantu bamo nelyo ifintu fimo mu mushi wenu ifyo imwe nelyo Ibumba Lyabumi linga kwatilapo icitetekelo ukuti fipilibuke.

Pepeleni pamo ukuti Lesa akushe icitetekelo cenu, elyo na pa fintu fyonse ifyo.

Icakupwenako, kuti kwaba abantu abaikatililwa nabu cakolwa mumushi wenu – bapepeleni kabili lombeni icitetekelo ukuti mumone ifyo ifi filepilibuka. Kuti mwaba abantu ablekabila ifya kulya mu mushi wenu - ba pepeleniko kabili mukwate icitetekelo pakuti mwingabula ulutapulo no kuya bapela ifyakulya.

Lolesheni mu citabo cenu ica milimo nokumona imilimo iyo mulingile ukupwisha uno muliungu ukufuma mwi sambililo ili.

Ufilembe mu citabo

- Bushe mwalikumana naba membala ba Ibumba Lyabumi ukupepela pa citetekelo cenu? Bushe ibumba lyali mona ukuti uyu mulimo wali bafwile? Mulandu nshi?
- Bushe mwalimona amasuko ayali yonse ku mapepo aya?
- Bushe namumona amashuko yamo pamo nga ubwasuko ku mapepo ayo?

Ifyakucita na Fimbi

If ifyakucita ifyalundwako fili nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufibika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekutila mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili. Kuti mwasalapo ifyo mulemona ukuti efigamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Lolesha apo watantika ifya kupepelapo, salapo fibili nelyo fitatu no kupepa pali ifyo fine fye. Nomba ufilembe pepelala limbi nokufisa mu ncende imo umwa cingililwa bwino pakuti ku ntanshi nalimo panuma ya mwaka ukese monapo. Ukakoseleshiwa ukumona ifyo Lesa abombebe panuma ya mwaka!

Ubusalo 2: Fwaya ulubuto, ululoleshe ifyo lwa cepesha no kutontokanya ifyo lwingakula nokuba. Tanda ulubuto lobe nokulusunga bwino, ulemona ifyo lulekula ilyo inshita ilepitapo. Ilyo twa tanda icintu tulasumina ukuti ifintu fimo fikacitika kabili tulakwata icitetekelo ukuti icimuti cikakula ukufuma muli lwena. Lyonse ilyo walolesha ici cimuti, icinkule ukuti kuti twakwata icitetekelo muli Lesa icinono sana pamo nga ulubuto lelo Lesa akatwafwa uku kula no kukulilako mu citetekelo.

Ubusalo 3: Ilyo Yoshua atungulwile abena Israeli ukwabuka Umumana wa Yordani, muli Yoshua 3, aebele abaume 12 ukubula amabwe ukufuma panshi ya mumana nokuyabika umwina ukuba icibukisho. Ici cali nokuba inshila ya kwibukisha ifyo Lesa abapishishe pa Mumana wa Yordani kabili cikaba ca kucinkulako inkulo ishi kakonkapo pa mulandu wa cishinka cakwa Lesa. Cikankala ukulaibukisha ilyo Lesa ayaswike amapepo yesu. Lyonse ilyo waibukisha inshita ya musango uyu, fwaya akalibwe akanono ukabiike pa nsolokota ya ng'anda yobe. Ukapanga akamwina akanono akakala kwibukishako bucishinka bwa kwa Lesa no kukuula icitetekelo cobe pa fya ku ntanshi.

10

Ukusupula – Finshi Nsambilile?

Kanshi nalishininkisha ukuti,
Lesa uwatendeke uyu mulimo
usuma muli imwe,
akulakonkanyapofye
ukuubomba mpaka no
kuupwisha pa Bushiku bwakwa
Kristu Yesu.

Filipi 1:6

Ubuyo

Nomba naupwisha **Ulwendo Lwa Mushi**. Tulefwaya tukupele inshita nomba iya kutontonkanya pa fintu usambilile kabili ni ntampulo nshi ishala konkapo.

Pampela ye sambililo lino mulingile:

- Walitontonkanyapo pa fintu ifya kwafwa ne fishili fya kwafwa ku numa
- Ukwibukisha ifyo wasambilile mu **Ulwendo Lwa Mushi** ne fintu ifya kwafwile sana
- Ukusambilila ifyo caba icikankala ukushipikisha no ku kana leka

Ukulolesha ku Numa

Pakutendeka kwa cila isambililo tulemikoselesha ukulolesha kunuma kwi sambililo lya pwile no kutontonkanya pa fyo mwacitile elyo nefyo Lesa amisambilishe.

- Finshi wasambilile mwi sambililo lya pwile pa mulandu wakukwata icitetekelo?
- Bushe mwalikumana na ba membala wa ntanshi aba lbumba Lyabumi lyobe ukutantika ifintu ifyo mulingile ukukwatilapo icitetekelo? Bushe namumonapo amasuko ayali yonse ku mapepo uno mulungu?
- Bushe walishimikilako umuntu umu ifyo wa sambilile uno mulungu?

Ilyashi: Ulwendo

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Lomba umuntu umu aipeleshe ukuti abule ulubali lwa kwa Mulubwa mu cangalo. Umupele ifintu ifngi sana ifya kusenda pa ulwendo lwakwe. Lomba abantu bonse ukuti bamupeleko ifintu ifya kusenda pa ulwendo. Mwebe ukuti ende mu muputule na senda ifintu ifingi ifyo mumupele!

Mulubwa aimine ulwendo lwa kuya mu mpanga. Apwishishe umulungu onse ukulonga ifipe. Alilongele no kulonga no kulonga na kabili. Alefwaya ukushininkisha ukuti asenda fyonse ifyo alekabila pa ulwendo. Asalile ukuti alalonga fye ing'anda yakwe yonse no kusenda!

Aimine alaya ne saka na papa munuma ne mbeketi shibili mu minwe yakwe.

Panuma ya nshiku ishinono, Mulubwa taendele na ukufika apatali! Ifintu alongele fyalifinie icakuti aleenda fye panono sana.

Lelo aleya alesenda ifintu na fimbi mu nshila ifyo alemona ukuti fikaya mwafwishako.

Kanshi nomba Mulubwa abikile isaka lya kwe munuma, umuseke pa mutwe wakwe, imbeketi shitatu mu minwe yakwe nembushi ile mukonka panuma.

Kabili atwalilile fye ukusendelapo na fimbi na fimbi, alefwaya ukuipekanya sana ku fintu fyonse ifinga citika mumpanga!

Mulubwa akwete nombamba amasaka yabili munuma yakwe, umuseke pa mutwe wakwe, imbeketi shitatu mu minwe yakwe, ifikopo fya buci fitatu na menshi elyo na imbushi ne nkoko file mukonka panuma yakwe.

Mulubwa alaenda fye, panono, panono sana nombamba!

Amona ukuti abantu abengi balaisa panuma yakwe no kumusha. Amona abantu abali no tu fyola utunono baleenda bwangu sana.

Ukwenda panono fye mu ulwendo akumanya umulendo uwaishiba sana ifyo benda uwaikala mu mpanga inshita iitali. Awe balele pamo ubushiku elyo uyu mulendo alaipusha Mulubwa umulandu asendele ifintu ifya fula ifi. Mulubwa alangile uyu muntu ifintu aimine nafyo elyo nefyo afwailepo mu nshila. Ifintu fimo fyalebomfiwa bwino pantu alimwene ukuti fya mulimo sana. Ifintu fimo fyena tafya kwete umulimo kabili tafyafwaikwe kuli Mulubwa iyo! Uyu muntu amwebele ati alefwaikwa fye ifintu ifya anguka ifinono pa ulwendo lwakwe, ifisendo ifi fyonse fyale mulenga fye ukukana endesha. Umuntu ulya amulangile ifintu ifyali ifya mulimo sana.

Panuma ya nshiku ishinono fye Mulubwa aiminine apa kutushisha kabili asalile ukulongolola ifipe fyakwe fyonse, teti akonkanyepo muli uyu musango iyo! Nombamba akwete ubusalo ubwakuti enga panga – Fipe nshi ifyo alingile ukusunga? Fipe nshi alingile ukusha? Kabili fipe nshi ifipya ifyo alingile ukusenda pa ulwendo lwakwe?

Ukusambilisha: Ulwendo Lobe

Uli fye pa ntendekelo ya ulwendo lobe ulwa kukonka Lesa ukumona ifyo incende yobe ika cinja!

Cimo cine fye ngo ulwendo lonse, tulasenda icola no kulonga bwino bwino ifyo tulekabila pa kuya. Tatulonga ifyo tatule kabila. Kuti twafwaikwa no kumona mu cola cesu noku fumyamo ifintu fimo.

Kuti twakwata ifintu ifya tukalipe sana kale mu cola cesu, nelyo ifyo twapitilemo nelyo itontontontanyo ilya tufishishe pakuba abanenuka. Nalimo twalifililwe ukumfwa bwino ifintu fimo pali Lesa. Pamo nga Mulubwa, limbi mwa tendeke ici cipande na matontontontanyo ayengi ayashali yakumyafwa pa kubomba na Lesa no ku leeta ukucinja mu mushi wenu. Tulingile ukufumya aya matontontontanyo ne fyo twapitamamo mu cola cesu pantu fikalenga ukukana endesha nga twa twalilila uku fisenda.

Kabili kwabako mano yamo na matontontontanyo aya nga twafwa aya kusenda pa ulwendo. Yalatwafwa ukwendesha. Na tulemba **Ulwendo** pa kupelako IMWE inshila ishinono isha anguka pa kupanga ubupusano UBUKALAMBA. Tamulefwaikwa amano ayengi sana ayakosa ukumfwa nelyo ubulondoloshi ubwingi. Mufwile fye ukwenda munshila iyo Lesa amitantikila umwine. Aya emano yantu tulefwaya ukushininkisha ukuti kwasunga.

Namukwata amabusalo aya kupanga. Ukufuma mu fintu mu sambilile mu **Ulwendo Lwa Mushu**, mano nshi na matontontontanyo muli no kusenda pa ulwendo lwenu? Mano nshi na matontontontanyo yantu muli no kufumyapo?

“Naleumfwa kwati muntu wa mulyashi ili uwasendele ifisendo ifingi nganshi. Nali uwakosa ku lukuta nokuba uwatitikishiwa mukucita ifintu ifi nelyo filya pakuti mbe umwina Kristu nokwikala nga umwina Kristu. Lelo ili ilyashi lyangafwile ukwishiba ukuti cintu ca anguka fye. Ndefwaya ukukonka Lesa no kumwipusha ifyo alefwaya ukuti ncite, kanshi nda kwata inshita cila bushiku iya kumwipusha ukuti anange ifyo alefwaya ncite. Bushiku bumo bwali bwa kwafwa umwina mupalamano, bushiku bumo bwali bwa kupepela umunandi uwalwele, bushiku bumo bwali bwa kuya landa ilyashi lya fyo nakumenye Yesu.” - Asisi

Ifyakucita: Finshi Wasenda?

Bomfya ba mineti 20 ukwasuka amepusho aya yabili mu ctabo cobe ica kulembamo.

- Mano nshi na matontonkanyo uli nokusenda pa ulwendo lobe?
- Mano nshi na matontonkanyo uli no kusha?

Ilyo uleasuka aya amepusho, utontonkanye bwino sana pa fintu ifi:

- Bushe Lesa aba shani?
- Bushe Lesa abomba shani mu mushi wenu?
- Bushe umona shani abantu? Bushe bali cindama nelyo ba kucilinganya fye?
- Bushe imikalile yobe ila kucincintila ukukana ya pa ntanshi?
- Bushe ifyo waishiba ulukuta lwaba fyali kwafwa nelyo ukukku cincintila pamo no mushi obe?
- Bushe imilimo waeseshe uku bombapo kunuma yali kunenuna nelyo ukukukoselesha?
- Bushe walicenwa pa mulandu wa fintu abantu balandile pali iwe nelyo wali cenapo umuntu kufyo walandile?
- Bushe walipitapo mu fintu ifya tapata kabili ucili ulomfwa nanomba ubukali?

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Eba cila muntu alembe amasuko ku mepusho ayali mu cakucita ici, nomba panuma balanshanye mu mabumba ayanono.

Ukusambilisha: Ukulolesha ku Numa

Ifi efintu tusambilile mu **Ulwendo Lwa Mushi** mukusupula fye.

Sambililo 1: Imiti Yamaka iya Bulungami na Sambililo 2: Ulwendo lwa Dignity

Abantu ba kwa Lesa baba nga **Imiti Yamaka iya Bulungami**, balaleta icintelelwe no bucingo ku bantu bambi. Uli muti wa maka kabili walikwata ulubali ulukankala ulwa ku bomba mu mushi obe uku leeta abantu pamo no kulenga abantu bambi ukuba imiti yamaka! **Abantu abafye fye kuti bacitila Yesu ifintu ifya ku papa!** Kuti wa tendeka ifintu ifipya mu mushi obe no kwafwilisha abantu bambi uku bombela pamo.

Sambilo 3: Imbila Nsuma Cinshi? Na Sambililo 7: Ukubila Imbila Nsuma ne Citemwiko ca kwa Yesu

Imbila nsuma mashiwi yatila Lesa alitutemwa apakalamba icakuti atumine Umwana wakwe umo fye ukwisa kandwa mulubali lwesu pakukana ikala mumibele ya kwa Lesa. Kuti twasla ukupokelela

ukwelelwa uku nokuba abantungwa kukukandwa, ukutuula imyeo yesu kuli Lesa nokwikalila mu mibele yakwe ukufuma nomba no kuya ku ntanshi. Nga twasala ifi ninshi tuleba abalungama kuli Lesa kabili kuti twaya na mumushi wesu ne cipanda ne sonde ukuya lungika ifintu! **Kuti twabila imbila, icine ne citemwiko ca mbila nsuma ku bantu bambi ukupitila mu mashiwi yesu na mumilimo. Ici cilafwilisha abantu bambi ukusanga Yesu, ici cilapilibula imishi nokusuminisha abantu na bambi ukumfwa imbila nsuma no kukumanya Yesu.**

Sambililo 4: Ubumi Ukupitila Mulupwa na Sambililo 5: Umuntu Onse alikwata Icifulo

Lesa alitwita mu lupwa lwakwe! Indupwa shila bombela pamo, ukubomba ukupitila mu fyakaniko fyabo, ukutonta amenso pa fintu ifiba leeta pamo nokwita abantu bambi ukwisa mu lupwa.

Umuntu onse alikwata umulimo wa ku bomba mu lupwa, cila muntu alikwata ulubali lwa kwe ululi nokuseksha abantu bonse kabili kuti waba umuntu uwingafwa abantu ukufikilisha ici. **Lesa aliita umuntu onse ukukwatamo ulubali mu lupwa lwa kwe** kabili ilyo aleita umuntu onse kulaba ukwikatana nga ulupwa lwakwa Lesa ukukumanya no kutemwa umushi wabo bonse pamo.

Sambililo 6: Ukutungulula Amabumba Ayanono

Amabumba Yabumi yakankala sana mukubomba kwa kwa Lesa mu mushi wenu, yala leeta abantu pamo nokulenga imbila nsuma ukuba no bumi! Ukukumana kwe bumba linono mu mushi wenu musango wa mu cipingo: **Ibumba Lyabumi, umu abantu bonse benga sangwa, ukwisa pamo, ukusambilila, ukusengela, ukwafwa abantu bambi no kubika icitetekelo cabo mu milimo!**

Sambililo 8: Ukupepela Abantu

Ipepo lipongoloka ukufuma pe senge lyesu na Lesa. Ipepo enshila tusambililamo ukukutika, ukubomba no kwendela mu Mupashi wa kwa Lesa. **Nga twa pepa na abantu bambi tulakuula icitetekelo cesu bonse,** tula kutika kuli Lesa pali umu no mubiye elyo ne cipanda cesu, kabili tulamona ifyo Mupashi wa kwa Lesa engenda mu mushi wesu.

Sambililo 9: Kwateni Icitetekelo

Icitetekelo lisubilo ilyapwililika ne cisumino muli Lesa. Kuti twakwata icitetekelo pa mulandu wakuti twalikwita isenge na Lesa, twalishiba umubelo wakwe kabili tatulekelesha iyo. **Ibumba Lyabumi lilafwilisha abantu ukubika icitetekelo cabo mu milimo!**

*"Icintu cimo ica nkumine sana ine ukufuma mu **Ulwendo Lwa Mushi** cakuti Lesa ale njipusha ukuba umuti wa maka no kupanga abantu bambi imiti ya maka! Nsha balile ntontonkanya ukuti kuti na tendeka ifintu ifipya ifya kupapa, lelo ici ca mpele ukushipa ukuya bomba! Kabili nomba nda sambilisha abantu bambi ukuba imiti ya maka no ku tendeka ifintu ifipya mu mishi imbi pakuti tusabankanye icitemwiko ne mbila ya kwa Yesu konse konse!" –*
Mutambo

Ifyakucita: Mano nshi ukufuma mu *Ulwendo Lwa Mushi* yantu uli no kusenda pa ulwendo lobe?

Senda ba mineti 20 ukwasuka amepusho aya pe samba mu citabo cobe ica kulembamo. Pitulukamo na kabili muli cila Isambililo mu citabo cino pakuti cikwafwe ukwibukisha.

- Lisambilio nshi ilikukumine sana? Mulandu nshi?
- Lisambililo nshi ilya kupapwishe sana? Mulandu nshi?
- Lisambililo nshi ilikaba ilyakosesha ukufikilisha mu mushi wenu? Mulandu nshi?

- Lisambililo nshi uletontokanya ilikapanga ubupusano sana mu mushi wenu? Mulandu nshi?
- Bushe lisambililsho nshi ulemona ukuti elikafwa sana umushi obe? Mulandu nshi?
- Fintu nshi ifikankala sana ifyo usambilile mu **Ulwendo Lwa Mushi** ifyo tawinga temwa ukulaba? Mulandu nshi?

Nga cakuti mule sambilila nge bumba

Eba cila muntu alembe amasuko ku mepusho ayali mu cakucita ici, nomba panuma balanshanye mu mabumba ayanono.

Ukusambilisha: Winenuka Iyo!

Pakutendeka ulwendo ulupya kuti twaisulamo insansa, ukusubila ne citetekelo. Kukaba inshita ishingira ku ntanshi yesu ishikaba isha – kupapa ukumona isenge Iya lundaniwa nakabili, ukumona abantu baisesa kuli Yesu, ukumona abalwele balepola, ukwafwa abalecula, ukukuula bu umu pakati ka nkuta, ukumona umushi waba incende ya citemwiko. Lesa akacita ifintu ifya kupapa ukupitila muli imwe na Ibumba lyenu Ilyabumi! Lelo, cimo cine fye ngo ulwendo bonse, tekutula lyonse cikalaba ica anguka lelo kabili kukalaba na amafya ku ntanshi yesu. Mu nshita isho mukala fwaikwa ukushipikisha pakuti mutwalilile.

Mu cikomo cili pe samba Paulo alembele ku lukuta lwa ku Tesalonika no kubakoselesha ukukana nenuka kabili ukuba abakoslelela mu citetekelo, ukutemwa ne cilolelo.

Lyonse ilyo tupepa Lesa wesu kabili Shifwe, tulebukisha ifyo mubomba pa mulandu wa cisumino cenu. Twibukisha no kubombesha kwenu pa mulandu wa citemwiko cenu. Twibukisha nefyo isubilo lyenu mu Mfumu yesu Yesu Kristu lyaba ilyakosa.

1 Tesalonika 1:3

Kuti twashipikisha no kushishimisha pantu tuli ne subilo muli Shikulu Yesu Kristu. Ifintu fyonse ta fya shintilila fye pali ifwe. Ukushishimisha cipilibula ukukana lekela panshila kabili uku twalilila fye te mulandu nefyo tulekumana nafyo.

Kuli no kuba inshita ilyo uku konka Yesu cikaba icakosa kabili ne tunko libapo Iya kufwaya ukuleka, lelo Lesa alatukoselesha ukutwalilila fye ukuya, aka tukoselesha mu citetekeleo kabili tu kamona ifya ku papa!

Ifi efintu fitatu ifya kwi bukisha ifya kutwafwa ukushipikisha:

1. Lesa akapwisha umulimo atendeka

³Ine ndatasha Lesa lyonsefye ilyo ntontokanya pali imwe. ⁴Kabili lyonse ilyo mupepelako imwe bonse, mpepa ne nsansa. ⁵Pantu ukufumafye ubushiku bwakubalilapo ilyo mwaumfwile Imbila Nsuma ukufika na nomba, mwabikapofye ukungafwa mu mulimo wakubila Imbila Nsuma. ⁶Kanshi nalishininkisha ukuti, Lesa uwatendeka uyu mulimo usuma muli imwe, akulakonyapofye ukuubomba mpaka no kuupwisha pa Bushiku bwakwa Kristu Yesu.

Filipi 1:3-6

Lesa na tendeka ifintu ifipya mu bumi bobe, mu **Ulwendo Lwa Mushi** lyonse, Lesa alelanda kuli imwe pa fintu ifipya ifyo alefwaya ukuti imwe mu tendeke. Alelaya ukuti akapwisha umulimo atendeka kabili naimwe ibimbenimo fye. Lesa tanenuka pali ifwe na pa bantu bakwe bonse!

2. Mwileka ukulongana pamo

²³Natuleikatisha mwisubilo ilyo tulumbula ukuti lyesu, pantu twalishininkisha ukuti Lesa talaya bufi. ²⁴Natuletontonkanya pafyo twingalacincishanya mukutemwana na mukucita ifisuma. ²⁵Twilashala kukulongana pamo, nga filya bamo bacita. Lelo mufwile ukulakoseleshanya, palibufi apo mulemona ukuti Ubushiku bwa Mfumu bwile bulepalama.

Bahibulu 10:23-25

Nga fintu tusambilile muli cino cipande, ukulongana pamo no kupepelapamo cikankala sana kabili caliba namaka ayakupilibula incende! Ikatisheni isubilo lyenu ilyo mwakwata muli Yesu Kristu, koseleshanyeni kabili mwileka ukulongana pamo.

Kwaliba ipinda ilitila: *‘Nga ulefwaya ukwenda bwangu, kabiye weka. Nga mulefwaya ukufika apatali, kabiye pamo.’*

Pakuti twingashipikisha mu nshita ishakosa, tufwaikwa abantu ukuba naifwe abali nokula tucinkula icishinka cakwa Lesa nokutukoselesha ukutwalilila te mulandu nefyo cili.

3. Mwinenuka ukucita icsuma

Kanshi twilatendwa ukucita ifisuma. Pantu kumfwa nga tatulenenuka, ninshi tukalobolola ifisabo pa nshita yafiko.

Galatia 6:9

Cintu caanguka ukunenuka ukucta ifisuma nga tatulemona ubupusano cileleeta nelyo nga tuleumfwa kwati abantu tabalemona ubukankala muli ifwe. Lelo Lesa alaya ukuti nga twatwalilila tuli nokulobolola. Fyonse ifyo ulecita mu citetekelo no kutemwa abantu bambi, wikaleka ukuficita pantu filapanga ubupusano nelyo line taule bumona! Lesa alamona ifyo ulebomba. Kukaba icilambu kuli abo bonse abalebombela Lesa, te cilambu ca ndalama lelo icilambu ica Bufumu bwa kwa Lesa ubuleisa.

Pakulekelesha, imfungulo ya kushipikisha kutonta amenso pali Yesu. Yesu akumene na mesho ayengi sana ne fyakosa no kupinkana no kuya fye ku musalaba pa mulandu wa kusekelela ukwali ku ntanshi yakwe. Twikale abatonta amenso pali wene uwacitile fyonse ifi no ku cimfya pakuti ukupitila muli Yesu naifwe kuti twa cimfya.

Isubilo lintu twa kwata muli Shikulu Yesu Kristu lya kuti icintu conse icinga citika muli buno ubumi, aliba naifwe kabili tuli nokuba nankwe umuyayaya.

Amepusho: Winenuka lyo!

- Finshi ifya kukoselseshe mu nshita ishakosa isha kunuma?
- Ni nani waishiba ukuti ni kakoselesha musuma? Cinshi ca mulenga ukuba kakoselesha musuma?
- Nibani abantu washingulukwa nabo abo wingebe uku kukoseleshako ilyo uletwalilila ukutngulula Ibumba Lyabumi? (Aba nalimo kuti baba niba membala wa Ibumba Lyabumi.)

Ilyashi Iya Ibumba Lyabumi

Dignity yalibomba na beklamushi ba ku Siavonga ukufuma mu Julai 2012. Amabumba Yabumi yanono fye eya tendekwe lelo tayakula nelyo ukutendeka Amabumba Yabumi ayapya. Ibumba lyashipikisha sana mu ncende iyi no kusumina ukuti Lesa ali no kubafwa. Ilyo bafwaile ukunenuka, batwalilile nakabili. Ibumba lyasalile ukuya liletandala mu mishi no kufwaya abantu abo Lesa abiika mulya mwine abenga tungulula Amabumba Yabumi muku leeta ukwaluka kwa fintu mu ncende ilya, imiti ya maka iya kwa Lesa! Ukufuma mu Augusti 2018 ibumba lyali sanga abantu abapelesha abene ukutendeka Amabumba Yabumi ayapya. Ukutendeka ilyo line Amabumba Yabumi ayapya yali tendeka. Umo uwa mwi bumba asosele ifi: *“Umukosha wesu mu Siavonga nau cimfya ukupinkana konse uko twalekumana nako.”*

Ukupepa

Pepeni ukuti mube abashipikisha no kukana nenuka ilyo ifintu fya kosa. Pepeni ukuti Ibumba lyenu Ilyabumi lika nenuka mukulongana pamo no kucita ifisuma. Toteleni Lesa pa fintu ifyo mu sambilile ifika myafwilisha ukwakana icitemwiko ne mbila nsuma ya kwa Yesu ku bantu bambi.

Imilimo ya Uno Mulungu

Twalilileni ukulongana nga Ibumba Lyabumi pa ncende imo ine, ubushiku ne nshita imo ine.

Uno mulungu, ilyo ta mula tendeka nelyo pa numa ya kulongana kwa Ibumba Lyabumi, sendeniko inshita iya kusefsha pamo. Londololeni ukuti na mupwisha **Ulwendo Lwa Mushi**. Ici nacilinga ukusefya! Na mutendeka no kulongana pamo nga Ibumba Lyabumi. Ici na cilinga ukusefya! Sendni inshita iya kwibukisha ifintu fyonse ifyo Lesa amisambilishe elyo na mapepo yantu ayaswike ilyo mukumana pamo.

Fwayeni umusango wa kumulumbanishamo pamo. Kuti mwaimba nelyo ukupepa, kuti mwashimika ilyashi lyenu ku bantu bambi, kuti mwapela indalama nelyo inshita iya kwafwa umuntu umo nga inshila yakupelelamo amalumbo kuli Lesa.

Pepelako abantu bonse aba mu Ibumba Lyabumi. Lomba Lesa abapele ubumi ubupya, ukubalenga baabe imiti yamaka iyo isabankanya icitemwiko ne mbila nsuma yakwa Yesu ku bantu bambi. Pepa ukuti Ibumba Lyabumi lile sambilila pamo, ukukoseleshanya no ku bombela pamo pa ku leeta ubupusano mu mushi wenu.

Lolesha mu citabo cobe ica milimo no kumona ifyakucita ifyo winga pwisha uno mulungu ukufuma mwi sambililo ili.

Ufilembe mu citabo

- Bushe walikwata inshita ya kusefya no kutotela Lesa na Ibuma lyobe Ilyabumi? Mwasefeshe shani?
- Caumfwikile shani ukwibukisha ifyo Lesa abombele mu cipande cino?
- Bushe calikupela ubuseko pa mulandu wa fya ku ntanshi ne Ibumba lyobe Ilyabumi?

Uno mulungu, pekanyeni ukulanda no muntu wenu

- Bebeko ukuti naupwisha **Ulwendo Lwa Mushi** elyo na masambililo ayali aya kankala kuli iwe.
- Bashimikileko ifyo Ibumba Lyabumi lintu wa tendeke lile bomba. Nga ulekumanya amafya yonse kuti waeba ulya mulanda nankwe. Kuti akukosleshako.
- Pekanya amepusho yonse yantu ubakwatile pa mulandu wa Dignity nelyo ukutendeka Ibumba Lyabumi.
- Nga ulekabila ukutwalilila no ulwendo ulu no kutendeka **Ulwendo Lwa Ncende** ulingile walanda no muntu ulya mulanda nankwe palwa ici. Kuti cawama ukusenda inshita inono iya kutontonkanya pa fintu ifyo usambilile no kubelesha ifya kutungulula Ibumba Lyabumi ilyo taula tendeka icipande cimbi. Lelo, kuti cawama ukupekanya ilyo uka tendeka **Ulwendo Lwa Ncende**. Ici cika kwafwa ukuba uwa tonta amenso pa cintu cimo.

Ifyakucita na Fimbi

If ifyakucita ifyalundwako fili nokumyafwa ukutontokanya pa fintu mwasambilile, ukufibika mukubomba nokuleka mwishibe ifintu mukushika. Tekutula mulingile ukucita fyonse fye iyo, lelo tulemikoselesha ukucitapo cimo nelyo fibili. Kuti mwasalapo ifyo mulemona ukuti efigamyafwa sana nelyo ifyo muleumfwa bwino sana!

Ubusalo 1: Lolesha pa numa kwi sambililo 1 na 2 elyo ne fyakucita ifyo wa bombele ifya kwafwile ukutontonkanya pa file citika mu mushi obe. Lemba ubupusano ubulemoneka ukufika pano.

- Bushe umuntu umo uwalecula ali afwilishiwa?
- Bushe umuntu aliisaba umwina Kristu?
- Bushe abantu ukufuma mu nkuta isha lekana lekana bali tendeka ukubombela pamo?
- Bushe bali tendeka ukwafwana? Ninshila nshi bale citilamo ifi?
- Bushe abantu bali tendeka ukubomfya ifya bupe fyabo mu Ibumba Lyabumi na mu mushi?

Kuti twatemwa ukumfwa amalyashi no kusefya naimwe, leka umuntu mulanda nankwe eshibe amasuko yobe ku mepusho aya pa mulu.

Ubusalo 2: Lemba ilyashi ilipi pa muntu umo uulepita mubwafya kabili aleumfwa no kuti ali no kunenuka. Mu lyashi lyobe, lemba ifyo Lesa amukoseleshe, nalimo ukupitila mu muntu umbi, kabili amwafwile ukushipikisha elyo no kutwalilila.

Ubusalo 3: Pela ici citabo ku muntu umbi uyo uletontonkanya ukuti Lesa alemwita ukwakanya icitemwiko ne mbila nsuma mu mushi wakwe. Ipeleshe ukuba uwakulalanshanya nankwe, cibusa uwa pa ulwendo lwakwe. Kuti wamwafwa ukutendeka ulwendo lwa kupapa na Lesa!

Mwabombeni!

Nomba wapwisha ***Ulwendo Lwa Mushi!*** Tulesubila ukuti naukoseleshiwa no kusonsombwa ku fintu ifyo usambilile. Tuelepepa ukuti Lesa akakubomfye uku leeta ukupilibulwa kwa fintu mu mushi wenu na mu myeo ya bantu aba mu mushi.

Kuti wa pelako ici citabo ku muntu umbi uwa mumushi wa mupepi pakuti naena akatendeke Ibumba Lyabumi.

Twalilila ukulanshanya no muntu ulya mulanda nankwe kabili umwebeko ifyo ucitile ukufika pa nshita ino. Nga tawakwata umuntu wa kulanda nankwe kuti watutumina email pa **hello@dignityonline.org.uk** nelyo kuti walanda naifwe pa Whatsapp apa **+447340573937**.

Ukufika pali nombamba ufwile ukuba uulecita ifintu fyonse ifyo usambilile muli cino citabo elyo no kutungulula Ibumba Lyabumi. Ilyo taulaya ku citabo cili no kukonkapo, tulefwaya ukukwafwa ukulimba umulimo wa kwa Lesa mu kucita ukucila ukusambililapo fye. Nomba ino enshita ya kubikisha mu myeo ya bantu ababa mu Ibumba Lyabumi pakuti babe imiti ya maka no kwakana icitemwiko cakwa Yesu ku mushi.

Nga cakuti naumfwa bwino ***Ulwendo Lwa Mushi*** kabili kuti watemwa ukutwalilila pa ulwendo lobe, ninshi lyena kuti walanda na kafwa obe pa mulandu wa citabo ici konkelepo. ***Ulwendo Lwa Ncende*** cile mikansha ukuti mukule nokulundulula umulimo wa Mabumba Yabumi, ukulimba ukufuma mu Mabumba Yabumi yambi no kwafwa Amabumba Yabumi ukusanduluka.

Ubuitantiko bwa Fikope

Inkupo ya pa Ntanshi

Isambililo 1

Isambililo 1

Isambililo 2

Ifibombelo: Enda na Yesu

Isambililo 3

Isambililo 4

Ifibombelo: Ukupekanya

Abantu ba kwa Lesa

Isambililo 5

Isambililo 6

Ifibombelo: Ube Umucemi

Isambililo 7

Isambililo 8

Ifibombelo: Ukusambilila

Ukuposana

Isambililo 9

Isambililo 10

Inkupo ya pa Ntanshi

Icikope ni Concha Mayo pa Unsplash

Icimuti ca Nkonde - Icikope ni Jametlene Reskp pa Unsplash

Icimuti ca Banyani - Icikope ni Brandon Green pa Unsplash

Icikope ni Jon Tyson pa Unsplash

Icikope ni Hu Chen pa Unsplash

Icikope ni Loren Joseph pa Unsplash

Icikope ni Roman Nguyen pa Unsplash

Icikope ni Ratanjot Singh pa Unsplash

Icikope ni Nick Fewings pa Unsplash

Icikope ni Denys Argyriou pa Unsplash

Icikope ni Nick Fewings pa Unsplash

Icikope ni Trevor Cole pa Unsplash

Icikope ni Trevor Cole pa Unsplash

Icikope ni Sheir Hooley pa Unsplash

Icikope ni Zoltan Tasi pa Unsplash

Icikope ni Maxime Agnell pa Unsplash

Icikope ni Concha Mayo pa Unsplash

- ULWENDO -

Abatumwa ebaali 'abatuminwe no kuya' ku lukuta lwa ntanshi. Paulo na batumwa bambi baendele inyendo ishikalamba isha citetekelo. Basangile inshila shakulandilamo ku bantu imbila ya kwa Yesu no kusenda inshita ya kulanga icitemwiko elyo na maka yakwa Yesu mu ncende ishingine mishi. Ukufuma fye pa kutendeka balekansa abantu ukwikalila mu cine cakwa Yesu, ukusabankanya imbila elyo no kulanga icitemwiko cakwa Yesu pakati kabo. Ici tacashintilile pa batumwa beka, lelo cashintilile pa muntu onse.

Epo naimwe bene mwaisa bimbilwamo. Ba Dignity balipekanyako **Ulwendo**, amasambililo yakumyafwa ukukonka mu ntampulo sha basambi bakwa Yesu abantanshi. Tule fwaya imwe musambilile ifyo mwinga bula ulu ulutampulo mwebene fye.

Ukusambilila **Ulwendo** cikamipeela ishuko lya kusambilila pa kubombela pamo na Lesa, ukutendekela mumushi wenu nelyo mu cipanda. Tamule fwaikwa ukuya ku sukuulu iyo. Mukala sambilila fye uko kwine ku mwenu, elyo limbi pamo na ba cibusa wenu. Ilyo amsambililo ya kalaya ku ntanshi mukala bila imbila ne citemwiko ca kwa Yesu cila bushiku ku mishi ne ncende isha mishinguluka.

Ulwendo bwanshiko bwa masambililo ayaba mu fitabo fine. Muli cila citabo muli no kusambilila ifya kubila imbila yakwa Yesu ukupitila mu kulimba Amabumba Yabumi nelyo ukwafwa abantu bambi ukucita ifi. Cikankala ukubomba imilimo iyo mulingile ukufikilisha yonse. Ici cikamyafwa ukulimba umulimo wakwa Lesa ukucila ukusambilila fye. Kuti mwaya ku citabo cakonkapo ilyo mwapwisha ukubomba imilimo yonse iyo mwaipushiwa ukubomba.

Ulwendo lwa Mushi cafwilisha abantu ukwishiba ifili umushi wabo panshita ilya ine elyo nenshila Ibumba Lyabumi lingaletelamo icitemwiko cakwa Yesu no kukuula bu umo. Abantu balingile ukutendeka Ibumba Lyabumi pampela ya cino cipande.

Kuti mwalanda naifwe pa hello@dignityonline.org.uk nelyo +447340573937. Ukusanga imitwe ya fitabo yonse ne mitengo tandaleni pa websaiti yesu: www.dignityonline.org.uk/publications

Bemba Ukulembwa kwa Ntanshi

© Dignity. Dignity kabungwe akalembeshiwa pa nambala. 1122656. Dignity (Worldwide) kabungwe akaba kapeelwa amaka, akalembeshiwa